

Pelimannien perilliset

- Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin 30 vuotta

Jyväskylän yliopiston musiikin laitos

Pro gradu -tutkielma

kevät 2003

Harri Kuusisaari

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos MUSIIKIN LAITOS
Tekijä HARRI KUUSISAARI	
Työn nimi PELIMANNIEN PERILLISET – KESKI-POHJANMAAN KAMARIORKESTERIN 30 VUOTTA	
Oppiaine MUSIIKKITIEDE	Työn laji PRO GRADU -TUTKIELMA
Aika KEVÄT 2003	Sivumäärä 69
Tiivistelmä – Abstract Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri on muodostunut 30-vuotisen historiansa aikana erikoiseksi ilmiöksi suomalaisella musiikkikentällä. Sen sointi ja tulkintatapa on helposti tunnistettava. Se on tehnyt runsaasti yhteistyötä suomalaisten ja pohjoismaisten nykysäveltäjien kanssa ja kantaesittänyt noin sata teosta. Erityissuhde Pehr Henrik Nordgrenin kanssa on tiiviyydessään ainutkertainen. Soittajisto on yhtä lailla tullut tunnetuksi barokin ja wieniläis-klassisen musiikin tyylinmukaisena tulkkina. Tämä tutkielma on Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin 30-vuotisen historian kuvaus ja sen taiteen analyysi. Tutkielmassa seurataan orkesterin taiteellista kehitystä ja organisaation muutoksia, ohjelmistoa, levytys- ja kiertuetoimintaa sekä median vastaanottoa. Persoonalliseksi Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin tekee se, että soitossa kuuluvat niin paljon yhden miehen, orkesterin perustajan ja kouluttajan Juha Kankaan ihanteet. Ajan myötä työtavat ovat demokratisoituneet, mutta tyyli pysyy, kun uoma on jo luotu. Oppilasorkesterista kasvoi ammattiorkesteri ikään kuin sisältä käsin: ensin oli taide ja sisältö, sitten vasta perustettiin organisaatio palvelemaan sitä. Persoonallisuuden taustalla on myös keskipohjalainen pelimanniperintö, mutta ei suoralla tavalla vaan toiseen tyyliin ja kontekstiin transformoituna. Musiikki ei ole nuotteja vaan kokonaisvaltaista korvien kautta koettavaa elämää. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri on työllään todistanut, että musiikki ei tunne maantiedettä. Kriitikoiden suhtautumista orkesteriin on kuitenkin leimannut ”provinssin ihmeen” hämmästy. Suomen musiikkielämän Helsinki-keskeisyys on varjostanut sen reseptiohistoriaa mutta ei taidetta sinänsä.	
Asiasanat ORKESTERI, MUSIIKKI	
Säilytyspaikka JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON KIRJASTO, MUSIIKIN LAITOKSEN KIRJASTO	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	6
2. MERKKIPAALUJA 30 VUODEN AJALTA	7
2.1. ”Iltakaiulta koriasti kuuluu” – orkesterin alkuvaiheet	7
2.2. Orkesterien kirjoja Kokkolassa	8
3.3. Unelma alkaa toteutua	9
2.4. Ammattiorkesterin aika	12
2.5. Katse kohti Baltiaa	13
2.6. Tunnustusten aika	14
2.7. Barokista tanssiteatteriin	16
2.8. Kriitikot hehkuttavat	17
2.9. Tähtiä vieraana	18
2.10. Karhujen ja porojen maasta	19
2.11. Kärpäsestä tuli härkänen	20
2.12. Katse taakse ja eteen	21
3. KAMARIORKESTERIN LEVYTYSTOIMINTA	22
3.1. Sessio Kaustisella	22
3.2. Ohjelmiston painopisteet	23
3.3. Hakkapeliitat vauhdissa	25
4. KYSYMYKSIÄ JUHA KANKAALLE	26
5. NIMIKKOSÄVELTÄJÄN JA ORKESTERIN SUHDE	30
6. HYVÄ INTENDENTTI ON NÄKYMÄTÖN	33
7. ELÄMÄN MITTAINEN PROJEKTI - MUUSIKOIDEN AJATUKSIA	34
8. LOPUKSI	38
LÄHTEET	39
MUUSIKOT	42
KANTAESITYKSET	46
LEVYTYKSET	55
ENGLISH SUMMARY	63

1. JOHDANTO

Jos järjestettäisiin sokkotesti, jossa pitää arvata, mikä suomalainen orkesteri soittaa, epäilen, että oikein vastanneiden prosentti jäisi alhaiseksi – yhdellä poikkeuksella. Kun äänen aluke kimpoaa kuin yhdestä soittimesta, kun sointi paljastaa karheen intensiteettinsä ja kun tekstuurin kaikki taset tulevat heti esiin selkeästi kuin tarjottimella, on jo helppo arvata: Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri (KPKO).

Kamariorkesteri täytti 30 vuotta syyskuussa 2003. Se ei ole kovin paljon orkesterin iäksi, varsinkaan kun se on vain 13 viimeistä vuottaan pystynyt toimimaan täysin ammattimaisesti. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterilla historiaa syventää kuitenkin se, että kokoonpano on kasvanut yhteen samojen taiteellisten visioiden mukaan. Orkesteri on kapellimestarinsa Juha Kankaan perustama ja kouluttama, ja hänen ihanteensa näkyvät ja kuuluvat. Monet soittajat olivat alussa hänen omia oppilaitaan. Muusikot olivat myös samaa ikäpolvea ja samalta seudulta kotoisin, ja monilla oli pohjana paikallinen pelimannitraditio.

Vaikka kansanmusiikin vaikutus orkesterin soittoon ei olekaan suora, ainakin joitain piirteitä tästä taustasta on jäänyt sen tapaan tulkita taidemusiikkia. Puheenomaisesti jaksotettu, selkeä ja luonnollisesti hengittävä fraseeraus ja svengaava rytmikka sekä tietty juurevuus ja hienostelun välttäminen voivat olla tätä perua. Pelimannien perinne on tarjonnut lähtökohdan myös tulkita barokkimusiikkia tyylinmukaisella tavalla, sillä niissä on soittoteknisiä ja esteettisiä yhtäläisyyksiä, esimerkiksi lyhyt jousenkäyttö ja improvisoiva muuntelu ja koristelu.

Vaikka Juha Kankaan vaikutus orkesterinsa luonteeseen onkin ollut voimakas, kehitys on varsinkin viimeisen vuosikymmenen aikana kulkenut yhä enemmän kohti muusikoiden kamarimusiikillista kommunikaatiota. Kollektiivin voima vetää mukaansa myös uudet soittajat. Sen ansiosta soinnin omaleimaisuus on tallella, vaikka muusikot varsinkin viulusektiossa ovat vuosien varrella vaihtuneet.

Sijaintipaikkakunta on vaikuttanut paljon Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin maineeseen. Suomen musiikkielämä on ollut niin Helsinki-keskeistä, että orkesteri sai tehdä pitkään työtä vain todistaakseen, että maakunnissakin voidaan tehdä omaperäistä musiikkikulttuuria. Kansainväliset kontaktinsa se on luonut itse ja ohi Helsingin. Juha Kangasta ja muusikoita harmitti pitkään se, että heidän työtään tarkasteltiin valtakunnallisessa mediassa jonkinlaisen ”maaseutumuuntujan” kautta: kotipaikkakuntaan ja pelimanniperintöön liittyvää eksotiikkaa korostettiin enemmän kuin työn tuloksia sellaisenaan. Vasta viimeisen kymmenen vuoden aikana tähän suhtautumiseen on tullut muutos.

KPKO:n rinnakkaisilmionä Suomen orkesterikentällä voi pitää Lahden kaupunginorkesteria. Ne ovat näyttäneet korkean profiloitumisen tietä. Levytykset ja omaperäiset ohjelmistoideat ovat olleet tässä keskeisiä keinoja varsinaisen soiton tason ohella.

KPKO on tunnettu ”harjoittelumaniastaan”: konsertteja ei tehdä nopeatahtisina sarjoina kuten suurissa sinfoniaorkestereissa, vaan teoksiin paneudutaan pitkällä tähtäimellä. Kangas on kehittänyt harjoittelumetodin, joka perustuu siihen, että uusi teos opiskellaan ensin läpi, sitten jätetään kysymään alitajuntaan ja työstetään valmiiksi vasta ennen konserttia. Päämääränä on, että teos ehditään sisäistää emotionaalisesti.

Kamariorkesterin toiminnan kulttuuripoliittisesti tärkeimpänä juonteena voi pitää sen roolia uuden musiikin esitaistelijana. Sen tilaamien tai muuten kantaesittämien teosten määrä on jo lähes sata. Erityissuhde säveltäjä Pehr Henrik Nordgrenin kanssa hakee tiiviydessään vertaistaan. Toinen erityispiirre liittyy orkesterin tapaan soittaa barokin ja klassismin ajan musiikkia: Kangas on kehittänyt omat sovellutuksensa Nikolaus Harnoncourtin ”puhuvan musiikin” periaatteista. Silti orkesteri ei ole erikoistunut mihinkään tyyliin, vaan musiikin historia edustaa sille jatkumoa.

Tämä tutkielma on Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin 30-vuotisen historian kuvaus ja sen taiteen analyysi. Olen kiinnittänyt huomiota Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin toiminnan erilaisiin aspekteihin: musiikilliseen kehitykseen, organisaation ja resurssien muutoksiin, ohjelmistoon, levytys- ja kiertuetoimintaan sekä median vastaanottoon.

Olen seurannut orkesterin toimintaa toimittajana ja kriitikkona 20 vuoden ajan, ensin Kokkolassa, sitten Jyväskylästä ja Helsingistä käsin. Tätä kertynyttä kokemusta olen hyödyntänyt tuomalla tutkimukseen mukaan empiirisiä havaintoja ja omakohtaisia johtopäätelmiä. Lisäksi olen haastatellut orkesterin taiteilijoita ja hallinnoijia. Tarkoituksena on ollut luoda profiili persoonallisesta suomalaisesta musiikki-ilmioistä ja seurata sen saamaa vastaanottoa mediassa.

2. MERKKIPAALUJA 30 VUODEN AJALTA

2.1. ”Iltakaiulta koriasti kuuluu” –toiminnan alkuvaiheet

Nimellisesti Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin historia alkoi vuonna 1972, kun Keski-Pohjanmaan musiikkiopisto sai uuden viulusoiton opettajan ja uuden toimintamuodon. Juha Kangas jätti työnsä Helsingin kaupunginorkesterin alttoviulun soittajana, palasi kotiseudulleen ja perusti ensin töikseen musiikkiopistoon kamariorkesterin. Ajatus ei kuitenkaan syntynyt hetkessä, vaan hän oli hauduttanut sitä jo pitkään.

Oikeastaan kaikki juontaa juurensa Kaustisen nuorisoorkesterista, joka toimi 1960-luvulla. Tätä keskikoulun piirissä toiminutta kokoonpanoa johti kanttori Eino Kangas, Juhan isä. Myöhemmin sen riveihin liittyi myös 8-vuotias Jari Valo. Juha avusti orkesterin harjoittamisessa ja pääsi pikku hiljaa myös johtamaan sitä. Tästä syttyi kipinä. Juha jatkoi opintojaan Sibelius-Akatemiasa Onni Suhosen viululuokalla, ja hän yhä pitää tinkimätöntä Suhosta tärkeimpänä opettajanaan. Suhonen oli tunnettu ehdottomasta tyylitajustaan, ja voi sanoa, että moni Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin soittoon pesiytynyt piirre – mm. vibraton säästeliäs käyttö, tekstuurin kamarimusiikillinen läpikuultavuus, tyylien tarkka eriyttäminen ja yleinen antaumuksellisuus – on peräisin jo hänen luokaltaan. Samalla luokalla opiskeli myös mm. Okko Kamu, jonka ura sai pian käänteen hänen voitettuaan Karajan-kapellimestarikilpailut.

Juha Kangas ei harjoittanut varsinaisia kapellimestarin opintoja, vaan johtamisen tekniikka tuli tutuksi käytännön kautta. Helsingin kaupunginorkesterin alttoviulistiksi hän haki koska halusi oppia orkesterin sinfonista kantaohjelmistoa ja seurata suurten kapellimestarien työskentelyä. Parin viimeisen Helsingin-vuotensa aikana hän kävi opettamassa viulunsoittoa Kaustisella ja valmisteli jo tuolloin oman orkesterin perustamista. Kotiseudulle paluu oli mielessä jo selvää. Kun Kan-

kaat muuttivat Kokkolaan vuonna 1972, kaikki oli oikeastaan jo suunniteltu, ja Kangas kokosi orkesterin lähinnä omista oppilaistaan. ”Ehkä tästä syystä meillä oli heti alussa pyrkimys yhteiseen sointiin. Tarvittaessa saatoinkin käyttää soittotunteja stemmojen opiskeluun. Kaikki ymmärsivät, että orkesterin taso määräytyy heikoimman lenkin mukaan, eli jokaisen on osattava stemmansa kunolla”, Kangas muistelee.

Aluksi orkesteria pidettiin tietenkin normaalina oppilasorkesterina, mutta kun se aloitti ilta-konserttinsa, alkoi paljastua, että tavoitteet olivat korkeammalla. Nuorison taidetapahtuma Lahdessa vuonna 1975 merkitsi valtakunnallista läpimurtoa. Musiikkilehti Rondo piti orkesteria katselmuksen todellisena yllättäjänä. Arvostelija kirjoitti: ”Orkesterin sointi on mehevän täyteläinen, ilman vähäisintäkään prässäämistä. Ei ole liioiteltua puhua todellisesta sointikulttuurista.”

Ensimmäinen konsertti Helsingissä oli vuonna 1976. Hannu-Ilari Lampila kiinnitti Helsingin Sanomissa huomiota muskanttiseen soittamiseen iloon sekä sointiin, joka oli hänestä ”selkeä, vapautunut ja väriasteikoltaan rikas.” Pian myös radio ja televisio kiinnostuivat orkesterista, ja vuonna 1977 se sai Vaasan läänin taidetoimikunnan tunnustuspalkinnon. Naapurikaupungeissa se herätti peräti kateutta: ”Onko Vaasa niin kehitysaluepussin perällä ja pohjalla, että meillä ei ole mahdollisuutta vastaavaan kamariorkesteriin?... Ovatko nuoret ja osaavat soittajat kaikki syntyneet Keski-Pohjanmaalle”, kyseli Vaasa-lehden kriitikko Raimo Rytöhonka.

Vuonna 1978 ilmestyi ensimmäinen levy, ”Iltakaiulta koriasti kuuluu”. Se sai tunnustuspalkinnon Yleisradion nimetessä vuoden äänilevyä konserttimusiikin alalta. Levy sisälsi suomalais-ta jousilyriikkaa. Samana vuonna tehtiin ensimmäinen ulkomaanmatka Ruotsiin.

Monet kamariorkesterin tuolloiset soittajat olivat keskipohjalaista pelimannisukua. Alkuaikoina ohjelmisto koostuikin pitkälle barokkimusiikista ja kansanmusiikkipohjaisista sävelmistä, sovittajina mm. Haapalainen, Grieg, Svendsen, Kuula ja Klami. Se oli soittajille eräänlaista äidinmaitoa ja tarjosi hyvän kasvualustan sekä yhteissoiton kehittymiseen että vapautuneeseen musiikintekoon.

Pian ohjelmistoa haluttiin laajentaa uuden musiikin suuntaan, ja niin sai alkunsa yhteistyö säveltäjä Pehr Henrik Nordgrenin kanssa. Vuonna 1974 syntyi Nordgrenin Pelimannimuotokuvia-sarja, jonka kamariorkesteri kantaesitti. Se on osoittanut elinvoimansa, sillä se on edelleen Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin eniten soittama suomalainen teos, jota toivotaan usein myös ulkomailta. Myös Erik Fordell sävelsi alkuaikoina orkesterille lukuisia pikkuteoksia. Vuonna 1979 oli vuorossa siihen asti suurimuotoisin ja haastavin sävellys, Nordgrenin Sinfonia jousille.

Nordgrenin ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin suhdetta käsitellään tarkemmin omassa luvussaan.

2.2. Orkesterien kirjoja Kokolassa

Keväällä 1979 oltiin tultu Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin historian yhteen käännekohtaan: useat soittajat lähtivät musiikkiopistosta opiskelemaan muualle, mm. Helsinkiin ja Tukholmaan, ja oli jäähyväiskonsertin aika. Juha Kangas oli hyvissä ajoin varautunut tilanteeseen ja muodosti musiikkiopiston yhteyteen uuden orkesterin. Kipinä jäi kuitenkin elämään myös ”vanhaan” kokoonpanoon, ja se jatkoi toimintaansa periodeittain. Työ keskittyi loma-aikaan, erityisesti kesään.

”Tämä oli orkesterin toiminnan rankinta aikaa: kesät uurastettiin miltei tauotta. Kaikki toimi pelkän innon varassa, sillä rahaa ei juurikaan tullut. Porkkanana oli se, että odotimme, että jos-

sain vaiheessa orkesteri vakinaistetaan”, muistelee tuolloinen konserttimestari, jo orkesterin alusta asti mukana ollut Jari Valo.

Vuonna 1981 kamariorkesterin turvaksi perustettiin kannatusyhdistys, jonka harteille tuli taoudellisen perustan luominen. Vaasan läänin taidetoimikunta, Suomen Kulttuurirahaston Keski-Pohjanmaan rahasto ja Kokkolan kaupunki alkoivat tukea orkesteria. Tuki ei ollut suurta, mutta sillä kyettiin maksamaan edes jonkinlaisia kulukorvauksia.

Toiminta jatkuikin olosuhteisin nähden tiiviinä: konserttimatkoin, levytyksin ja kantaesityksin. 1980-luvun alkupuolen merkkitapauksia olivat mm. Musiikin maailmanpäivän konsertti Finlandia-talossa, esiintyminen Kansainvälisen musiikkikasvatusjärjestön ISME:n kongressissa Varsovassa sekä P.H. Nordgrenin sävellyskonsertti Kuhmon kamarimusiikissa. Vuonna 1981 Kamariorkesteri esitti Kuhmossa mm. Vivaldin Vuodenajat viulistitähti Gidon Kremer solistinaan. Kremerin kanssa työskentely oli elämys orkesterin muusikoille. Kremerin Vivaldi-soitto antoi inspiraatiota etsiä tyyliuskollista mutta silti persoonallista suhdetta barokkimusiikkiin.

Samaan aikaan myös musiikkiopiston kamariorkesteri meni harppauksin eteenpäin. Se voitti sarjansa valtakunnallisissa orkesterikilpailuissa Lahdessa 1981, ja Kokkolan valtakunnallisessa taidetapahtumassa samana keväänä menestys oli samanlainen. Parhaimmillaan nuorempien kokoonpano läheni jo vanhempien tasoa.

Kokkolan musiikkielämää hallitsi 1970-luvun lopussa ja 1980-luvun alussa melkoinen nimien sekasotku. Ei riittänyt, että kamariorkestereita oli kaksi – niiden lisäksi toimi myös vuonna 1973 perustettu Kokkolan Orkesteri, joka soitti suurimuotoisempia teoksia. Tämä kokoonpano oli kehittynyt harrastajapohjalta ns. runko-orkesteriksi, eli siinä oli muutama palkattu soittaja äänenjohtajina, ja muu soittajisto koostui harrastajista sekä musiikkiopiston oppilaista ja opettajista. Orkesterin ensimmäinen kapellimestari oli Erik Cronvall.

Monet kamariorkesterin jäsenet olivat osallistuneet Kokkolan Orkesterin toimintaan jo alusta alkaen, ja osa hoiti myöhemmin myös sen vakansseja. 1980-luvun puolessavälissä orkesterin äänenjohtajina olivat mm. Jari Valo, Tarja-Leena Keränen, Timo Kangas ja Niiles Outakoski. Heidän muodostamansa Kokkola-kvartetti voitti 1985 Oulussa pidetyn pohjoismaisen Tulindberg-jousikvartettikilpailun, mikä antoi potkua sen omalle konsertti- ja levytystoiminnalle. Kvartetti mm. kantaesitti Pehr Henrik Nordgrenin viidennen jousikvartetton Kuhmon Kamarimusiikissa 1986 ja levytti sen ja Nordgrenin neljännen kvartetton Ondine-yhtiölle.

Kokkolalaiseen musiikkikulttuuriin tuli vuonna 1983 uusi juonne, kun Keski-Pohjanmaan musiikkiopistossa aloitettiin keskiasteen orkesterimuusikkokoulutus, joka muutamaa vuotta myöhemmin johti Keski-Pohjanmaan konservatorion perustamiseen. Kokkolan Orkesterin kannalta tämä oli tärkeää, sillä se toimi alkuvaiheessa muusikko-opiskelijoiden harjoitteluorkesterina. Yleisten edellytysten paranemista merkitsi myös se, kun Kokkolan Kauppaoppilaitoksen kylkeen tehtiin 1980-luvun alussa uusi juhlasali, jossa otettiin huomioon musiikin esittämisen akustiset vaatimukset. Tämä Snellman-sali on ollut siitä asti Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin ja Kokkolan Orkesterin konserttien pääasiallinen pitopaikka, ja sen akustiikkaan ollaan yhä tyytyväisiä.

2.3. Unelma alkaa toteutua

Juha Kangas toimi alkuvuosina Kokkolan Orkesterin konserttimestarina, kunnes paikkaa tuli hoitamaan Jaakko Vuornos. Vierailevina kapellimestareina toimivat Cronvallin jälkeen mm. Ari An-

gervo, Ylermi Poijärvi ja Pekka Helasvuo. Vuonna 1986 orkesteri sai taiteellisen johtajan vakanssin, ja Juha Kangas kutsuttiin itseoikeutettuna hoitamaan sitä. Samalla hän vähitellen jätti työnsä konservatorion viulunsoiton lehtorina. Tässä vaiheessa Kokkolan Orkesterilla oli myös intendentin toimi ja viisi vakinaisen soittajan tointa. Lisäksi käytössä oli seitsemän soittajaa 75 prosentin toimina ja neljä soittajaa 45 prosentin toimina.

Kokkolan Orkesteri, Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri ja Keski-Pohjanmaan musiikkiopiston kamariorkesteri olivat kuitenkin yhä kolme eri asiaa, eikä mikään niistä toiminut täysin ammattimaisesti. Kaikki myönsivät, että tilanne oli sekava. Perimmäisenä päämääränä oli tietenkin vakinaistaa koko Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri ja tehdä siitä runko Kokkolan Orkesterille, joka jatkaisi suurimuotoisten teosten esittämistä avustajilla täydennettynä. Samalla kaksi erillistä kamariorkesteria sulautuisivat yhteen.

Ajankohta tähän oli tullut polttavaksi, mikäli soittajisto vielä mielittiin pysyttää yhdessä. Muusikot olivat kasvaneet ammattilaisiksi, ja monilla alkoi olla perhettä. Oli aika muistuttaa, että Kokkolan kaupunki oli saanut musiikkimaineensa lähes ilmaiseksi. Nyt oli satsauksen aika. Organisaatioiden yhdistyminen tapahtui vähitellen. Se oli alkanut jo vuonna 1984, jolloin Kokkolan Orkesterin kanslia alkoi hoitaa Kamariorkesterin asioita. Samalla orkesteri sai intendenttikseen Gun-Maj Peltoniemen, joka otti asiat tarmokkaasti käsiinsä ja alkoi taistella vakanssien lisäämisen puolesta. Kokkolan kaupunki ymmärsi asian sängen nopeasti, ja orkesterin kehittäminen sai huomiota aina kuntasuunnitelmia myöten. Yhtenä houkuttimena asiassa oli mm. tulossa ollut orkesterilaki, joka moninkertaistaisi lakisääteiset valtionavustukset – sillä edellytyksellä että orkesterilla on tietty määrä vakinaisia työntekijöitä. Kokkolassa orkesterilaki olisi tuonut peräti 35 prosentin valtionosuuden.

Kokkolan Orkesteriin alettiin lisätä vakansseja vuosittain, ja niihin hakeutuivat Kamariorkesterin soittajat. Osalla oli vielä opintoja hieman kesken, ja joustavuus oli molemminpuolista: käytössä oli sellaisiakin ratkaisuja kuin 40-prosenttisia toimia (siis myös palkkoja). Kokkolan kaupunginhallitukselle esitettiin viiden vuoden kehityssuunnitelmaa, tavoitteena 20 muusikonvakanssin orkesteri. Kaupungin päättäjien joukossa asia luonnollisesti herätti keskustelua: merkitsihän se, että orkesterille myönnetty tuki piti nelinkertaistaa. Kulttuuritahtoa kuitenkin riitti, varsinkin kun tiedossa oli, että teatteri- ja orkesterilain voimaantulo vuoden 1993 alusta sallisi taas hieman laskea kaupungin tukea.

Vuonna 1989 unelmasta oli vihdoinkin tullut todellisuutta: paikkoja oli täydet 20, ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterista oli tullut ammattiorkesteri.

Toiminnallisesti asioista rupesi vastaamaan Kokkolan Orkesteriyhdistys ry. Kamariorkesteri muodosti tästä lähtien myös pohjan Kokkolan Orkesterille, joka jatkoi entiseen tyyliin suurempien teosten esittämistä mm. konservatorion opettajilla ja oppilailla täydennettynä. Ratkaisu oli epäilemättä toimiva: kamariorkesteri saattoi jatkaa uraansa ammattimaisesti, mutta silti suuria sinfonioitakaan ei tarvinnut hylätä. Runko-orkesterin ideasta saatiin joka tapauksessa luopua. Se on osoittanut tehottomuutensa jo turhan monella paikkakunnalla. Perinnöksi runko-orkesterin ajoilta jäi kuitenkin fagotistin toimi. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterissa yksinäisellä fagotistilla on tietenkin töitä vain silloin kun on varaa kiinnittää avustajiksi muukin puhallinryhmä, mutta asia on ratkaistu niin, että fagotistin toimenkuvaan kuuluu myös muunlaisia tehtäviä kuten nuotiston hoitoa.

Siirtymäkauden vuosiin osui paljon taiteellisesti merkittävää. Yhteistyö P.H. Nordgrenin kanssa jatkui tiiviinä, ja myös muut suomalaiset säveltäjät alkoivat kirjoittaa orkesterille: Erkki

Salmenhaara, Einar Englund, Paavo Heininen jne. Kaustisen kamarimusiikkiviikko, jonka taiteellisenä johtajana Pehr Henrik Nordgren oli, toimi monen uutuuden tilaajana. Vuonna 1988 tapahtumaan haluttiin ruotsalaista nykymusiikkia, ja niin tilattiin ensimmäinen teos Anders Eliassonilta. Tulevina vuosina Eliassonista tuli orkesterin tärkeimpiä yhteistyökumppaneita. Barokkimusiikin alalla kausi 1985-86 oli tärkeä, sillä tänä Bach- ja Händel-vuonna ohjelmassa olivat kaikki Händelin Concerto Grossot op. 6 ja J.S. Bachin orkesterisarjat. Vierailut alkoivat suuntautua yhä mai-neikkaimmille lavoille, mm. Lontoon Wigmore Halliin 1986 ja Moskovan Tshaikovski-konserttorioon 1987.

Syyskuussa 1988 KPKO herätti pääkaupungin kriitikoiden huomion konsertoituaan Helsingin Vanhassa kirkossa. Bachin orkesterisarja C-duuri oli ”nautittavinta suomalaista Bach-orkesterisoittoa”, jota Uuden Suomen Matti Tuomisto oli koskaan kuullut. Hän kiinnitti huomiota soiton ”autenttiseen tunnevoimaisuuteen ja rehellisyyteen”.

”Juhlava, dynaamisen voimakkaana sykkivä ranskalainen alkusoitto hohti hovin loistoa, kultaa ja purppuraa. Pikkunuotteja ei tikutettu tasapitkiin arvoihin, vaan ajoitus tähtäsi tärkeisiin harmonisiin vaihdoksiin, huippuihin. --- Jousisointi oli rentoutunut, mehevä ja eloisa. --- Nopeat osat kiidätettiin uskomattomalla sähinällä ja kohinalla lävitse.” (Tuomisto, 8.9. 1988)

”Mukavaa kun on vakavaa”, otsikoi HS:n Hannu-Ilari Lampila. Hän luonnehti keskipohjalaisten Bach-soittoa hurmioituneeksi mutta samalla metelöiväksi. ”Kieltämättä Tuomas-kanttori oli tunnettu kiukkuisuudestaan. Mutta jos rähinöinnissä on myös tällaista lujaa soittovoimaa, niin kaikin mokomin.” Händelin Concerto grosson nro 6 tulkintaa hän sen sijaan kritikoi vakavan ras-kaaksi. (Lampila, 8.9.1988)

Samassa kuussa KPKO teki konserttimatkan Ruotsiin. Se esiintyi ensimmäistä kertaa Tukholmassa, konserttitalon Grünewald-salissa. Svenska Dagbladetin Lars Heblad kuvaa KPKO:n soittoa hieman karheaksi ja ytimekkääksi: ”Ei siirappisoiteja mutta soittoa, jossa äänet rullaavat kitkatta kuin kuulalaakerilla”. P.H. Nordgrenin jousisinfoniaa hän kuvaa ”lyyriseksi ja rikassointiseksi jousimusiikiksi, jossa on myös hermostuneen seitinohuita ja myöhäisromanttisen tummia tunnelmia”. (Hedblad 19.9.1988) Dagens Nyheterin Ola Stensson kehuu orkesterin Händel- ja Mozart-tulkintoja ”iloisiksi, onnellisiksi, valoisiksi ja avoimiksi” (Stensson, 17.8.1988).

Jottei kriitikoiden ylistys olisi aivan yksipuolista, orkesterin kotikaupungista kuului myös kriittisiä ääniä. Niistä vastasi Keskipohjanmaa-lehden Matti Outakoski. ”Kokkolan orkesteri hyytyi tuiskuun”, hän otsikoi 24.11. Bach-konsertin arvionsa. ”Ihmeen takkuisesti muusikot seurasi-vat Kankaan lyöntiä. Näin epätäsmällisesti en muista orkesterin soittaneen koskaan”. (Outakoski, 24.11. 1988)

Alfred Schnittken musiikille KPKO omisti kokonaisen konsertin syyskaudella 1988. Outakosken mukaan konsertin alkupuoliskoa vaivasi tavaton jäykkyys. ”Sävellykset vietiin läpi mukiin-menevästi ja paikoin mutta vain paikoin komeasti, mutta musiikki tuntui liian rajulta soittajien il-maisutahtoon nähden.” (Outakoski 10.11. 1988)

Schnittken musiikkiin paneutuminen jatkui Korsholman musiikkijuhlilla 1989 säveltäjän it-sensä ollessa läsnä. Tällä kertaa keskipohjalaisten soitto kelpasi Outakoskelle. ”Soittajisto pää-si esittelemään Bachin ja uuden musiikin parissa parhaat puolensa. Se on täsmällisesti, hienos-tuneesti ja puhtaasti soittava orkesteri, jonka tunneasteikko ei ihan riitä romanttisiin teoksiin.” (Outakoski, 23.6.1989)

Romantiikka olikin tähän saakka jäänyt KPKO:n ohjelmistossa paitsioon, ehkä enemmänkin kokoonpanon pienuuden kuin tunneasteikon vuoksi, mutta se oli tulevien vuosien laajenemisalue.

Orkesterin sointi oli 1980-luvun lopussa saavuttanut merkittävän yhtenäisyyden, terävyyden ja laajan dynaamisen asteikon, mutta romanttisen laveuden ja pehmeiden etsiminen oli Juha Kanakaalla vielä työn alla.

2.4. Ammattiorkesterin aika

Kun KPKO:sta tuli syyskauden 1989 alussa 20 muusikon ammattiorkesteri, toiminta käynnistyi uudella vaihteella. Konserttien määrä kasvoi, ohjelmisto tuli monipuolisemmaksi, ja myös kansainvälisiä vieraita alettiin käyttää entistä enemmän. KPKO juhlisti vakinaistamistaan aloittamalla kahden suuren teossarjan esittämisen: kamariorkesterin on määrä esittää kaikki Mozartin 41 numeroitua sinfoniaa ja Kokkola-kvartetin kaikki Shostakovitshin jousikvartetot. Mozart-projekti on yhä meneillään. Sinfoniasta numero 31 eteenpäin kaikki on soitettu, ja alkupääntkin numeroituista sinfoniaista suurin osa.

Mozartin ensimmäinen sinfonian oli ohjelmassa 28.8. 1989. Konsertin solistinumerona oli Mozartin B-duuri-pianokonsertto, pianistina oli Kalle Randalu. Keskipohjanmaan Matti Outakoski kritisoi, että KOKO:lla oli jälleen kerran vaikeuksia sopeuttaa oma hyvä soittonsa vierailevan solistin hyvään soittoon. ”Soittajisto ei ollut kärppänä mukana solistin fraseerauksessa.” (Outakoski, 28.8.1989)

Yksi syksyn 1989 kantaesitys oli erityisen merkittävä, sillä siitä alkoi tiiviiksi kehkeytynyt yhteistyö Baltian maiden säveltäjien kanssa. Kyseessä oli Viron nuoren polven säveltäjien ykkösnimen Erkki-Sven Tüürin *Insula deserta* (Autio saari), Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin tilaus, jonka kantaesitys oli Kokkolassa 1989. Tüür oli toiminut aikaisemmin rock-muusikkona, ja tätä pohjaa saattoi kuvitella Aution saaren primitiivisesti jyskyttävissä ostinatoissa. Enemmän teos kuitenkin kulki Arvo Pärtin ja minimalismin hengessä.

Mozart-ohjelmat korostuivat säveltäjän juhluvuoden aattona 1990, ja vuosi toikin orkesterille ennätyskellisen kuulijamäärän, lähes 20 000. Samana vuonna orkesteri teki siihen asti pisimmän ja merkittävimmän konserttimatkansa esiintyen Japanissa Izumi Tatenon johtamalla suomalaisen musiikin festivaaleilla. Vierailu uusittiin 1992. Se myös esiintyi ensimmäistä kertaa yhteiskonsertissa ulkomaisen orkesterin, 38-henkisen Umeå Sinfoniettan kanssa.

Romanttiset jousiserenadit olivat 1990-luvun alussa usean kauden teemana, ja näin paikattiin ohjelmistossa aiemmin ollutta aukkoa. Vierailevien kapellimestarien kiinnityksissä pyrittiin siihen, että heillä on jotain erityistä annettavaa tietyllä ohjelmiston alueella. Esimerkiksi brittiläinen Eli Goren ja venäläinen Igor Bezrodnyi – molemmat jo edesmenneitä – ohjasivat romantiikan pariin, ja kun ohjelmistoon tuli ensimmäistä kertaa Bartókin *Divertimento*, sen tuli harjoituttamaan unkarilainen András Mihály.

Ensimmäinen suomalainen kapellimestarivieras oli Jukka-Pekka Saraste, joka johti konsertin keväällä 1990. Hän ehdotti haastattelussaan, että KPKO:n tulisi kiertää enemmän ja uusia konsertit useilla paikkakunnalla. (Outakoski, 25.3. 1990) Samassa yhteydessä Saraste kommentoi myös Suomen maakuntaorkesterien varjossa olemisen ongelmaa: ”Helsinki-keskeisyys ohitetaan vain luomalla pitävä identiteetti. Tason on yksinkertaisesti oltava niin korkea, että pääkaupunki sivuutuu. Kokkola on tästä hyvä esimerkki.”

Kokkolan Orkesterin piirissä jatkui mittavien kirkkomusiikkiteosten esittämisen perinne. Bachin Jouluatoriota ja Händelin *Messiasta* esitettiin Vaasan ja Oulun kamarikuorojen kanssa.

Myöhemmin kumppaniksi tuli myös Keski-Pohjanmaan kamarikuoro.

Uudenlaisena haasteena oli myös osallistuminen oopperaproduktioon vuonna 1990. Pekka Jalakasen säveltämä ja Vesa-Tapio Valon kirjoittama Kreeta Haapasalosta kertova näytelmä Seitsemän huivia toteutettiin yhteistyössä Kokkolan kaupunginteatterin kanssa. Yhteistyötä jatkoi seuraavana vuonna Amadeus-näytelmä.

Kantaesittämäänsä pohjoismaista ja balttilaista musiikkia KPKO toi esiin Helsingin Musica Nova -festivaalilla huhtikuussa 1990. Ohjelmassa oli Tüürin Insula deserta, Anders Eliassonin fagottikonsertto, Pehr Henrik Nordgrenin Transe-Choral sekä konsertissa kantaesityksensä saanut Erik Bergmanin Tutti di sole.

HS:n Olavi Kauko ylisti arvostelussaan KPKO:n innoittunutta musisointia. Bergmanin uutuudesta hän kirjoitti: ”Nyt on syntynyt erilaisten soittotapojen ja tonaalisten aluevaltausten synteesi, jossa liikutaan ikään kuin mahdollisen ja mahdottoman rajoilla.” (Kauko, 5.4. 1990)

Uuden Suomen Jukka Määttäselle teos oli ”jälleen hämmästyttävä näyte säveltäjän kyvyistä ilmaista modernein tekniikoin ja soittotavoin jotain syvästi orgaanista, luontoperäistä, jopa maagista.” Nordgrenin Transe-Choralella Määttästä ilahdutti sen hiljaisuuden estetiikka. ”Suurimman vaikutuksen teki toisen osan ajaton salaperäinen, ajaton orkesteriresitatiivi huimaavine pelimanniglissandoineen ja äärettömän puhuvine taukoineen.” (Määttänen, 5.4. 1990)

Saman vuoden syyskaudella KPKO vieraili taas Helsingissä, ja konsertin päänumerona oli Vivaldin Vuodenajat, solistina viulisti Tatjana Gridenko. Orkesterin harnoncourtmainen estetiikka pani US:n Jukka Määttäsen kuuntelemaan tuttua klassikkoa uusin korvin:

”Ihanaa, että Vuodenaikojen kohdalla eufemismien aika on kerta kaikkiaan ohi. Ihanaa siksi, että kun esteettis-löperöstä kaunistelusta luovutaan, havaitaan yksinkertaisesti, että ulkoinen ja sisäinen ovat yhtä ja Vivaldi puhuu totta, kaikilla tasoilla.” (Määttänen, 19.12. 1990)

”Perestroika murtaa myös romanttisen esityksperinteen”, otsikoi HS:n Olavi Kauko. ”Liki puhki soitettu Vuodenajat oli nyt sympaattisen tuore ja omaleimainen. Esimerkiksi Kesän avauksen pätsitunnelma ja Talven jäinen autius olivat mitä hienostuneimpia väritystutkielmia.” (Kauko, 19.12. 1990.)

KPKO:n vastaanotto valtakunnallisessa mediassa alkoi vasta nyt muuttua niin, että kritiikissä ei korostettu orkesterin provinssi- ja kansanmusiikkitaustaa. Silti joidenkin kriitikoiden oli yhä vaikeaa päästä eroon ennakkoluuloistaan. ”KPKO soittaa häkellyttävän hyvin ollakseen pääkaupunkiseudun ulkopuolinen orkesteri”, kirjoitti Tomi Mäkelä 28.6. 1990 Helsingin Sanomien levyarviossaan, jonka hän otsikoi ”Uutta musiikkia aloittelijoille”.

2.5. Katse kohti Baltiaa

”Projekt Baltiaa” jatkoi liettualaisen Osvaldas Balakauskasin Ostrobothnian Symphony, joka kantaesitettiin 1990 Kaustisen kamarimusiikkiviikolla Kaustisen kunnan tilauksesta.

Latvialaiseen Peteris Vasksiin KPKO tutustui seuraavaksi. Hänen Sinfoniansa jousille, ”Stimmen”, oli orkesterin oma tilaus, ja se kantaesitettiin 1991. Teoksen syntyyn liittyy maailmanpoliittista dramatiikkaa. Kun Vasks aloitti sävellystyötä vuonna 1990, Baltiassa oli vastarinta neuvostovaltaa vastaan kasvamassa. Tammikuussa 1991 verikin vuoti Riian kaduilla, ja elokuun vallankaappaus Moskovassa näytti murskaavan balttien itsenäistymishaaveet. Ajankohtaisen tilanteen Vasks liittii teoksessaan yleisemmin maansa alistettuun kohtaloon, mutta teos loppuu va-

loisasti: uusi aika on alkanut kansakunnalle. ”Stimmen” on vakiinnuttanut paikkansa orkesterinohjelmistossa, ja se puhuttelee myös suurta yleisöä.

Vuonna 1992 kamariorkesteri esiintyi Helsingin Juhlaviikkojen suuressa Baltia-maratonissa, ja silloin säveltäjätuttavuuksien joukkoon tulivat mm. Liettuan Bronius Kutavicius ja Latvian Romualds Kalsons. Seppo Heikinheimo pani HS:n arviossaan lyttyyn muut säveltäjät paitsi Peteris Vaskin ja Erkki-Sven Tüürin. Kutaviciuksen Pohjoisen portit oli hänen mielestään ”todella lahjatonta ja rumaa musiikkia”. Osvaldas Balakauskasin Polilogas oli hänestä ”sekava, ikävä ja ylipitkä”. Vaskin Sitmmen sai Heikinheimonkin helytymään: ”Vasks rakensi perinteisin mutta sitäkin rehellisemmin keinoin kiinteän ja lujan kaaren, jossa oli sekä kipeyttä että vaikuttavuutta.” (Heikinheimo, 23.8.1992)

Balttisäveltäjien tonaalinen tai diatoninen sävelkieli sekä musiikin tunteenomainen kerronnallisuus tuntuivat ehkä vierailta suomalaisessa, modernismin kehitysuskon kyllästävässä ilmapiirissä, mutta Juha Kangas uskoi etelänaapureihin ja aloitti yhteistyön paitsi balttisäveltäjien, myös Tallinnan kamariorkesterin kanssa. Finlandia Records aloitti puolestaan KPKO:n kanssa mittavan balttimusiikin levytysten sarjan, joka oli laatuaan ainutkertainen.

Tämä ei ollut yhtään pois yhteistyöstä suomalaisten säveltäjien kanssa.

Erikoissuhde Pehr Henrik Nordgrenin kanssa oli tuottanut vuoden 1974 Pelimannimuotokuvien jälkeen jo kymmenen teoksen kantaesitykset, kun 11. yhteinen teos, kolmas sellokonsertto, kuultiin orkesterin 20-vuotisjuhlakonsertissa syksyllä 1992. Solistina oli Steven Isserlis.

Keskipohjanmaan Heikki Nisonen piti sellokonserttoa inspiroituneena teoksena, jonka ”tummuus välittyi pikemmin surumielisyytenä kuin synkkyytenä.” Juhlakonsertin päätösnumerona KPKO esitti Schönbergin Verklärte Nachtin. Nisosen mielestä romanttiseen maailmaan sukeltaminen ei tunnu orkesterille henkisesti yhtä läheiseltä kuin vanhempi tai uudempi musiikki. ”Yhtyeelle tyypillinen jokaisen sävelen tarkka hienosäätö kahlitsee vielä hieman musiikkiin heittäytymistä ja romanttista irrottelua.” (Nisonen, 15.9.1992)

1990-luvun alkuvuosina uusien sävellysten tekijöiden listaan tulivat mm. Kalevi Aho, Erik Bergman, Usko Meriläinen, Eero Hämeenniemi, Gunnar Idenstam ja Einojuhani Rautavaara. ”Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterilla on sellainen maine, että sille voi kirjoittaa sellaista, mitä muille ei voi. Tämä on vaikea teos, uskalsinpa kokeilla ja pistää paperille”, kertoi Kalevi Aho toisen kamarisinfoniansa kantaesityksen aattona 1992.

Ahon kamarisinfonia esitettiin myös Tampere biennalessa helmikuussa 1992. Aamulehden Harri Hautala ihasteli teoksen soinnillista rikkautta mutta koki sen silti hieman etäisenä. ”Sointikuvat ja värisävyt vaihtelevat hyvin nopeasti, fraasit ovat lyhyitä ja tiiviitä, ja koko teos henkii eräänlaista luovaa levottomuutta.” KPKO:a Hautala vertasi soinniltaan ja ilmaisuasteikoltaan maailman huippuihin. Soittajiston ja Juha Kankaan yhteistyön tiiviys toi hänelle mieleen Simon Rattlen ja Birminghamin orkesterin sekä Roger Norringtonin ja London Classical Playres -orkesterin. (Hautala, 28.2.1992)

2.6. Tunnustusten aika

Kausi 1992–93 oli orkesterin historian kiireisimpiä: seitsemän kantaesitystä, kolme levytystä ja kiertueet Japaniin, Saksaan ja Ruotsiin. Tämä oli orkesterin maineen ehkä voimakkainta kasvun aikaa. Marraskuussa 1992 Juha Kangas vastaanotti suurimman suomalaisen musiikkitunnustuk-

sen, Säveltaiteilijain valtionpalkinnon. Hän vieritti Keskipohjanmaa-lehden haastattelussa ansion koko orkesterille, sillä ”se mitä on saatu aikaan, on tapahtunut yhteistyössä. Orkesterin nykyisellä tasolla en ole diktaattori, vaan työskentelemme pitkälle keskustelupohjalta.” (Ekola, 5.11. 1992)

Kangas koki myös, että palkinto oli tunnustus työlle, jota tehdään Helsingin ulkopuolella. Hänestä Suomen jaottelussa Helsinkiin ja periferiaan on jotain vinoutunutta. ”Kun vielä kymmenen vuotta sitten esiinnyimme Helsingissä, meidän piti soittaa paljon paremmin kuin sikäläisten orkesterien saadaksemme yhtä hyvät arvostelut. Mutta en minä enää jaksa verenpainetta tästä asiasta nostattaa, eikä siihen ole tarviskaan”, Kangas sanoi Keskipohjanmaassa. (Ekola, 5.11. 1992)

Kuin vakuudeksi vain viikkoa myöhemmin tuli sähke, että vuoden 1993 Pohjoismaisen Neuvoston musiikkipalkinto on myönnetty kamariorkesterille. Lautakunta kiinnitti huomiota paitsi korkeaan taiteelliseen tasoon myös siihen, että pohjoismaisten säveltäjien tuotanto on ohjelmistossa niin keskeisellä sijalla. PN:n palkinto poiki konserttimatkoja ja levytyksiä mm. ruotsalaiselle Caprice-yhtiölle.

Keskipohjanmaan jutussa orkesterin muusikot pohtivat menestyksen salaisuutta. Vastaus tuli yhdestä suusta: harjoittelussa ja työnteossa. Monet viikonloput tai kesäajat, jolloin normaalit orkesterit pitävät lomaa, KPKO harjoittelee tai kiertää festivaaleja. (Pelttari, 4.12. 1992)

Tärkeä askel toiminnan edellytysten vakiinnuttamisessa oli se, kun kauan odotettu orkesterilaki astui voimaan ja takasi suuremmat valtionavustukset. Tästä koituva ilo jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi, sillä Kokkolan kaupunki päätyi leikkaamaan avustustaan vastaavassa määrin kuin valtio oli lisännyt, eli resurssikehitys jäi polkemaan paikallaan. Vuoden 1993 budjetissa sekä valtion että kaupungin tuen osuus oli runsaat kaksi miljoonaa markkaa. Edellisenä vuonna Kokkola avusti orkesteriaan neljällä miljoonalla markalla. 1990-luvun alun lama koetteli Kokkolaa mm. suurena työttömyyden kasvuna. Avustusten supistusten vuoksi KPKO joutui tinkimään erityisesti avustajien käytössä, mikä tietenkin aiheutti ohjelmistoon rajoituksia.

Kutsuja kotimaisille ja ulkomaisille festivaaleille kuitenkin tuli entiseen tahtiin, eikä levytys-toimintakaan osoittanut hiipumisen merkkejä – niissä ei kulu orkesterin omaa toimintarahaa. Keväällä 1993 ohjelmassa oli esiintyminen Tampere-talon Beethoven-tapahtumassa, solistina pianisti Olli Mustonen. Helsingin Sanomien Hannu-Ilari Lampila totesi Beethovenin ensimmäisen sinfonian esitystä arvioidessaan, että KPKO ja Kangas tuntuvat ottaneen paljonkin oppia ns. alkupe-
rässoittimien soinnista, mikä toi hänen mielestään soittoon iloista tuoreutta.

”Ne sopivat hyvin yhteen myös sen eteläpohjalaisen [!] pelimannihengen kanssa, joka antaa iskevää elinvoimaa orkesterin soitolle. Tarkka ja nopea aksentointi pitävät musiikkia dynaamisessa liikkeessä. Rytmit ponnahtavat kevyen iskevästi. Valppaasti vangitut modulaatiot antoivat väriä ja synnyttävät jännitettä”, Lampila kuvaili. (Lampila, 17.3. 1992)

Suomalaisista kesäfestivaaleista uusi tuttavuus oli Viitasaaren Musiikin aika. Nykymusiikin lisäksi muusikot palasivat myös juurilleen ja soittivat kansanmusiikkia pelimannitansseissa Kyrönkosken nuorisotalolla ja hotelli Pihkurin klubi-illassa.

Kasvavasta maineestaan ja kiertueistaan huolimatta orkesteri ei ole koskaan unohtanut paikallista yleisöään. Kyläkonsertit Kokkolan eri kylien kouluilla ja eri puolilla maakuntaa ovat kuuluneet ohjelmaan joka kausi. Myös ohjelmistoa suunnitellessaan KPKO haluaa ottaa yleisönsä huomioon. Uutta musiikkia kyllä tarjotaan, mutta ei vieroittavina blokkeina vaan klassiseen kantaohjelmistoon lomittaen. Kun eräältä maanviljelijältä Kaustisella kysyttiin kommenttia konsertista, suosikkina ei ollutkaan Mozart tai Sibelius vaan Peteris Vasks.

Syksyllä 1993 se järjesti jousimusiikin toivemaratonin, johon yleisö oli saanut äänestää suosik-

kejaan. Kolme suosituinta säveltäjää: Sibelius, Mozart ja Bach. Suosituimmat sävellykset: Vivaldin Vuodenajat, Albinonin Adagio, Mozartin Eine kleine Nachtmusik, P.H. Nordgrenin Pelimannimuotokuvia ja Arvo Pärtin Cantus. Samaa kyselyä hyödynnettiin vuoden 1994 avauskonsertissa, ja sielläkin Bachin ja Mozartin rinnalle pääsivät Hugo Wolf ja Dmitri Shostakovitsh.

Säveltäjien kanssa tehtävä yhteistyö jatkui. Einojuhani Rautavaaran jousiorkesterituotanto levytettiin kokonaisuudessaan. Rautavaaralle omistetussa konsertissa 9.10 oli myös kaksi kantaesitystä, Canto IV ja Pohjalainen polska. Lehtihaastattelussa säveltäjä kertoi, että hän kuuli ensimmäistä kertaa vanhan teoksensa Hommage a' Kodaly soitettavan sellaisena kun hän oli ajatuksissaan sen kuvitellut. ”Instituutio-orkesterilla muutamassa harjoituskerrassa ei ole mahdollisuutta syvälliseen tulkintaan. Tällä orkesterilla on ollut aikaa paneutua”, sanoi Rautavaara Keskipohjanmaassa. (Saloniemi, 9.10. 1993)

2.7. Barokista tanssiteatteriin

Vuoden 1994 barokkiprojektina oli Antonio Vivaldin kaikkien 12 L'estro armonico -konserton esittäminen sarjana. Solistitehtävät oli jaettu useille viulisteille, ja kahden cembalon käyttö tarjosi yleisölle sävähdyttävän kuuloelämyksen. Romantiikan valloitus jatkui mm. Mendelssohnin jousisinfoniolla ja Tshaikovskin Firenzen muistoilla.

Kantaesityksiä oli vuonna 1994 viisi kappaletta. Yksi niistä oli Anders Eliassonin viulukonsertto. KPKO:n muusikoiden pelimannitausta oli antanut Eliassonille herätteen käyttää konsertissaan runsaasti tyhjiä kieliä, kuten pelimannitkin tekevät. Kesäkuussa KPKO oli taas mukana poikkitaiteellisessa yhteistyössä, Eero Hämeenniemen teoksen Lintu ja tuuli kantaesityksessä. Hämeenniemi yhdisteli siinä länsimaista musiikkia, intialaista tanssia ja suomalais-intialaisia tekstejä. Teos oli Joensuun laulujuhlien tilaus. Vuonna 1995 samaa linjaa jatkoi Mikko Heiniön Hermes tanssijoille, pianolle ja kamariorkesterille. Sen kantaesitys oli Turun musiikkijuhlilla. Saman vuoden keväällä orkesteri tutustui tanskalaisen Per Nørgårdin musiikkikieleen ja kantaesityksiensä teoksensa Fugitive summer.

Juha Kangas täytti 50 vuotta, ja P.H. Nordgren sävelsi hänelle 50-vuotislahjaksi teoksen Equilibrium. Sen lisäksi vuonna 1995 oli toinenkin Nordgren-kantaesitys, Konsertto alttosaksofonille ja jousille. Kauden kolme muuta uutuutta, Paavo Heinisen Two movements, Lepo Sumeran Come cercando ja Edward Vesalan Echancement of a Primeval Forest levittäytyvät todella laajalle tyyliskaalalle.

Barokkiakaan ei unohdettu, sille järjestettiin kokonainen maraton. Tämän konsertin jälkeen Juha Kangas päätti pitää sapattivapaan barokista, sillä hän halusi etsiä uudenlaista suhdetta tähän ohjelmiston alueeseen. Hän halusi hyödyntää paremmin modernien soittimien keinovaroja sen sijaan että yrittäisi matkia periodisoittimia.

Vuoden 1995 suurimuotoisinta antia edusti Arvo Volmerin johtama yhteiskonsertti Oulun kaupunginorkesterin kanssa, joka oli ensimmäinen laatuaan. Kamariorkesterin päävierailijana aloitti Sakari Oramo, ja suhde on jatkunut tähän päivään saakka Oramon kansainvälisestä nosteesta huolimatta. Kyseisen vuoden kunniasaldoon kuului myös Teoston Luomus-palkinto. Teoston johtokunnan puheenjohtaja Henrik Otto Donner moitiskeli puheessaan sitä, ettei Suomessa tahdota vielääkään tunnustaa, että Helsingin ulkopuolellakin on musiikillisesti merkittäviä ilmiöitä.

2.8. Kriitikot hehkuttavat

Vuonna 1996 kamariorkesteri vieraili seuraavilla kotimaisilla festivaaleilla: Kaustisen kamari-musiikkiviikko, Korsholman musiikkijuhlat, Sysmän Suvisoitto, Kangasniemen Musiikkiviikot, Vantaan Barokkiviikko, Brahe Classica, Oulaisten musiikkiviikot. Matkoja tehtiin Ruotsiin kolme kappaletta (Göteborg, Tukholman Eliasson-festivaali, Norrteljen kamarimusiikkijuhlat) sekä pitkä kiertue Saksaan. Kantaesityksiä oli kuusi ja levytyksiä neljä.

Uusista yhteistyökumppaneista kiinnostavimpia oli Tonu Kaljusten johtama Viron filharmoninen kamarikuoro, jonka homogeenisesta ja intensiivisestä soinnista voi löytää yhteyksiä Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin vastaavaan. Yhteistä on myös mieltymys Bachiin ja pohjoismais-balttilaiseen musiikkiin. Kokkolan yhteiskonsertin ohjelmassa oli Bachin motetteja sekä Tüürin Requiem ja Pärtin Te Deum.

Vantaan Barokkiviikolla 1996 ohjelmassa oli Carl Philip Emanuel Bachin musiikkia. Helsingin Sanomien Olavi Kauko piikitteli arviossaan yllättäen orkesterin nimeä – ”voiko tuolla nimellä kivuta ansaittuun kansainväliseen maineeseen?” Maailmalla ”Ostrobothnian Chamber Orchestra” on ollut hyvä nimi siinä missä mikä tahansa muukin. Suomessa kotiseudun – muun kuin Helsingin – esiin tuominen taas tuntuu olevan joillekin ongelma.

Itse arviossaan Kauko kuitenkin kirjoitti, että hän ei ollut koskaan ennen kohdannut niin uutta ja rohkeaa näkemystä ”tunteellisen tyylin” elävöittämisestä. ”Isä Bachin lahjakkain poika lie-nee perinteisesti sijoitettu jonnekin barokin ja klassismin väliin, hieman syrjään musiikin valtaväylästä. Juha Kankaan repäisevä ja voimallinen, hurmioitunut ja uhkarohkea musisointi kohotti hänet nyt kertarysäyksellä välimaastosta korkeuksiin, jonka musiikissa soivat samalla kertaa barokki, klassismi ja romantiikka”, Kauko hehkutti. (Kauko, 6.8.1996.)

Saksan-kiertueen konsertit saivat paikallisten lehtien kriitikot tuskailemaan tehtävänsä, kuten Hohenloher Tagesblattin kirjoittaja Joachim Scharr: ”Musiikkiarvostelijalla on yhä uudelleen edessään vaikeus pukea sanoiksi sellainen elämys, jota ei oikeastaan sanoilla voi ilmaista...” Paljon sanoja hän kuitenkin löysi ylistäessään Kangasta soinnin taikurina. Nordgrenin saksofonikon-sertosta hän kirjoitti:

”Vielleicht will diese Musik auch erschrecken, will aufrütteln, eindringen, will gespürt sein, denn sie ist mit Herzblut geschrieben. (Scharr, 13.11. 1996)

Allgäuer Zeitungin kriitikko I. Brunk jatkoi: ”Dem Dirigenten Juhha Kangas, selbst Geiger und eine zeitlang auch Volksmusikant, ist hier eine selten zu hörende Mischung gelungen zwischen kammermusikalischer Raffinesse und kerniger Musikalität. Und das stets frisch pulsierend, ohne jeden Anflug von Forciertheit. --- Geradezu bestürzend intensiv und erfüllt von musikalischem Feuer war die Wiedergabe des Divertimento von Bartok. Ohne Angst vor Risiko.” (Brunk, 16.11. 1996)

Vuoden 1997 alussa KPKO:lla oli yhteiskonsertti Tallinnan kamariorkesterin kanssa. Kokkolan Orkesterilla kevätkauden kapellimestarivieraisiin kuului edesmenneen legendan Sergiu Celibidachen oppilas Konrad von Abel. Tulos miellytti kriitikoita, mutta muusikot tuskastuivat saksalaiseen työskentelytapaan, jossa ei saanut soittaa fraasiakaan ilman keskeytystä.

Vierailu Helsinki Biennalessa maaliskuussa sisälsi pohjoismaista musiikkia, jota HS:n Jukka Isopuro piti kovin synkeänä. ”Häikäisevä KPKO ja Juha Kangas ovat erikoistuneet sielun tummiin syövereihin. Orkesteri syöksyy musiikin nahkoihin itseään säästämättä niin konkreettisesti, että Turkan oppilaat ovat mammanpoikia sen rinnalla. Jouhet vain pöllyävät ja veri melkein

tirsuu sormenpäistä”, Isopuro kuvaili otsikolla ”Pohjalainen kädenojennus angstile”. (Isopuro, 11.3. 1997)

Kuukautta myöhemmin HS:n Veijo Murtomäki kävi Kokkolassa. ”En yksinkertaisesti tiedä, missä tänä päivänä voi kuulla paremmin soitettua Mozartia”, hän summaa arvostelussaan. Hän kiinnitti huomiota mm. karakterisointiin, jossa ”pinnan alla kuhiseva oopperamainen elämä tulee täysillä kuulijaa vastaan ja luo soitinten draamaa.” Kyseessä oli Mozartin ”Prahalainen” sinfonia. Samassa konsertissa kantaesitettiin Kalevi Ahon kolmas kamarisinfonia. ”Aho näyttäytyy uutuuksessaan runollisten ja luonnonnäkyjen herkkävireisenä aistijana, suorastaan hienostuneena kolaristina”, Murtomäki arvioi. (Murtomäki, 29.4. 1997)

2.9. Tähtiä vieraana

Syksy 1997 alkoi erityisellä kantaesityksellä, Vagn Holmboen konsertolla jousikvartetille ja kamariorkesterille. Säveltäjä oli kuollut saman vuoden syyskuussa, ja konsertto jäi hänen viimeiseksi suurimuotoiseksi teoksekseen. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri piti 25-vuotiskonsertin 6.9.1997. Sen solistiksi oli saatu legendaarinen viulisti Ida Händel. Puolalaissyntyinen taiteilija on tullut tunnetuksi suurten romanttisten konserttojen tulkkina, mutta nyt hän soitti J.S. Bachin viulukonserton E-duuri. Se merkitsi myös Juha Kankaalle paluuta Bachiin ”barokkisapatin” jälkeen.

Maaliskuussa 1998 oli vuorossa seuraava tähtivierailu, nimittäin aikamme hienoimpiin pianisteihin kuuluva Murray Perahia, joka soitti Kokkolassa Mozartin pianokonserton nro 14 Es sekä Bachin Brandenburgilaisen konserton nro 5, huilusolistina Mikael Helasvuo ja viulusolistina Reijo Tunkkari. Perahiaa oli yritetty saada esiintymään Suomeen jo pitkään, joten monille oli suuri yllätys kuulla, että hän tulee Kokkolaan. Perahia oli kuullut Kamariorkesterista musiikkitoimittaja Christoph Schlüreniltä, kuunnellut sen levyjä ja ihastunut. Vierailun yhteyteen yritettiin järjestää toista konserttia Helsinkiin, mutta sieltä ei löytynyt tahoja, joka olisi ottanut vastuun järjestelyistä!

Lehtihaastattelussa Juha Kangas kommentoi yhteistyötä: ”Ei siinä paljon sanoja tarvittu. Pääsimme nopeasti yhteisymmärrykseen, ja puhuminen jäi vähemmälle.” Perahia vastasi vitsaillen: ”Ei Kangas taida muutenkaan paljoa puhua.” Hän piti erityisesti orkesterin soinnista ja mukautumiskyvystä. (Lampila, 8.3. 1998) Monille mukana olleille oli yllätys, että Bachin Brandenburgilainen luonnistui niinkin hyvin modernilla flyygelillä – useinhan yhdistelmää pidetään miltei pyhäinhäväistyksenä. Perahia osaa kuitenkin varioida kosketustapaansa niin, että barokkimainen syke elää.

Suomen Sinfoniaorkesterit ry oli vuonna 1997 lanseerannut nimikkosäveltäjä-projektinsa. KPKO:lle asia ei ollut mikään uusi, koska P.H. Nordgren oli käytännössä ollut nimikkosäveltäjän roolissa – joskaan ei sillä nimikkeellä – jo toistakymmentä vuotta. Oli siis itsestänselvyys, että suhde ”virallistettiin” myös osana valtakunnallista Säveltäjä tutuksi -projektia. Lokakuussa 1998 kuultiin sitten P.H:n oma toivekonsertti, jossa kuultiin Purcellin, Pärtin, Haydnin, Nørgårdin ja Shostakovitshin musiikkia.

2.10. Karhujen ja porojen maasta

Vuoden 1998 Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin tärkein matkakohde oli Wien, jossa orkesterilla oli kaksi konserttia Wien Modern -nykymusiikkitaipatumassa. Solistina oli saksofonisti John-Edward Kelly. Festivaalin teemana olivat Euroopan laita-alueet, joten tuomiset olivat luonnollisesti pohjoismaista ja balttialaista musiikkia: Eliasson, Nørgård, Vasks, Nordgren, Pettersson.

Festivaalin kriitikit ja esittelyt herkuttelivat vieraiden eksoottisuudella. Kamariorkesterin kotipaikaksi määriteltiin ”syvin pohjoissuomalainen provinssi jossain Venäjän rajan pinnassa”. Der Standard -päivälehti jopa epäili, etteivät useimmat suomalaisetkaan tiedä, missä Pohjanmaa-niminen kolkka on – jossain pohjoisessa hirvien ja karhujen keskellä. Harald Steiner otsikoi arvionsa ”Streicherkunst aus dem Land der Elche und Bären”. (Steiner, 13.11. 1998)

Vaikka Juha Kangas oli wieniläisen musiikkiyleisön silmissä eksoottinen ihme, konsertit saivat silti hyvän vastaanoton, mistä takuuna oli uusi kutsu Wieniin. Eniten huomiota saivat luonnollisesti itse teokset. Nordgrenin Transe-Choral upposi erityisesti.

”Transe-Choral, ein mit fahlen Unisoni, raffinierten Glissandi und wild melodisierten Clusters durchzogenes Hauptwerk Nordgrens, erfuhr eine grossartige Darstellung”, kirjoitti Christoph Schlüren Frankfurter Rundschau (Schlüren, 3.12. 1998). Derek Weber summasi Salzburger Nachrichten -lehdessä pohjoismaisten säveltäjien tyyliä: ”Was durchwegs alle diese an zwei Abenden zu hörenden Stücke auszeichnet, ist eine erfrischend unakademische Schreibweise, eine durchgängig markante, persönliche Handschrift, ein forscher eklektizistischer Mut zum Umgang mit dem Material, der Cluster und Konsonanz beherde zusammenzufügen weiss” (Weber, 13.11. 1998).

Vuonna 1998 kunniamerkkien kokoelmakin karttui: Juha Kangas sai mm. Latvian Suuren musiikkipalkinnon ja Taiteen Suomi-palkinnon, ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri sai Suomen Säveltäjät ry:n Madetoja-palkinnon.

Muutaman vuoden välein on ollut tapana koota kamariorkesterin ympärille mahdollisimman suuri määrä jousisoittajia Keski-Pohjanmaan konservatoriosta. Kevätkaudella 1999 yli sadan hengen soittajisto esiintyi Suuressa jousiorkesterikonsertissa. Mukana oli soittajia konservatorion kolmesta jousiorkesterista, jotka olivat valmentaneet Jukka Mäkelä ja Lauri Pulakka. Soittajien iät vaihtelivat 9:stä 20 vuoteen, ja he istuivat pultissa Kamariorkesterin ammattilaisten huomassa. Esimerkiksi konserttimestari Reijo Tunkkarin vieressä soitti 9-vuotias Sanna Parviainen. Näin pidetään huolta jälkikasvusta! Samana keväänä isojen kirkkomusiikkiteosten sarjassa esitettiin ensi kertaa J.S. Bachin Johannespassio Keski-Pohjanmaan kamarikuoron kanssa.

Vuoden 1999 laajamittaisin projekti oli P.H. Nordgrenin Taivaanvalot. Kyseessä on vuonna 1984 valmistunut fantasia kalevalaisiin myytteihin sopraanolle, tenorille, lapsikuorolle, sekakuorolle, kahdelle jousikvintetille, puhallinkvintetille, lyömäsoittimille, pianolle, cembalolle ja suomalaisille perinnesoittimille. Se kantaesitettiin Kaustisella 1984 Jorma Panulan johdolla, mutta säveltäjä halusi tehdä siitä laajennetun ja parannelun version. Esityksen ajankohdaksi vuosi 1999 sopi hyvin, vietettiin Uuden Kalevalan 150-vuotisjuhlaa. Uuteen versioon Nordgren lisäsi vielä uuden, Kosmos tanssii -nimisen jakson, jota hän ei aikanaan ehtinyt saada valmiiksi. Uudistetun teoksen johti Kaustinen-salissa Juha Kangas, ja esittäjäkunnassa oli noin 150 soittajaa ja laulajaa. Esitysbudjettikin oli poikkeuksellinen noin 150 000 markkaa, ja tukea tarvittiin ja saatiin monelta taholta.

Vuonna 2000 orkesterin vieraslista oli korostetun kotimainen, ja Helsingin Juhlaviikoilla elokuussa toteutui monen unelma päästä soittamaan itsensä Paavo Berglundin johdolla. Kyseessä oli

Brahmsin musiikkiin keskittynyt yhteiskonsertti Tapiola Sinfoniettan kanssa. Vaikka yhteen hii-
leen puhallettiinkin, Olavi Kauko sanoi HS:n arvostelussaan erottavansa muusikot, sillä keskipoh-
jalaisilla on niin omintakeinen soittotyyl, kun taas espoolaiset ovat mukautuvaisempia. (Kauko,
26.8.2000)

Uno Klamin syntymästä tuli vuonna 2000 kuluneeksi 100 vuotta, ja hänen tuotantoaan KPKO
esitti useassa konsertissa sekä Suomessa että Japanissa. Juhlaa muistettiin myös Klami-levyl-
lä, jonka solistina oli pianisti Izumi Tateno. Orkesterin vanha leipälaji pääsi myös esiin, kun J.S.
Bachia muistettiin tämän syntymästä tultua kuluneeksi 250 vuotta.

Vuonna 2000 tehty, järjestyksessä kolmas Japanin-kiertue oli siihen mennessä tehdyistä laajin.
Se kesti 18 päivää, ja konsertteja oli 11. Myös järjestelyt olivat parhaat orkesterin kokemat, sillä
kiertue tehtiin Japanin suurimman konserttitoimiston Japan Artsin siipien suojissa. Konserttipaik-
koina olivat maan tärkeimmät salit mm. Tokiossa, Sapporossa ja Osakassa. Sapporon 2000 hengen
Kitara-salia moni orkesterilainen luonnehti akustiikaltaan parhaaksi missä olivat soittaneet.

Yllättävintä oli, kun Osakan konsertissa huudettiin yleisön joukosta: ”Kangas!” Matkan pia-
nosolistina esiintynyt Izumi Tateno selitti, että esiintyjän nimen huutaminen on suuri kunnian-
osoitus, joka liittyy kabuki-teatterin perinteeseen. Ohjelmistossa oli se periaate, että suomalais-
ta musiikkia on tarjolla jokaisessa konsertissa. Moni kiittämään tullut kuulija puhui Sibeliuksen
Canzonettasta – ilmeisesti sen hiljainen melankolia puhuttaa japanilaisia.

2.11. Kärpäsestä tuli härkänen

Vuoden 2001 suurin Kamariorkesteriin liittynyt uutispommi julkistettiin kesällä Kaustisen kansan-
musiikkifestivaaleilla. Dmitri Shostakovitshilta oli nimittäin löytynyt ennen esittämätön sarja suo-
malaisiin teemoihin. Kaustisen kansanmusiikki-instituuttiin oli tullut Venäjältä kysely siitä, mitä sar-
jassa käytetyt kansansävelmät ovat, ja säveltäjän oma käsiala näytteissä herätti Shostakovitsh-tuntija
P.H. Nordgrenin huomion. Kaustisella laitettiin tuulemaan, jotta sarjan kantaesitys saataisiin sinne, ja
niin se saatiinkin. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin oli määrä esittää teos syyskuun alussa.

Mutkia tuli matkaan, kun sarjan alkuperästä alkoi ilmestyä arveluita. Eräät venäläiset lähteet
antoivat ymmärtää, että kyseessä olisi ollut Stalinin tilaustyö valloitetun Neuvosto-Suomen voi-
tonjuhliin. Media innostui paisuttelemaan asiaa, ja isänmaalliset tahot vaativat esityksen peruut-
tamista. Debatti jatkui. P.H. Nordgren ihmetteli, miksi näin kepeä teos olisi tilattu suureen isän-
maalliseen juhlaan. Arvostettu moskovalainen musiikkitieteilijä ja Shostakovitsh-kustantamon
päätoimittaja Manashir Jakubov kiisti, että säveltäjä olisi tiennyt tilauksen tarkoituspäätä. Hänen
mukaansa teoksen tilasi Leningradin sotilaspiirin poliittinen hallinto vuonna 1939. Kyse oli arki-
päiväisestä työstä, jollaisia säveltäjiltä tilattiin jatkuvasti armeijan muusikkojen ohjelmistoon, eikä
Shostakovitsh kiinnittänyt siihen suurempaa huomiota.

KPKO esitti teoksen 1.9.2001 Kaustisella, solisteinaan sopraano Anu Komsu ja tenori Tom
Nyman. Kahden esityksen välissä pidettiin seminaari, jossa asiantuntijat käsitelivät sarjan salai-
suutta. Mukana oli mm. säveltäjän leski Irina Shostakovitsh. Monenlaista spekulatioita teoksen
tarkoituksesta heiteltiin ilmaan, mutta koska minkäänlaisia todisteita ei ole olemassa, kaikki jäi
arvailun varaan. Konsertissa teos oli todettu keveähköksi käyttömusiikiksi, jota kuitenkin on ilo
kuunnella – ainakin suomalaisena. ”Tulipa tässä kärpäsestä härkänen”, summasi tunteja seminaa-
rissa kansanmusiikin professori Heikki Laitinen.

2.12. Katse taakse ja eteen

Syyskaudella 2001 KPKO ja Kokkolan Orkesteri saivat johtoonsa tuoreita kapellimestarinimiä kuten Susanna Mälkki ja Jan Söderblom. Jo aiemmin vakinaisesti vierailevien kapellimestarien joukkoon oli liittynyt John Storgårds. Varsinaisena päävierailijana jatkaa edelleen Sakari Oramo. Solistin tai konserttimestarin paikalta konsertteja ovat jo johtaneet mm. Kreetta-Maria Kentala ja Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch barokkiviuluineen sekä orkesterin omat kasvatit Jari Valo ja Reijo Tunkkari. Tätä linjaa myös jatketaan, sillä orkesteri on itsenäistynyt jo niin, ettei se aina tarvitse eteensä kapellimestaria.

Syksyn 2001 kantaesityksenä oli P.H. Nordgrenin oboekonsertto, ja marraskuussa KPKO osallistui Erik Bergmanin 90-vuotisjuhliin. Konsertti pidettiin sekä Helsingissä Sibelius-Akatemian konserttisalissa että säveltäjän syntymäkaupungissa Uudessakaarlepyyssä. Konsertin aloitusteos, Bergmanin Sarja jousiorkesterille vuodelta 1939 oli kuulijoille yllätys, sillä siinä modernistiemme nestori näyttäytyy miltei sibeliaanisena. Päätösnumerona oli Tutti e soli, jonka Bergman teki KPKO:lle vuonna 1990. Syntymäpäiväsankarin lisäksi kuultiin Jukka Tiensuun Plus V harmonikalle ja jousiorkesterille sekä Paavo Heinisen Arioso.

Syksyn viimeisessä suuressa projektissa KPKO kokeili uudenlaista yhteistyömuotoa Sibelius-Akatemian puhaltajien kanssa. Teoksina olivat Haydnin Oxford-sinfonia ja Beethovenin neljäs sinfonia. Yhteistyö toimi, vaikka projektia vaivasikin epäonni. Ensin kapellimestariksi kiinnitetty Paavo Berglund joutui peruuttamaan, ja tilalle saatiin Olli Mustonen. Mustonen harjoitti ja johti konsertin Kokkolassa hyvällä menestyksellä, mutta esityksen jälkeen hän kaatui ja loukkasi kätensä. Konsertin uusinta oli Helsingissä parin päivän kuluttua. Juha Kangas uhrautui ja otti sen johdettavakseen päivän varoitusajalla. Tällainen ex tempore -tilanne oli outo orkesterille ja kapellimestarille. Konsertti vietiin läpi solidilla ammattitaidolla, mutta HS:n Lauri Otonkoskelle se ei riittänyt. ”Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin epäonnen ilta”, hän otsikoi arvionsa. ”Hyvin poikkeuksellisella tavalla jokin suuri sordiino salpasi orkesterin monilla areenoilla palkitun soinnin.” (Otonkoski, 19.12. 2001) Kokkolassa Mustosen johdolla pidetty konsertti sai toisenlaisen vastaanoton. ”KPKO:n sointiin oli löydetty uudenlaisia värejä ja nyansseja. Oli ilo huomata, kuinka muusikkous ja heittäytyminen valtasivat tilaa pedanttiselta otteelta”, kirjoitti Heli Uusimäki Keskipohjanmaassa. (Uusimäki, 18.12.2001)

30-vuotisjuhlavuosi 2002 oli Kamariorkesterille yhtä aikaa sekä retrospektiivinen että tulevaisuuteen katsova. Vuoden aikana se kierteli paljon omassa maakunnassaan ja Kokkolan kylillä. Konserttien ohjelmiin koottiin pitkin kautta orkesterin historiansa aikana kantaesittämiä teoksia. Kantaesityksiä oli kuusi kappaletta. Piers Hellawellin uusi teos KPKO:lle ja Hilliard Ensemblelle oli Kaustisen kamarimusiikkiviikkojen tilaus, Anders Eliassonin Sinfonia per archi taas orkesterin oma tilaus. Korsholman musiikkijuhlilla ohjelmassa oli Peteris Vasksin uusi jousiorkesteriteos, Viitasaaren Musiikin ajassa Veli-Matti Puumalan uutuus. Anders Eliasson oli lisäksi säveltänyt saksofonikonserton John-Edward Kellylle ja KPKO:lle.

Per Nørgårdilta KPKO tilasi viulukonserton yhdessä tanskalaisen Själlandin sinfoniaorkesterin ja Cheltenhamin musiikkijuhlien kanssa, ja sen solistina oli viulisti Rebecca Hirsch. Kantaesitys ehtii olla ensin Englannissa, mutta Suomen ensiesitys oli KPKO:n 30-vuotisjuhlakonsertissa 7. syyskuuta 2002. Samassa konsertissa kuultiin kantaesityksenä Nordgrenin uusi jousiorkesteriteos Solemnity-Euphony.

Nordgrenin onnittelukappale osoittautui yhdeksi hänen optimistisimmista teoksistaan. Hän

käytti siinä sekvenssitekniikkaa, jossa perustana oli viisisävelinen aihe, ja teoksen harmonisesta materiaalista kasvoi kuin itsestään Schumannin Traumerein laina. Nørgårdin teoksen otsikkona oli Borderlines, ja se perustui kahden erilaisen sointimaailman, diatonisen ja mikrointervalleille perustuvan virityksen nopealle vuorottelulle.

30-vuotisjuhlakonsertti alkoi Haydnin sinfoniolla nro 27. Ympyrä sulkeutui, sillä sama teos oli Eino Kankaan johtaman Kaustisen nuorisoorkesterin ohjelmistossa 1960-luvulla. Konsertti päättyi Bartókin Divertimentoon ja kolmeen ylimääräiseen.

3. KAMARIORKESTERIN LEVYTYSTOIMINTA

3.1. Sessio Kaustisella

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin levytystoiminta on ollut mittavaa. Vilkkaimmillaan se oli 1990-luvun alkupuolella, jolloin tilanne varsinkin uuden suomalaisen musiikin levyille saamiseksi oli hyvä.

Juha Kankaan tapaiselle perfektionistille levytyssessio on aina tiukka paikka, ja hän myöntääkin, että vain hyvin harvat levyt antavat aihetta tyytyväisyyteen. Suurimmat päänsäryn aiheet löytyvät äänityksestä. Orkesterin intensiivinen sointi ei tahdo tallentua levyille sellaisena kuin kapellimestari ja muusikot – ja tietenkin myös yleisö – sen luonnossa kuulevat.

Yksi taistelu käytiin jälleen harmaana lokakuisena päivänä 2001, jolloin KPKO tallensi Shostakovitshia BIS-yhtiölle. Säveltäjän kaksi kamarisinfoniaa äänitettiin Kaustisen kirkossa ja Suomalainen sarja Kansantaiteenkeskuksessa.

Kun soittajat asettuivat kirkkoon, ensin hämmästytti lähimikrofonien suuri määrä. Kauas on edetty siitä BIS-yhtiön omistajan Robert von Bahrin alkuperäisestä periaatteesta, että luonnollinen akustiikka vangitaan vain niukalla mikityksellä. Tuottaja Ingo Petry perustelee ratkaisuaan sillä, että nyt levytettävissä teoksissa on pystyttävä yhdistämään kamarimusiikillinen selkeys ja läheisyys orkestraaliseen rikkauteen – ovathan kamarisinfoniat sovituksia Shostakovitshin jousikvartetoista.

Kamariorkesteri on tehnyt aikaisemminkin pari levyä BISille, mutta tuttavuus Ingo Petryn kanssa on uusi. Hän kertoo kuunnelleensa paljon orkesterin aiempia levyjä ja todenneensa, että sointi on usein hieman liian terävä ja aggressiivinen. Tätä hän haluaa nyt välttää ja hakea pyöreämpää ja rennompaa sointikuvaa.

Sessio alkaa. Ensimmäinen puoli tuntia menee mikrofonien oikean sijoittelun ja balanssin etsimisessä. Soitetaan hiljaista ja lyyristä osaa, sitten päästetään kaikki infernon voimat irti. Ensimmäiset otokset nauhalle, ja Juha Kangas, Lauri Pulakka ja Reijo Tunkkari rientävät sakastiin kuuntelemaan. Kaikki ovat yhtä mieltä: viulusektio kuulostaa liian kapealta ja kireältä. Siihen saadaan vähitellen lisää rikkautta, mutta vieläkin se ei väreile niin kuin kirkon hyvässä akustiikassa. Ingo Petry pyytää puolen tunnin paussia, jonka aikana hän asentaa orkesterin eteen kaksi uutta, hienointa tekniikkaa edustavaa mikrofontia. Uusi otos.

Tällä kertaa tulos on mennyt toiseen äärimmäisyyteen. ”Viihteellistä Mantovania, tästä jää kaipaamaan tervettä soinnin karheutta.” Totta, orkesterin persoonallinen yty ei välity. Siirrytään

Rolls Roycesta takaisin Ladaan eli ensimmäiseen versioon. Juha pyytää Ingo Petryn sakastista saliin kuuntelemaan, ja sitten hän saa idean. Uudet sijoittelut – nyt entistä enemmän kahden päämikrofonin varassa. ”Tämä sointi on karhea ja läheinen, siitä saa hyvän otteen. Hifistit tykkäävät, sillä tämä on lähellä analogista saundia”, Petry maanittelee. Juha vielä empii, mutta muut jo nyökäilevät. Tämä sointikuva otetaan lähtökohdaksi. Viiden tunnin sessiopäivä on päättynyt. Yhtään tahtia ei vielä saatu levyille. Onneksi on vielä kolme päivää jäljellä. Gun-Maj Peltoniemi vaikuttaa silti tyytyväiseltä, sillä Ingo Petry sentään tietää mitä tekee ja kuulee erot. Toisenlaisiakin tapauksia on ollut. Joskus äänittäjä on pitänyt lähettää iltajunalla takaisin kotiin.

Seuraavan vuoden maaliskuussa levy tulee ulos. HS:n Jukka Isopuro arvioi sitä otsikolla ”Tehdyt ja tosi sensaatio”. Tehdyllä sensaatiolla hän viittasi Shostakovishin Sarjaan suomalaisiin kansanlauluihin, todella sensaatiolla taas KPKO:n tulkintoihin kamarisinfoniaista. Hänen mielestään soittajisto panee paremmaksi kuin teosten sovittajan, Rudolf Barshai levytyksessään Euroopan kamariorkesterin kanssa. ”Äärimmäinen heittäytyminen, viiltävä hurjuus ja puhdistunut alakulo ylevöittävät musiikkia, poistavat Shostakovitshia joskus vaivaavan harmaan lammaannuksen. Jousikvartetin yksilöllisyyden ja suuren jousimassan välinen kompromissi on ihanteellinen.” (Isopuro, 22.3. 2002)

3.2. Ohjelmiston painopisteet

Kaustisen kirkko ja Kokkolan Snellman-sali ovat orkesterin useimmin käyttämiä levytyspaikkoja. Niiden akustiikka on avara ja tuo esiin soinnin parhaat puolet. Aikoinaan Steven Isserliksen kanssa tehty, Boccherinin sellokonserttoja sisältänyt levy tehtiin poikkeuksellisesti Järvenpää-salissa, koska Virgin Classics -yhtiön äänittäjät eivät uskaltaneet kalliine laitteineen niin lähelle napapiiriä!

Levytyksissään kamariorkesteri ei ole sitoutunut yhteen yhtiöön. Kaikki ensimmäiset levyt sisälsivät uutta suomalaista musiikkia tai sovituksia. Pehr Henrik Nordgren on tietenkin säveltäjä, joka valtaa melkoisen osan orkesterin diskografiasta. Hänen musiikkiaan orkesteri on tallentanut sekä Finlandia Recordsille, Ondinelle että BISille, ja ne ovat saaneet useita palkintoja – viimeksi Janne-kunniakirjan vuonna 2000 (Nordgrenin sello-, saksofoni- ja käyrätorvikonsertot, Finlandia Records 3984-23392-2.) Perusteluissa puhuttiin orkesterin ja säveltäjän yhteisestä kielestä, jota leimaa väkevä emotionaalinen intensiteetti.

”Nämä ovat kaamosselestyksen konserttoja. Puhdistumisen voi saada myös vaeltamalla harmaan taivaan alla, kapinoiden, raivotenkin, mutta antamalla lopuksi periksi itkuvirsien ja tiheiden jousikenttien tuskaisan turvalliselle painovoimalle. KPKO:n 19 jouta levittäytyvät syliksi, jossa soolosoittimet esittävät monologinsa”, kirjoitti Jukka Isopuro levystä Helsingin Sanomissa. (Isopuro, 8.11. 1999)

Ensimmäinen kansainvälistä klassismia sisältänyt levyt oli Mozartin huilu-orkesteriteokset yhdessä Mikael Helasvuon kanssa (BIS 368). Tämä vuoden 1988 Mozart-sessio jäi Juha Kankaalle mieleen heille harvinaisen tekoapansa vuoksi. BISin tuottajana oli tuolloin itse Robert von Bahr, joka rakensi äänityksen pienistä ostoista kuin palapelin. ”Äänitystilanteessa se tuntui epätoivoiselta, mutta tulos olikin yllättävän toimiva”, Kangas muistelee. Yleensä hän kuitenkin suosii mahdollisimman pitkiä ottoja, jotta päästäisiin lähelle alkuperäistä musisoimisen imua. Muutenkin hän vierastaa sitä ajattelua, että levy olisi omalakinen tuote, jota voi manipuloida mielin määrin. Pi-

kemmin hän toivoo, että levyllä välittyisi konsertin ilmapiiri.

Mozart-levy sai kiitosta Fanfare-äänilevylehdestä. Leslie Gerber kehuu Helasvuota yhdeksi parhaista kuulemistaan huilisteista ja jatkaa sitten: ”I don’t know where Robert von Bahr finds these wonderful obscure musicians, but he certainly has talent for it. The Ostrobothnian Chamber Orchestra plays superbly, with excellent tone and balance and the same kind of communicative spirit found in Helasvuo’s playing.” (Gerber, 1989)

Toinen askel klassisen ohjelmiston ja kansainvälisen yhtiön parissa oli jo mainittu Boccherini-levy sellisti Steven Isserliksen kanssa (Virgin 790805-2). Äänilevylehti Gramophonessa sen arvioi nimimerkki J.A.S. ”The collaboration of soloist and orchestra results in finely judged tempos and clear ensemble textures. There is an architectural coherence and refinement of details” (J.A.S., 1992)

Sibelius-levyttämisen suurta renessanssia voi pitää suomalaisen levykulttuurin 1990-luvun ilmiönä. Sinfoniasyökin tallensivat peräkkäin mm. Jukka-Pekka Saraste (Finlandia), Leif Segerstam (Chandos), Osmo Vänskä (BIS) ja Paavo Berglund (Finlandia), ja muoti-ilmiöön kuului unohdettujen teosten esiin kaivaminen. KPKO otti tähän buumiin osaa Sibeliuksen jousiorkesteriteosten levytyksellään (Finlandia 4509-98995-2). Siinäkin oli kaksi ensilevytystä: melodraamat *Ett sammt skidspår* (Yksinäinen latu) ja *Grevinnans Konterfej* (Kreivittären muotokuva).

Ondinen tempaus Einojuhani Rautavaaran musiikin maailmalle saattamiseksi oli 1990-luvulla ehkä historiamme suurin suomalaisen musiikin vientiponnistus. KPKO pääsi Rautavaara-nosteesta osalliseksi levyttämällä Ondinelle kahden cd:n pakettina kaikki säveltäjän jousiorkesteriteokset.

”Tässä esimerkki levytyksestä, jossa kaikki on kohdallaan: Rautavaaran musiikki, oloissamme harvinaislaatuinen hieno jousisoiton kulttuuri ja hyvin toteutettu äänitystyö, josta vastaa ruotsalainen huippunimi Bertil Alving”, kirjoitti Matti Tuomisto *Klassinen musiikki* -lehdessä. (Tuomisto, 1995).

Finlandia Recordsin kanssa Kamariorkesterilla oli 16 levyä tuottanut sopimus, joka käsitti niinkin epäkaupallisen hankkeen kuin neljä levyä Baltian maiden nykymusiikkia. Säveltäjänimienä olivat Osvaldas Balakauskas, Peteris Vasks, Onute Narbutaite, Bronius Kutavicius, Jurgis Juozapaitis, Mindaugas Urbaitis, Erkki-Sven Tüür ja Antanas Rekasius. Sarjan yksi levy omistettiin Viron tärkeimmälle säveltäjä-pedagogille Heino Ellerille (1887–1970). Levyllä on sekä Ellerin itsensä että hänen monen polven oppilaidensa teoksia.

De Jong päätti balttimusiikin levytysten arvionsa *American Record Guidessa*: ”I listened to these releases again and again and found the music worthwhile, exciting and memorable. Reflected in these works are the trials and tribulations of the communistic past but also hope and confidence and the excitement of new-found freedoms. The performances are splendid in excellent sonics. There Baltic works are eye-openers!” (De Jong, 1995)

HS:n Veijo Murtomäki oli ihastunut nimen omaan liettualaisten säveltäjien antiin. ”Heillä on kiinteä suhde sekä saksalaisen ekspressionismin perintöön että puolalaiseen värimusiikkiin. Lisäksi kansanmusiikki toimii omintakeisen minimalismin lähteenä.” Kutaviciuksen Pohjoisen portit on Murtomäen mielestä ”rituaalis-shamanistista musiikkia, lajissaan jäljittelemätöntä”. Balakauskan Keskipoijalaista sinfoniaa ”leimaa mehevän intensiivinen polyfoninen, rytminen ja harmoninen ote”. Vaskin *Stimmen* ”nousee sellaiseen hyperromanttiseen hehkuun, että kuulija hurmautuu väistämättä”. (Murtomäki, 1.6. 1995) Kauaksi on päästy Seppo Heikinheimon tyrmäyksistä muutaman vuoden takaisessa Baltia-maratonissa!

Pohjoismaisen nykymusiikin kartoitusta jatkoivat Capricelle tehdyt ruotsalaisen Anders Elias-sonin musiikkia käsittävät levyt sekä Finlandialle tehty tanskalaisen Per Nørgårdin jousiorkesteriteosten kokonaislevytys. Sen nimikkoteos *Fugitive Summer* on omistettu Kankaalle ja Kamariorkesterille. ”Maailmasta löytyy paljon hyviä kamariorkestereita, mutta pohjanmaalaisilla on jotain sellaista, mitä muilta ei löydy. Rikas, rukiinen sointi sekä huikea lataus jättävät monet yhteisölliset täsmäkoneet varjoonsa. Ei niin, etteikö Kangas joukkoineen toteuttaisi teoksia tinkimättömän tarkasti, mutta heille musiikki on vain paljon enemmän kuin pelkkiä nuotteja”, arvioi Nørgård-levyä Antti Häyrynen Kuukauden levy -valinnassaan Rondossa. (Häyrynen, 1999)

3.3. Hakkapeliitat vauhdissa

Nykymusiikin levytyksiä kiitellään arvosteluissa usein jo kulttuuritekoina, mutta klassisessa kan-
taohjelmistossa tilanne on toinen, koska kilpailua on paljon. Tälläkin saralla Keski-Pohjanmaan
Kamariorkesterilla on annettavaa. Vuonna 1994 ilmestyi Finlandialla mm. C.Ph. E. Bachin ja Jo-
seph Haydnin konserttoja sisältänyt levy yhdessä sellisti Marko Ylösen kanssa. ”Esittäjät vetävät
jalat alta. Kyse on sellaisen rehdin musiikillisen alkuvoiman pursuilusta, joka uhkaa rikkoa liian
sliipatut hovietiketit. Hakkapeliitat ovat vauhdissa jälleen, tällä kertaa hyvällä asialla”, kuvasi tul-
kintatapaa Veijo Murtomäki Helsingin Sanomissa. (Murtomäki, 12.12. 1994)

Finlandian *Divertissimo*-levyn ohjelma oli wieniläinen: Mozartin divertimentoja ja Schubert-
tin menuetteja ja saksalaisia tansseja trioineen. Jukka Isopuro kirjoitti Helsingin Sanomissa: ”Mo-
zartin divertimentot eivät kuulosta pelkältä viihdemusiikilta, vaan niiden kiihkeässä poljennossa
ja viekoittelevassa keinahtelussa soivat myös levoton odotus ja orastava sinfoninen draama. Va-
kavuus ja ehdoton heittäytyminen avaavat KPKO:lle tien yhtä hyvin Mozartin kepeään aistikkuu-
teen kuin kaamoksen terapeuttiseen tyneuteen.” (Isopuro, 9.3. 1998)

Moni onkin ehtinyt ihmetellä, miksei orkesterin Mozart-soittoa ole tallennettu enempää. Juha
Kangas vastaa, ettei se ole heistä kiinni vaan levy-yhtiöistä. Niiden mielestä keskipohjalainen Mo-
zart ei ehkä myy.

Mezzosopraano Monica Groopin kanssa vuonna 1998 tehty J.S. Bachin soolokantaattien le-
vytys sai mm. Yleisradion Vuoden levy -kunniakirjan.

Levy oli myös kamariorkesterin parhaiten myyneitä, ja se johti klassisten levyjen myyntilis-
taa useiden kuukausien ajan.

Bach-levyä kommentoi Graham Lack BBC Music Magazinessa seuraavasti: ”The Ostroboth-
nian Chamber Orchestra, playing modern instruments, adopts a period-performance-style, effec-
tively so in terms of their deft articulation and taut, well-sprung rhythms, though I did somet-
imes miss the brighter tone-palette that period-instruments allow. --- If Groops formality and the
orchestra’s sound have a chllilly edge, their performances here still pay impressive homage to the
beauty and profundity of Bach’s music” (Lock, 1999)

Groopin kanssa yhteistyö jatkui vuonna 2000 *Arie Amoroze* -levyllä, johon oli koottu mm.
Händelin ja Gluckin oopperakohtauksia sekä Antiikin aarioita -kokoelman lauluja. BBC Music
Magazinen Richard Wigmore kiitteli orkesterin tyylitietoista ja innoittunutta otetta, mutta Gra-
mophonon Hugh Canning piti otetta nopeissa osissa liian aggressiivisena. Kamariorkesterin yh-
teistyö Finlandia Recordsin kanssa päättyi tähän levyyn ja heti sen jälkeen tehtyyn Jouluterveh-
dys-levyyn, jossa solistina esiintyy sopraano Pia Freund.

1990-luvun loppua kohti tultaessa kansainvälinen levybisnes on ollut mullistusten kourissa, ja varsinkin suuret levy-yhtiöt ovat joutuneet leikkaamaan rajustikin tuotantoaan ja järjestelemään uudelleen toimintojaan. Tämä on koskenut myös Warner Music -konsernia, johon Finlandia Records kuuluu. Keskipohjalaisten yhteistyön päättyminen liittyy osaksi tähän. Ainakin seuraavat pari levyä tekee BIS, ja yhteistyötä viritellään eteenkinpäin.

4. KYSYMYKSIÄ JUHA KANKAALLE

Harri Kuusisaari: Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin omintakeinen sointi on muuttunut 30 vuoden kuluessa yllättävän vähän, vaikka soittajat varsinkin viulusektiossa ovat vaihtuneet. Millainen on se visio, joka soittoa johdattaa?

Juha Kangas: Jos puhutaan ihan käytännön asioista, niin soinnin yhtenäisyys, selkeys ja värikyys ovat ne ihanteet, jotka ovat pysyneet samoina. Kaikki väliäännetkin on saatava kuuluville kunnolla, mitään ei saa jättää epämääräisesti taustalle. Vain näin tekstuuri elää. Vibratoa olemme aina käyttäneet säästeliäästi. Jatkuvalle vibratolla kudos ei eriydy, ja helposti käy niin, ettei soitto kuulosta edes puhtaalta. Pyrimme laajentamaan väriskaalaa myös jousikäden vaihtelevalla käytöllä.

Orkesterimme alttoviulu-, sello- ja bassosektiöt ovat pysyneet pitkään samoina, mutta viulisteista on viimeisten kymmenen vuoden aikana vaihtunut noin puolet. Totta kai uusien soittajien mukaan tulo saattaa hetkeksi aikaa muuttaa asioita, mutta tämä orkesteri on kuitenkin hitsautunut yhteen niin tiiviisti, että sointi imee mukaansa myös uudet soittajat. Joku sulautuu hetkessä, toiselta saattaa mennä pidempään.

HK: Saksalaisen FonoForum -lehden haastattelussa keväällä 2001 luonnehdit sointianne ”pohjoismaisen kuulaaksi, joka on eri asia kuin etelämaalainen hehkutus”. Eikö Pohjanlahdelta voisi siirtyä Välimerelle aina musiikin mukaan?

JK: Totta kai, ja olemmekin viimeisten kymmenen vuoden aikana pyrkineet rikastuttamaan väripalettiämme lämpimämpään päin. Sitä vaati jo se, kun ohjelmistomme laajeni romanttiseen suuntaan. Vierastan silti ylenmääräistä hehkutusta. Siirapit pitää saada pois musiikin tieltä.

HK: Soittimien laatu on yksi sointiin vaikuttava tekijä. Te tulette kuitenkin toimeen ilman miljoonien arvoisia Stradivariuksia.

JK: Mielestäni soittimien merkitystä usein liioitellaan, ja arviot niistä saatetaan tehdä ulkonäön mukaan. Moni ajattelee, ettei uusi viulu voi olla hyvä. Olen eri mieltä. Sitä paitsi ei ole mitään hyötyä, jos soittajilla on Stradivariukset mutta ei yhtenäistä soittoa. Jossain vaiheessa harkitsimme sitä, olisimmeko ottaneet barokin ajan periodisoittimia modernien soittimien rinnalle, koska soitin jo sinänsä johdattaa oikeaan sointiin ja artikulaatioon. Tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että on parempi yrittää tyylinmukaisuutta niillä soittimilla jotka jo hallitsemme.

HK: Orkesterinne läheinen suhde kansanmusiikkiin on osaksi totta, osaksi taas myytti. Sinulla ja monilla muusikoilla on kansanmusiikkipohja, mutta toisaalta perusteellinen ja detaljitarkka työtapanne on kaikkea muuta kuin pelimannimaista. Mitä elementtejä pelimannien perinnöstä haluaisit säilyttää ja hyödyntää?

JK: Soiton iloa ja nuottikuvan vapautunutta toteuttamista. Rytminkäsitteilyn elastisuus ja vaikkapa barokin continuossa tarvittava muuntelukyky ovat asioita, jotka kansanmusiikin pohjalta säisistää hyvin. Kuten myös koko sen tärkeän periaatteen, että nuotit eivät kerro kaikkea. Keski-

pohjalaisten viulupelimannien jousenkäytössä on lisäksi samoja piirteitä kuin barokkimusiikin vastaavassa.

HK: KPKO tuli tunnetuksi tyylietioisen barokkisoiton edelläkävijänä Suomessa. Seurasit 1980-luvun alussa Nikolaus Harnoncourtin työtä Wienissä, ja pian löysit omat sovellutuksesi hänen opeistaan. Mitä tyylinmukaisuus teille tänään merkitsee?

JK: Autenttisuudella ei ole mitään merkitystä, ellei soitto kuulosta hyvältä. Tyylin tuntemusta voi kuitenkin käyttää soiton elävyyden ja ilmeikkyyden hyväksi. Ilmava ja yksityiskohdille tilaa antava fraseeraus sekä tanssillinen rytmikka ovat keinoja tähän. Olemme yrittäneet myös siirtää barokkijousen tuntumaa moderniin jouseen, sillä se ohjaa keveämpään otteeseen. Modernilla pitkällä jousella voi soittaa tenutoa jousen päästä päähän samanlaisena, mutta me haluamme käyttää jouta vaihtelevammin – ei vain barokissa vaan kaikessa musiikissa.

HK: Barokkiohjelmistonne koostuu pitkälle alan peruskivistä kuten Bachista, Händelistä ja Vivaldista. Ette ole menneet mukaan kovin innokkaasti mukaan siihen arkistokätköjen etsimiseen mitä varsinkin monet periodiorkesterit harrastavat.

JK: Voisihan se olla hauskaa, mutta meidän täytyy ottaa myös keskipohjalainen yleisö huomioon. Ei täällä riitä sellaista asiantuntijayleisöä, joka olisi kiinnostunut barokin oudoista säveltäjänimistä. Ohjelmistossamme riittää kyllä skaalaa John Dowlandista Veli-Matti Puumalaan. Sellaiset teokset kuin Dowlandin Lachrimae ja Purcellin Fantasiat on kirjoitettu alun perin gambayhteille, mutta mielestäni ne sopivat myös kamariorkesterille: vibraton saa riisua kokonaan ja elävöittää polyfoniaa jousenkäytöllä. Soinnille ne ovat todellisia puhdistuskuureja.

HK: Muusikkopiireissä KPKO on saanut maineen eräänlaisesta harjoittelumaniasta: teoksia hiotaan paljon perusteellisemmin kuin keskimäärin. Osaksi tämä on totta, osaksi myyttiä. Miten työtapanne ovat muuttuneet 30 vuoden aikana?

JK: On selvää, että opiskelijoiden ja ammattilaisten kanssa tehdään työtä eri tavalla. Alkuvuosina ohjeeni ulottuivat hyvin detaljitasolle: miten paljon jouta käytetään ja miten kaukana tallasta jne. Kun orkesterista tuli ammattimainen, vastuuta vieräi enemmän soittajille. En tee enää valmiiksi jousituksia, vaan se on äänenjohtajien tehtävä. Pitäisin nykyistä harjoittelutapaamme sangen demokraattisena, sillä orkesterista tulee ideoita, ja jos aika riittää, niin erilaisia ratkaisuja kokeillaan. Stemmaharjoitukset ovat viimeistellyn soiton salaisuus. Silti myös kokonaisuus täytyy pitää mielessä, ja sen vuoksi useilla soittajilla onkin koko teoksen partituuri nuottitelineillään. Se auttaa paljon etenkin mutkikkaiden teosten hahmottamista. Harjoittelutapamme eroaa ehkä muista orkestereista siinä, että teoksia tehdään pitkällä aikavälillä ja jätetään välillä ne lepäämään, jolloin alitajunta tekee työtä, ja lämmitetään uudelleen ennen konserttia. Se auttaa sisäistämään asiat myös emotionaalisesti. Kuitenkin meillä on jo sangen laaja ja vaikeita moderneja teoksia sisältävä kantaohjelmisto, jota joudutaan joskus lämmittämään hyvinkin nopeasti. Silloin etenkin sijaiset tai uudet jäsenet saattavat joutua koville.

HK: Sinulta ja säveltäjä Anders Eliassonilta kerran kysyttiin, mikä teitä yhdistää. Eliasson vastasi: sanningslidelse, kaipaus totuuteen. Tässä päästään yhteen KPKO:n tunnusmerkkiin: sinnikkääseen haluun toteuttaa partituurin kirjain ja henki ilman tulkitsijan subjektiivista egoilua. Mitä keinoja tämä vaatii?

JK: Partituurin huolellinen tutkiminen on tietenkin kaiken perusta. Niin fraasilta kun se vaikuttaakin, ihanteenani on suhtautua jokaiseen esitykseen niin kuin se olisi kantaesitys. Lähteitä kuten alkuperäiskäsikirjoituksia on hyvä katsastaa silloin kun niitä on saatavilla. Luen mielelläni myös kirjallisuutta, esimerkiksi säveltäjien kirjeenvaihtoa, ja otan perspektiiviä säveltäjän muusta tuo-

tannosta. Joskus kuuntelen levyjä ja vertailen eri näkemyksiä, mutta tarpeeksi aikaisin ennen esi-
tystä. Nykysäveltäjien kohdalla henkilökohtainen suhde auttaa paljon. Kun oppii tuntemaan toi-
sensa, voi antautua myös avoimelle vuorovaikutukselle. Pehr Henrik Nordgren on tässä tietenkin
erikoistapaus, sillä olemme tehneet hänen kanssaan tiivistä yhteistyötä lähes koko orkesterin ole-
massaolon ajan. PH:n kanssa käy nykyisin usein niin, että teos muokkautuu lopulliseen asuunsa
vasta harjoitusprosessin aikana.

HK: Kun katsoo niiden säveltäjien listaa, joiden teoksia olette kantaesittäneet, mitään yhteis-
tä linjaa tuskin on. Tietynlainen vakava juonne on silti havaittavissa, ja toisaalta avantgardistisim-
mat ääripäät puuttuvat. Millainen uusi musiikki on mieleen?

JK: Sellainen musiikki on osoittautunut kestävimmäksi, joka on soittimellista ja jousille is-
tuvaa. Se ei tarkoita helppoutta – moni Anders Eliassonin tai Kalevi Ahon teos on todella vaikea
mutta silti soittimellinen. Kyse on siitä, että säveltäjä tuntee jousiorkesterin ja osaa käyttää sitä.
Esimerkiksi Nordgren säveltää lineaarista, istuvaa jousitekstuuria, joka antaa paljon tulkitsemi-
sen ja soinnillisen syventämisen mahdollisuutta. Toista ääripäätä edustaa pelkkiin väriefekteihin
perustuva musiikki. Samaa tremoloa, Bartók-pizzicatoa tai kolistelua – ei sytytä. Se on totta, että
meille luontuvat hyvin sellaiset teokset, joissa on voimakas eettinen sanoma. Eräänlainen vaka-
vamielinen tinkimättömyys. Uusia ilmaisumahdollisuuksia voisi löytää vaikkapa mikrointerval-
lien tai heterofonian suunnasta. Hiljattain hyödynsimme omin päin heterofonia-ajatusta, kun esi-
timme Aulis Sallisen Aspekteja Peltoniemen Hintriikin surumarssista. Muistan nuoruudestani, kun
Konsta Jylhä ja suuri joukko muita pelimanneja soitti kyseistä sävelmää, ja kun jokainen soitti
hiukan eri tavalla, siitä tuli kihisevä vaikutelma. Ajattelin, että se voisi sopia myös Sallisen teok-
seen. Mikrointervalleja hyödyntäviä teoksia olemme tehneet useita. Viimeisin niistä oli Per Nør-
gårdin viulukonsertto.

HK: Ettekö ole koskaan pelänneet, että uuden musiikin soittaminen on pois yleisömääristä?

JK: Kyse on siitä, miten se tarjoillaan. Blokkeina modernin musiikin konsertit eivät ehkä toi-
mi, mutta tilanne on heti toinen, jos uutta ja tuttua lomitetaan. Kerran soitimme Mozartin diver-
timentoja niin, että jokainen niistä sai parikseen oman aikamme teoksen, ja vuoropuhelu toimi
hyvin.

HK: Tuskin kukaan toinen suomalainen kapellimestari on tuonut vastaavassa laajuudessa esiin
Baltian maiden nykymusiikkia kuin sinä. Mikä balttimusiikissa vetoaa? Jotkut suomalaisen mu-
siikki-intelligentsian edustajat pitävät sitä naiivina.

JK: Ei ole olemassa yhtä ja ainoaa balttityyliä. On sieltä eteen tullut banaalejakin partituure-
ja. Parhaimmissa teoksissa minuun vetoaa tietty aitous ja emotionaalisuus, joka tavoittaa myös ns.
normaalia yleisöä. Ehkä suomalaisen modernismin perinne on enemmän älyvoittoista ja kompli-
soitua. Kyllä musiikki saa sellaistaakin olla, mutta se ei anna oikeutusta väheksyä erilaisia estetiik-
koja, jotka saattavat syntyä myös erilaisista yhteiskunnallisista oloista. Sitä paitsi niin Arvo Pärt
kuin Peteris Vasks olivat nuorempana radikaaleja ja ovat käyneet läpi dodekafonian kaudet.

HK: Pidet pitkään periaatteenasi sitä, ettet tee karriäeriä vierailevana kapellimestarina, koska
oman orkesterin kanssa työskentely antaa enemmän. Viime vuosina olet kuitenkin hellittänyt pe-
riaatteesta: olet johtanut säännöllisesti mm. Sinfonia Lahtea, Tallinnan kamariorkesteria ja Mün-
chenin kamariorkesteria ja vierailut mm. Münchenin filharmonikkojen ja Bambergin sinfonikko-
jen johdossa. Parhaillaan olet Turun kaupunginorkesterin päävierailijana. Millä keinoin saat ideasi
esiin, kun aikaa ei ole yhtä perusteelliseen rakennustyöhön kuin kotona?

JK: Olen vierailussa pyrkinyt tiettyyn jatkuvuuteen, luomaan pitkäjänteisiä suhteita muutami-

en orkesterien kanssa kerrallaan. Silloin edellytykset omien ideoiden läpi saamiselle ovat heti paremmat kuin irtokeikoilla. Ulkomailla olen kokenut tärkeäksi missioksi sen, että voin tuoda esiin suomalaista musiikkia. Saksassa olen johtanut mm. P.H. Nordgrenin sinfonioita. Suomessa vierailemisen on tehnyt mielekkääksi se, että taso on noussut niin paljon. Lahden lisäksi myös Tampereella ja Turussa on positiivinen ilmapiiri. Monien kaupunginorkesterien ongelmana on edelleen se, että kokoonpano ja ohjelmisto eivät ole tasapainossa: soitetaan romantiikkaa liian pienellä joukosta. Yleisö vertaa näitä esityksiä levytyksiin, ja senhän tietää, kumpi siinä häviää.

HK: Suomalaisten kaupunkien välinen kulttuuriyhteistyö on minimaalista, ja kaikilla on omat orkesterinsa ja teatterinsa. Onko siinä järkeä? Olisiko esimerkiksi Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterilla halua ottaa enemmän alueorkesterin roolia?

JK: Kyllä olisi, hyvinkin paljon. Olisi terveellistä saada soittaa sama ohjelma useaan kertaan eri paikkakunnilla. Joskus ongelmaksi voi tulla kaupunkien välinen kateus, mutta uskon, että tulevaisuudessa pienten orkesterien on pakko tehdä yhteistyötä.

HK: Solistinne ovat koostuneet sekä vierailevista tähdistä että muutaman luottomuusikon joukosta. Millä perusteella valitsette solistinne?

JK: Pyrimme karttamaan musiikkiteollisuuden tuotteita ja antamaan sijan aidoille musiikin palvelijoille. Jos siinä etenee riittävän korkealle tasolle, silloin ei haittaa, vaikka tyyli olisikin erilainen kuin meillä. Esimerkiksi Grigori Sokolovin Mozart tai Ida Händelin Bach eivät nyt vastaa ihan meidän ihanteitamme, mutta heidän imunsa on niin vahva, että siihen on helppo mennä mukaan.

HK: Vaikka oletkin jo ammattilaisten kanssa työtä tekevä kapellimestari, sisälläsi asuu parantamaton pedagogi. Vannotko joidenkin metodien nimeen?

JK: En pidä lainkaan siitä ajatuksesta, että musiikintekoa ahdetaan joihinkin metodeihin. Yksilöllisyydelle on jätettävä tilaa. Käytännön vinkit taas olen perinyt pitkälle Onni Suhosen kvartettiluokalta Sibelius-Akatemiasta 1960-luvun lopussa. Kuulas sointi, säästeliäs vibrato ja värien tekeminen sitä kautta olivat hänenkin ihanteitaan.

HK: Sibelius-Akatemian opiskelijoiden keskuudessa oli joskus aikaisemmin kovin vastahakoista suhtautumista siihen, että pitäisi lähteä töihin maakuntiin. Nyt tämä asenne on tietenkin vähän muuttunut, kun työpaikat ovat kiven alla. Onko teillä ollut vaikeuksia pitää kiinni musiikoistanne ja saada uusia?

JK: Tietty perusjoukko on pysynyt hyvin koossa. Ehkä siihen vaikuttaa se, että he ovat kasvaneet tämän orkesterin mukana. Viulusektioissa on ollut hieman vaikeuksia saada paikkoja täytettyä vakinaisesti. Sijaisia tänne on helppo saada, ehkä orkesterin maineen vuoksi, mutta jonkinlaista kynnystä on havaittavissa siinä, kun täytyisi muuttaa asumaan Kokkolaan.

HK: Orkesterinne on varsinkin alkuaikoina kärsinyt Suomen musiikkielämän Helsinki-keskeisyyden aiheuttamista asenteista: teidän oli helpompi päästä esiin ulkomailla kuin Helsingissä. Miltä tämä Helsinki-keskeisyys nyt näyttää?

JK: On sitä vähän pystytty rikkomaan, meidän lisäksi mm. Lahdessa, mutta tuskin asiantila suuremmin muuttuu. Ainut mitä muualla Suomessa voidaan tehdä on yrittää nostaa tasoa niin, että Helsinki sivuuttuu. Ei siinä valittaminen auta, vaan soitto puhukoon puolestaan.

5. NIMIKKOSÄVELTÄJÄN JA ORKESTERIN SUHDE

Pehr Henrik Nordgrenin ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin välinen yhteistyö on tiiviimpiä mitä suomalaisessa musiikkielämässä on säveltäjien ja esittäjien kesken ollut. Ei ole liioiteltua sanoa, että orkesteri oli muokannut oman traditionsa ja standardinsa Nordgrenin musiikin esittämiseksi. Juha Kangas sanoi jo jossain vaiheessa, että olisi hauskaa kuulla Nordgrenista sellaisia tulkintoja, jotka lähtevät aivan eri suunnalta. ”Mitähän se voisi olla”, aprikoi säveltäjä, jolle KPKO:n soitto vastaa kaikkiin toiveisiin.

Mikko Heiniö vertaa Suomalaisen musiikin historia -kirjasarjan neljännessä osassa Nordgrenin aiempia teoksia niihin, joita hän on kirjoittanut Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterille ja toteaa, että juuri tälle soittajistolle tehdyissä teoksissa hänen sävelkielensä näyttäytyy vivahteikkaimmillaan ja melodisimmillaan. (Heiniö, s. 256)

Yhteistyön juuret palautuvat 1960-luvulle, jolloin Nordgren opiskeli Helsingissä musiikkitiedettä ja sävellystä (jälkimmäistä Joonas Kokkosen yksityisoppilaana) ja tutustui Juha Kankaaseen. Hän otti myös viulutunteja samalta opettajalta, Onni Suhoselta. Kangas sai Nordgrenin innostumaan suomalaisesta kansanmusiikista, ja he tekivät yhdessä sitä käsittelevän esitelmäsarjan Yleisradiolle. Nordgren alkoi myös käyttää sävellyksissään lainoja tai muistumia kansanmusiikista. Selkeimmin kuuluivat konsertossa klarinetille, kansansoittimille ja orkesterille, jonka kantaesityksessä Juha Kangas soitti jouhikkoa. Vuonna 1970 Nordgren lähti opiskelemaan Japaniin, ja kun hän palasi vuonna 1972 Suomeen, hänen ensimmäinen sävellyksensä oli Pelimannimuotokuvia. Sen oli tilannut Juha Kangas juuri perustamalleen Keski-Pohjanmaan kamariorkesterille. Kaksi ensimmäistä osaa esitettiin vuonna 1974 Kaustisella, jonne säveltäjä oli muuttanut läänintaiteilijaksi, ja neliosaisena kokonaisuutena KPKO esitti sen Seinäjoella 1976.

Yhteistyö alkoi tiivistyä kuin luonnostaan. Pelimannimuotokuvien jälkeen seurasi mukaelma kansanlaulusta Tuolla mun heilani asuskeloo (1977) sekä Sinfonia jousille (1978). Kuhmon Kamarimusiikin tilauksesta syntyi Konsertto nro 1 sellolle ja jousille (1979), ja sitä seurasi Kaustisen Kamarimusiikkiviikon tilaama Konsertto nro 3 viululle ja jousille (1980). Viulukonserton solistina oli kantaesityksessä Kaija Saarikettu – niinikään Onni Suhosen oppilas. Sen jälkeen KPKO:n pitkäaikainen konserttimeistari Jari Valo esitti teosta ahkerasti ja levyttikin sen.

Nordgrenin Konserton jousille KPKO kantaesitti vuonna 1983. Sitä seurasi Transe-Choral (1985), kolmas viulukonsertto ja kolmas alttoviulukonsertto (1986) sekä Hate-Love sellolle ja jousiorkesterille (1987). Paljolti KPKO:n ansiosta konserttojen määrä alkoi nousta huomattavasti Nordgrenin tuotannossa, eikä säveltäjällä ollut mitään tilauksia vastaan: ”Minua kiinnostaa konsertto mm. siksi, että se antaa mahdollisuuden yksilön ja massan väliseen vuoropuheluun”, hän sanoo.

Kolmas sellokonsertto kantaesitettiin KPKO:n 20-vuotisjuhlakonsertissa 1992, ja seuraavana vuonna vuorossa oli Konsertto alttoviululle, kontrabassolle ja kamariorkesterille. Samana vuonna KPKO sai Kaustisen Kamarimusiikkiviikolla solistikseen amerikkalaisen saksofonistin John-Edward Kellyn, jonka taituruudesta kaikki innostuivat. Myös P.H. Nordgren perehtyi hänen instrumenttiinsa, ja tuloksena olivat teokset Phantasme alttosaksofonille ja jousiorkesterille (1992) sekä

Konsertto alttosaksofonille ja jousille (1995). Kelly ja KPKO kantaesittivät molemmat. Puhallin-konserttojen sarjaa jatkoivat käyrätorvikonsertto (1977) ja oboekonsertto (2001). KPKO:n solisteina näissä kantaesityksissä olivat Sören Hermansson ja Helen Jahren.

Tässä olivat Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin kantaesittämät Nordgrenin teokset vuosilta 1972–2002, mutta on huomattava, että KPKO on esittänyt myös käytännössä kaikki muut Nordgrenin tälle kokoonpanolle säveltämät teokset ja että Juha Kangas on johtanut ja levyttänyt eri sinfoniaorkesterien (mm. Radion Sinfoniaorkesteri, Turun kaupunginorkesteri, Bambergin Sinfonikot) kanssa säveltäjän sinfonioita ja muita suurimuotoisia teoksia.

Miten näin poikkeuksellisen tiivis yhteistyö esittäjän ja säveltäjän välillä vaikuttaa osapuoliin? Alkaako säveltäjä kirjoittaa tietyllä tavalla koska tuntee muusikoiden taidot ja alkaako orkesteri luoda omaa traditiotaan säveltäjän musiikin esittämisessä? Näissä kysymyksissä olisi ainesta tarvillekin tutkimuksille, mutta itse tyydyn esittämään spekulatioita osapuolten kemioista musiikillisella tasolla. Ensin kuitenkin lyhyt katsaus Nordgrenin musiikilliseen tyyliin.

Nordgrenin musiikin perusta on 1970-luvulta lähtien ollut persoonallisessa sovellutuksessa ligetiläisestä kenttäteknikasta. Hän ei ollut tyytyväinen ligetiläisten klusterien staattisuuteen vaan halusi niiden sisälle melodiaa ja jännitettä. Nordgren puhuu ”melodises-polyfonisesta klusteriteknikasta”, ja hän on kuvannut sitä näin:

”Eri melodia-ainekset, joiden perustana on usein rivi, liikkuvat polyfonisesti muodostaen tiiviin kudoksen. Välillä jokin melodia – tai teema – kohoaa kudoksesta erikseen kuuluviin, mutta yleensä vaikutelma on epämääräinen: kuulija on keskellä soivaa merta, yrittää ehkä tarttua johonkin kiinnekohtaan, joka kuitenkin pian häipyä”. (Heiniö, s. 258)

Suurin osa Nordgrenin teoksista perustuu 12-sävelriviin vaikkakin epäortodoksisesti käytettynä. Kromatiikka viihtyy yhdessä kolmisointujen, koraalisatsien ja kansanmusiikkiaiheiden kanssa. Kummatkin ovat symboleja: valon ja pimeyden, alitajunnan ja tajunnan välinen jännite on hänen musiikillisen kerrontansa väline. Ihminen (melodia) on hukkumassa maailman ristiriitoihin (klusterit), mutta koraali tai muu pysyvyyden ja kollektiivisuuden tukipilari tarjoaa siitä vapautuksen.

Heiniö pitää Nordgrenin kansanmusiikkiaineksia ja kolmisointuja sitaatti- ja alluusioteknikana. Säveltäjä itse on sanonut, että kolmisoinnut voivat toimia vapauttavina Deus ex machina -sointuina, kun niitä käytetään muuten epätonaalisessa ympäristössä. ”Vieraat ainekset luovat vastakohtia tai yllättäviä siirtymiä ulottuvuudesta toiseen ja antavat täten musiikille kaleidoskoopin piirteitä sekä lisäksi toimivat ikään kuin musiikillisina tunnussanoina.” (Heiniö, s. 258)

1970-luvun lopulta lähtien Nordgrenin musiikissa tapahtui tasoittumista ja vastakohta-asetelmien miedontumista. ”Hymni- tai pikemmin koraalikirakteri tuli keskeiseksi Nordgrenin 1980-luvun tuotannossa. Sen saavat aikaan homofoninen, klusteripitoinen kudos ynnä tasainen moderato tai andante-poljento.” (Heiniö, s. 264) Tämän usein alakuloisen koraalikirakterin vastakohtaksi tulivat usein aggressiiviset, repetitioon perustuvat purkaukset, kuten esimerkiksi Konsertossa jousille (1982).

Dmitri Shostakovitsh on ollut Nordgrenille niin läheinen säveltäjä, että hän on tietoisesti pyrkinyt välttämään tämän vaikutusta. Vaikutus tulee esiin lähinnä muodon psykologiassa, joka lähtee sisäisen ja ulkoisen välisestä ristiriidasta, sekä musiikin alakuloisessa ja pessimistisessä sävyssä.

”Nordgrenin musiikki on paradoksi. Syyllisyys, masennus ja ahdistus ovat siinä alituisesti läsnä, mutta umpimielisyydestään huolimatta paljaus ja haavoittuvuus tekevät sen hellyyttäväksi, viime kädessä avoimeksi ja lohduttavaksi”, kirjoittaa Jukka Isopuro (Isopuro, 18.3. 1997)

1980-luvulla repetitiivinen kudos yleistyi Nordgrenin teoksissa. Minimalistiset piirteet koros-

tuvat mm. teoksissa Transe-Chorale ja viides jousikvartetto, joissa on nähtävissä Arvo Pärtin vaikutteista. Elegisyys ja melankolisuus on niissä viety äärimmäisyyksiin (Heiniö, s. 265) Uutta tämä ei hänen tuotannossaan ollut, sillä hän on aina luottanut enemmän toiston tehoon kuin varsinaiseen kehittelyyn: väritysten, koristelun ja käännösten avulla luodaan erilaisia yhdistelmiä. Hänen kirjoitustyyliinsä on paljas, ja hänen tempoa ja nyansseja koskevat ohjeensa ovat usein epätarkkoja. Hän pitääkin ensiarvoisen tärkeänä sitä, että esittäjä pystyy täydentämään nuottitekstiä ja herättämään teoksen henkiin luovalla fantasiaalla.

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin muusikkoihin ja Juha Kankaaseen tämä tyyli vetoaa monestakin syystä. Kansanmusiikkipohja on totuttanut heidät normaalia vapaampaan suhteeseen nuottitekstiin. Nordgrenin teoksissa he ovat tottuneet värittämään paljasta kudosta jousenkäytöllä. Säveltäjän tyyli vetoaa myös siksi, että se on lienaarista ja jousille hyvin istuvaa.

KPKO kiinnittää paljon huomiota myös sävelpuhtauteen ja tekstuurin selkeyteen, joten Nordgrenille ominaiset ”valon ja varjon vaihtelut”, klusteripilvistä pilkottavat kolmisoinnut ja sitaatit se toteuttaa herkästi. KPKO:n dynaaminen skaala on poikkeuksellisen laaja, johtuen soinnin tarkasta fokuksinnista, ja äärimmäiset dynaamiset kontrastit ja jyrkät sointutehot leimaavat myös useita P.H. Nordgrenin teoksia. Pitkälinjaisten koraalien ja aggressiivisten repetitiivisten rytmipurkausten välinen vastakohtaisuus on tyypillisiä monille KPKO:n kantaesittämille teoksille varsinkin 1980-luvulla, ja esityksissä tämä piirre korostui.

Tietenkin edellä mainittuja avuja voi olla millä tahansa hyvällä orkesterilla, eikä niistä voi vetää pitkälle meneviä yhteyksiä. Silti mentaliteetin tasolla KPKO ja Nordgren jakavat paljon: molemmat ovat mieltyneitä eettiseen vakavamieliseen ja tinkimättömään elämän perusarvojen pohdintaan. Molemmille on vierasta älyllisyys tai teknisyys, molemmat haluavat kertoa musiikilla tarinaa ja ilmaista elämänkokemuksia. Molemmilla on juuret maassa, molemmat ovat ”pelimannien perillisiä”.

Säveltäjä Nordgren sanoo, ettei hän periaatteessa halua tehdä sävellyksiä tiimityönä tai konsultoiden muusikkojen kanssa, mutta hän silti myöntää, että moni KPKO:lle sävelletty teos muokkautuu lopulliseen asuunsa vasta harjoitusvaiheessa. Jotta säveltäjä uskaltautuu tähän, uskaltautuu tähän, se vaatii luottamusta. Se on 30 vuoden aikana ehtinyt rakentua.

6. HYVÄ INTENDENTTI ON NÄKYMÄTÖN

Niin aiheellista kun onkin kiittää muusikoita ja kapellimestaria orkesterin menestyksestä, toimistossa työskenteleviä taustavoimia ei saa unohtaa. Gun-Maj Peltoniemen rooli Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin intendenttinä on ollut keskeisempi kuin mitä ehkä päälle päin näyttää. Gun-Maj Peltoniemellä on musiikkitieteilijän tausta. Hän opiskeli Turussa Åbo Akademiassa, minkä jälkeen hän työskenteli mm. Åbo Akademin ja Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksilla. Elämäntilanteen vietyä hänet Kokkolaan hän siirtyi syksyllä 1981 Kokkolan Orkesterin osa-aikaiseen intendentin toimeen. Silloin orkesterissa oli vain muutama ammattimuusikko, joiden velvollisuuksiin kuului myös opettamista.

”Jouduin pian huomaamaan, ettei runko-orkesterin idea ole kovin mielekäs, koska tasoa on vaikea nostattaa tältä pohjalta. Toisaalta tiesimme, että yhdistyksellä ei ole varaa pitää yllä isoa orkesteria. Aloin jossain vaiheessa hoitaa myös kamariorkesterin asioita, joka oli siis aivan eri kokoonpano. Tästä yhteistyöstä Juha Kankaan kanssa alkoi kiteytyä idea siitä, että orkesterit olisi sulautettava ja saatava Kamariorkesterin jousisto vakinaistettua. Jousistohan oli meidän vahva alue ja siihen kannatti panostaa. Ennen pitkää tilanne olisi mm. johtanut siihen, että soittajat olisivat hajaantuneet muualle. Tätä ideaa alettiin toteuttaa pala palalta. Se vaati vankkaa uskoa asiaan ja myös talkoohenkeä”, Peltoniemi muistelee.

Kun unelma oli täyttynyt vuonna 1989, orkesterin toimisto joutui entistä kovemmalle toiminnan laajetessa. Gun-Maj Peltoniemen lisäksi toimiston työvoimana oli pitkään vain taloudenhoitaja. Vasta 2002 saatiin markkinointi- ja tiedotussihteerin toimi.

”Kiertueet ja levytykset ovat lisänneet huomattavasti toimiston työmäärää. Jokaiseen niistä on löydettävä erillisrahoitus, sillä orkesterin omia toimintamäärärahoja ei voi laittaa näihin tarkoituksiin. Kiertueitten kohdalla pääsääntö on, että kutsuja maksaa. Se on joskus aikamoista pallottelua, ja moni kiertue on pitänyt peruuttaakin, kun rahoitusta ei ole löytynyt. Kutsuja meille tulee paljon enemmän kuin mitä voimme ottaa vastaan. Monet kontaktit tulevat suoraa tietä, eli soittomme tai maineemme on vain kiirinyt jonkun korviin. Oma keskitetty agenttipalvelu meillä toimii nyt Saksassa ja Japanissa. Mitenkään helppoa esiin pääsy varsinkaan Keski-Euroopassa ei ole, vaikka tuote olisi miten hyvä. Kamariorkestereita on vain tarjolla niin paljon.”

Markkinointisihteerinä kamariorkesteri tarvitsee, ehkä hieman yllättäen, lähinnä lähialueen konserttien tunnetuksi tekemiseen. Gun-Maj Peltoniemi on vain tyytyväinen siihen tilanteeseen, että tätä orkesteria myydessä myydään vain todellista substanssia, ei ilmaa eikä imagoja. Mikä osa orkesterin toiminnasta sitten on tärkeintä? Gun-Majin vastaus on yksiselitteinen: kaikki on yhtä tärkeää – niin kyläkonsertti kuin Lontoon-debyytti on valmisteltava yhtä hyvin ja ovat yhtä tärkeitä esiintymisareenoja.

”Ei sovi myöskään unohtaa luottamushenkilöiden taustatukea orkesterille. Toimiston ja luottamuselinten tekemä työ on ja sen tuleekin olla näkymätöntä, mutta jos se puoli ei toimi, koko toiminta voi mennä karille. Suhteemme Kokkolan kaupunkiin ovat olleet hyvät, mutta silti toimintamäärärahojen puolesta on jatkuvasti tehtävä työtä. Viime aikoina olemme päässeet lupaavaan yhteistyöhön muutamien yritysten kanssa. Sponsorituloista ei ole toiminnan pohjaksi, mutta tärkeää lisää ne kuitenkin merkitsevät. Sitä paitsi yritys yhteistyö tarjoaa elävää konserttimusiikkia kuulijoille, joille konserttisalin kynnys saattaa olla liian korkea.”

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin ja Kokkolan Orkesterin ohjelmistosta päättää ohjelmatoimikunta, joka koostuu kolmesta orkesterin edustajasta, taiteellisesta johtajasta ja intendentistä. Gun-Maj Peltoniemi on tyytyväinen siihen, että toimikunta on aina ottanut huomioon taloudelliset resurssit, vaikka monista mielenkiintoisista ohjelmistomahdollisuuksista joudutaan kieltäytymään.

”Intendentti ei ole pelkkä toimistotyöntekijä, vaan hänellä on oltava myös laajaa musiikin tuntemusta. Ilman sitä ei voi syntyä kommunikaatiota taiteilijoiden kanssa. Täytyy pystyä puhumaan samaa kieltä. Työ on luonnollisesti erittäin haastavaa ja vaativaa, ja normaaleista työajoista tuskin voi edes haaveilla. Kuitenkin kun konserteissa musiikki puhuttelee ja yleisö reagoi, siitä tulee aina se tunne, että kannattipa jälleen. Orkesterin musiikillinen anti on tämän työn perimmäinen voima.”

7. ELÄMÄN MITTAINEN PROJEKTI – MUUSIKOIDEN AJATUKSIA

7.1. Reijo Tunkkari

Konserttimestari Reijo Tunkkari polveutuu veteliläisestä pelimannisuvusta, ja hän aloitti viulunsoittonsa jo pikkupoikana tämmöten vapailla kielillä isänsä soittoa. Vuonna 1972 eli kahdeksanvuotiaana hän pääsi Juha Kankaan oppilaaksi musiikkiopistoon. Hän sanoo olleensa aluksi laiska oppilas, jota jalkapallo ja muut pikkupoikien harrastukset kiinnostivat enemmän, mutta tahti muuttui, kun Juha pyysi häntä kamariorkesteriin vuonna 1976. ”Minäkö, ei voi olla totta”, oli ällistynyt reaktio. Kamariorkesteri oli siihen mennessä jo ehtinyt saada mainetta tiukkaa työtä tekemänä porukkana, johon kuka tahansa ei pääsekään.

Opinnot jatkuivat Keski-Pohjanmaan konservatoriossa Kaija Saariketun oppilaana. Sen jälkeen luonnollinen jatkopaikka oli Edsbergin Musiikkikoulu Tukholmassa, sillä siellä vaikuttivat Saariketun omat opettajat Endre Wolf ja Jennifer Nuttal-Wolf. Reijo Tunkkari muistelee Tukholman aikaansa lämmöllä, sillä opetus oli avarakatseista, ei niinkään akateemista kuin kamarimusiikkiin keskittyvää. Kesät Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin kanssa täydensivät opintoja – esimerkiksi Eli Goren ohjasti koko orkesteria Kuhmon Kamarimusiikin yhteydessä.

”Ei minulle ollut itsestäänselvää, että palaan Kokkolaan. Työpaikkoja oli mahdollisesti tarjolla niin Tukholmassa kuin Helsingissäkin. Olin silti saanut suurista orkestereista sen verran kokemusta, että osasin arvostaa tiivistä työyhteisöä. Sitä paitsi en ole suurkaupunki-ihminen. Kun Kamariorkesteriin tuli toisen konserttimestarin toimi, tuntui luonnolliselta hakea sitä”, Tunkkari kertoo.

Hän soitti useita vuosia konserttimestari Jari Valon rinnalla, ja kun Valo siirtyi Radion Sinfoniaorkesteriin vastaavalle tuolille, Tunkkari siirtyi hänen paikalleen, aluksi viransijaisena ja sitten vakituksena. Täysin uusi tilanne ei ollut, sillä hän oli ehtinyt toimia konserttimestarina jo musiikkiopiston kamariorkesterissa.

”Konserttimestarin tehtävänä on toimia eräänlaisena välittäjänä, kapellimestarin toiveiden tulkitsejana muulle orkesterille. Olen saanut kasvaa rooliin luonnollisesti, sillä Juha Kankaan ohjeet ovat olleet hyvin konkreettisia, ja myös Jari Valon työn seuraaminen vierestä oli parasta mahdollis-

ta koulua. Viime vuosina olemme tehneet entistä enemmän konsertteja myös ilman kapellimestaria tai solistin johtamana. Silloin konserttimestarin rooli tietenkin korostuu – kuten korostuu koko kuuntelemisen ja herkän reagoinnin tärkeys. Se on erittäin terveellistä.”

Reijo Tunkkari toimii myös Kokkola-kvartetin priimaksena. Kvartettityö on hänen mielestään vielä tarkempaa kuin orkesterityö, mutta se antaa myös enemmän vapautta. Homogeenisuuden vaatimus tekee orkesterisoitosta arempaa – kvartetissa voi päästää enemmän omaa ääntään esille, vaikka yhteen hiileen puhalletaankin.

Soittimena Tunkkarilla on ranskalaisen Nicolas Lupotin viulu 1700-luvun lopulta. Hän on mieltynyt sen pehmeään ja tummaan sointiin. Jos koko kamariorkesterin instrumenttikokoelmaa ajattelee, konserttimestari pitää sitä kovin kirjavana. Mistähän löytyisi sponsori tätäkin puolta kartuttamaan?

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterilla on Tunkkarin mielestä täysin omintakeinen tapa käyttää joustaa. Se lähtee tarkkuudesta, väreistä ja säveltäjän alkuperäisten merkintöjen kunnioittamisesta. Musikaalisuus ja luontevuus ovat tärkeimmät päämäärät – helppoja kompromisseja kartaan.

Tulevaisuuteen Tunkkari suhtautuu luottavaisesti vaikka epäileekin, että Juha Kankaan seuraajaksi ei löydy sellaista kapellimestaria, joka tekisi orkesterin kanssa yhtä tiiviisti töitä kuin hän. Orkesteri on jo luonut identiteettinsä, ja kuka seuraava johtaja onkin, hänen täytyy kunnioittaa sitä. ”Enemmän romanttista musiikkia”, kuuluu konserttimestarin henkilökohtainen toive tulevaisuudelle.

7.2. Ari Hanhikoski

Alttoviulisti Ari Hanhikoski liittyi Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteriin samana vuonna kuin Reijo Tunkkari, eli 1976. Hänkin oli Juha Kankaan oppilaana musiikkiopistossa. Myös hän opiskeli myöhemmin Tukholmassa Kuninkaallisessa musiikkiakatemiassa. Villi ja vapaa opiskelijaelämä jäi sikäli vajaaksi, että lähes kaikkien pidempien lomajaksojen aattona astuttiin Ruotsin-laivaan ja tultiin kotikonnuille Kamariorkesterin pariin.

”Ei se mitään nostalgista ajanviettoa ollut vaan täyttä työtä. Yhteishenki oli kuitenkin mahdava, ja taukojen jälkeen oli aina kiva nähdä vanhoja kavereita. Tässä vaiheessa minulle ei ollut lainkaan itsestäänselvyys, että jään Keski-Pohjanmaalle. Olin viransijaisena myös Ruotsin Radioorkesterissa, ja siellä oli oma houkutusensa. Oli silti utelias olo: kaikki halusimme nähdä, mitä siitä tulee, kun Kamariorkesteri vihdoin vakinaistetaan. Ei silti voinut olla varma, saako vakanssia, sillä jouduimme kaikki käymään aivan normaalit koesoitot.”

”Oli luonnollista, että alussa haeskeltiin hieman ammattilaisuuden olemusta: harjoiteltiin niin kuin opiskelijoinakin. Hyvä puolensa oli siinä, että missään vaiheessa ei siirrytty liukuhihnasysteemiin. Pienessä porukassa kukaan ei pääse fuskaamaan.”

”Orkesterin soittotapa on muuttunut runsaan kymmenen vuoden aikana melko lailla. Se on luonnollista, koska soittajat ovat melko samanikäisiä, ja ihminenkin muuttuu. Barokkikonserteissa 1980-luvulla oli veren makua suussa, ja lastut lentelivät. Kyllä ne sinkoilevat tarvittaessa vieläkin, mutta ihan niin oksat pois -periaatteella ei ehkä soiteta. Voisi sanoa niinkin, että kulttuuria on tullut tilalle. Juha antaa myös nykyisin enemmän vastuuta soittajille kuin aikaisemmin. Ennen kaikki tiesivät todella tarkkaan, miten jokainen ääni on soitettava ja millaisin jousenvedoin. Nyt

on tullut enemmän tilaa spontaanisuudelle, ja asioita tehdään isommin linjoin.”

”Yksi suuri muutos oli tietenkin se, kun Jari Valo lähti konserttimestarin paikalta Radion Sinfoniaorkesteriin ja Reijo Tunkkari tuli tilalle. Jari oli voimakas soittaja ja otteissaan nopea, Reijo taas hyväntuulinen ja sympaattinen. Ehkä hän on tasoittanut ja demokratisoinut orkesterin kokonaisuutta. Kaikki ei ole niin kahden voimakkaan persoonan varassa kuin aikaisemmin. Se, mitä kamariorkesterissa soitto eniten vaatii, on oman egon pitäminen vakana alla.”

Koska Keski-Pohjanmaalla ei ole ylitarjontaa musiikin ammattilaisista, monet Kamariorkesterin jäsenet tekevät myös sivutoita alalla kuten opettavat, useimmat Keski-Pohjanmaan Konservatoriossa, ja soittavat Kokkolan kamarimuusikoissa. Näin tekee myös Hanhikoski. Ainut asia, minkä perään hän haikailee, on muunlaisen konserttielämän seuraaminen. Siihen ei Kokkolassa liiemmin ole mahdollisuutta.

”Omaan toimintaamme kaipaisin enemmän glorian riisumista – enemmän konsertteja työpaikoilla ja maakunnassa”, kuuluu hänen toiveensa orkesterin tulevaisuudelle.

7.3. Niiles Outakoski

Sellisti Niiles Outakoski kuuluu siihen joukkoon, joka tuli Kamariorkesteriin runko-orkesterina 1970- ja 80-luvuilla toimineen Kokkolan Orkesterin kautta. Kokoonpanon ytimenä oli ammattimainen jousikvintetti, johon kuuluivat Outakosken aikoina hänen lisäkseen viulistit Jaakko Vuornos ja Mauno Järvelä, alttoviulisti Timo Kangas ja kontrabasisti Timo Miettinen. Jo tuolloin Outakoski kävi avustamassa myös Kamariorkesteria. Kokkola-kvartetin jäsenenä hän on ollut alusta saakka. ”Veteraanina” hän kokee haasteeksi soittoperinteen ylläpitämisen ja jatkamisen. Pedagoginen kutsumus on vienyt hänet myös opettamaan ja johtamaan lapsiorkesteria konservatoriossa.

”Kamariorkesterissa soitto on ennen muuta tiimityötä. Nykyisin keskustelemme paljon enemmän kuin ennen, jolloin Juha Kankaan lisäksi myös Jari Valon persoona oli hallitseva, Reijo Tunkkari on häneen verrattuna pehmeämpi. Saattaa olla, että soinnin homogeenisuus on vain lisääntynyt. Vaikka harjoituksissa rytmin täsmällisyyteen suhtaudutaan hieman laveammin kuin aikaisemmin, esityksissä toki skarpataan. Tämä on sikäli hyvä, että liika ”kyttäystarkkuus” tekee soitosta konemaista, se ei elä. Toisaalta olen kvartetissa oppinut sen, että täsmällisyys myös helpottaa ilmaisua ja tukee soinnin syntymistä.”

”Kiertueiden parhaaksi puoleksi olen kokenut se, että on saanut soittaa niin erilaisissa ja loistavissa saleissa, ennen muuta Japanissa. Kiertueilla voi myös soittaa useaan kertaan samaa ohjelmaa, mikä tuo soittoon rentoutta; on tilaa keskittyä ilmaisuun. Tuo ilmaisupuoli on ongelmana myös levytyksissä: saadaanko sitä tarpeeksi kun joutuu skarppaamaan?”

7.4. Lauri Pulakka

Sellisti Lauri Pulakka on ollut Kamariorkesterissa miltei alusta alkaen eli vuodesta 1973. Hän oli tuolloin 10-vuotias, ja hänen kaksi vanhempaa veljeään oli orkesterin riveissä. Hän muistaa alkua ajoista sen, että tinkimättömyys piti motivaatiota yllä, ja sen vuoksi soitto ei ollut ”vain” harrastusta, vaikka se tuossa vaiheessa tietenkin harrastusta olikin. Pulakka tuli vakanssille asteittain vuodesta 1985, ensin osatoimeen ja vihdoin täyteen. Hän ei koe, että ammattimaistumisen myötä

olisi rutiini ottanut yhtään valtaa. Suhtautumiseen vaikuttaa varmasti se, että niin monelle soittajalle työpaikka Kamariorkesterissa ei ole mikä tahansa työ vaan toteutunut unelma, jonka perään haikailtiin pitkä osa nuoruudesta.

1970- ja 80-lukujen tiiviiseen joukkoon verrattuna nykyinen Kamariorkesteri on tietenkin heterogeenisempi, kun uusia soittajia on tullut mukaan. Alttoviulun, sellon ja kontrabasson muodostama pohja on kuitenkin pysynyt samana 20 vuoden ajan. Pulakan mielestä tämän huomaa erityisesti sanattoman kommunikaation suoruudessa: osaa aavistaa mitä pulttikaveri ajattelee ja arvaa jopa sen, millaisissa kohdissa hänellä on mahdollisesti ongelmia.

”Kuuntelu on Kamariorkesterissa soiton perusta, sillä sointi syntyy vain toisiaan kuuntelevista muusikoista. Luonnehtisin työtapaamme kamarimusiikilliseksi, ja se tarkoittaa myös sitä, että luotetaan omiin korviin eikä vain kapellimestarin käskyihin. Kamarimusiikillisuus on myös antanut omalle persoonalle tilaa kasvaa. Harjoittelumme ei ole pelkkää teknisen täydellisyyden tavoittelua vaan yhtä lailla erilaisten sointien etsimistä ja uusien ilmaisujen hakemista. On tietenkin luksusta, että tällaiseen on aikaa.”

Lauri Pulakka on perehtynyt myös barokkiselloon ja ollut mukana Suomen periodiorkesterien kuten Kuudennen kerroksen orkesterin toiminnassa. Hän muistelee, että yksi ensimmäisiä inspiraatioita tyylinmukaisuuden saralla oli viulisti Gidon Kremer, joka oli Kamariorkesterin solistina Vivaldin Vuodenajoissa 1981. Kremer ei tietenkään edustanut mitään autenttisuuspurismia mutta innosti silti tunkeutumaan musiikin lähteille, etsimään ja löytämään. Jo sitä ennen oltiin törmätty asiaan. Pulakka muistaa, että jo vuonna 1975 soitettiin Biberin Battaliaa Nikolaus Harnoncourtin editoimista nuoteista. Se oli kovin uutta siihen aikaan.

”En ole sitä mieltä, että koko Kamariorkesterin kannattaisi vaihtaa barokkisoittimiin, sillä se vaatii niin suurta erikoistumista. Kompromisseja on tehtävä, eikä soitinkaan ole välttämättä tie totuuteen. Kun esimerkiksi Kreeta-Maria Kentala ja Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch pitivät meidän kanssamme periodeja soittaen itse solistina, yhteys löytyi kuin itsestään. Barokkisoittomme tyyllipyrkimykset ovat pysyneet melko samoina: irtonainen jousenkäyttö, artikuloivuus, tanssillisuus ja ehkä puhtaammat terssit ja matalammat johtosävelet kuin standardiorkestereilla. Klassismiakin lähestymme aina barokin perustasta, emme romantiikan.”

8. LOPUKSI

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri on niin pitkälle Juha Kankaan luomus, että on vaikeaa kuvitella hänelle seuraajaa. Silti tämäkin suuri sukupolvenvaihdos joskus tulee, ja orkesterissa varaudutaan siihen tekemällä kandidaattien kanssa yhteistyötä pitkällä tähtäimellä. Vaihdoksen on oltava joustava, ei äkkinäinen. Nimiä on tässä vaiheessa vielä turha mainita, koska haku on kesken. Kaikki ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että johtajan on oltava sellainen, joka kunnioittaa orkesterin omaa sointia ja identiteettiä ja luotsaa sen uuteen aikakauteen perinteiden pohjalta. Ehkä sellaiseksi sopii paremmin kollegiaalinen muusikko kuin maestrotyyppi? Lähivuodet näyttävät.

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri on ainut suomalainen orkesteri, jolla on suora kasvulinja oppilasorkesterista kaupungin palkkaamaksi ammattisoittajistoksi. Sen taiteellinen kehitys ja organisaation muutokset ovat kulkeneet käsi kädessä. Taide on tullut aina ensin, ja organisaatio on yritetty taivuttaa sellaiseksi, että sitä pystytään toteuttamaan. Tässä tärkeysjärjestyksessä KPKO muistuttaa Avantia, joka on vastaavalla tavalla muuttunut samanmielisten muusikoiden talkoohenkisestä ”sukupolvi-orkesterista” vakituiseksi ja julkisesti tuetuksi organisaatioksi.

KPKO:n 30-vuotisessa toiminnassa herättää huomiota täydellinen balanssi paikallisen palvelutehtävän ja kansainvälisen uran välillä. Orkesteri ottaa soittonsa yhtä vakavasti, oli estradina Öjan kyläkoulu Kokkolan liepeillä tai Lontoon tai Pariisin kuuluisat konserttilavat.

Näiden muusikoiden mielestä musiikki ei tunne maantiedettä. Samasta periaatteesta voisivat ottaa oppia myös musiikkikriitikot, joiden suhtautumista KPKO:a kohtaan on leimannut kliseinen käsitys ”provinssin ihmeestä” ja liian suorien yhteyksien vetäminen orkesterin soiton ja kansanmusiikin välille. Eksoottisen ilmiön hämmästely ja kehuminen on usein vienyt tilan taiteen analyttiseltä tarkastelulta.

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin persoonallisuus ilmenee sen soinnissa sekä tavassa fraseerata, reagoida ja kuunnella. Homogeenisuuden taustalla on detaljitarkka ja pitkäjänteinen harjoittelu, mutta pelkkä työ ei riitä selittämään sitä. Kyseessä on kokonaisvaltainen emotionaalinen tapa kokea ilmiötä nimeltä musiikki. Voisi puhua jopa kollektiivisesta sielusta. Sen muotoutumiseen on vaikuttanut keskipohjalainen pelimanniperintö, mutta ehkä siltikin enemmän yleisessä suhtautumisessa musiikkiin kuin käytännöllisellä ja tyyllillisellä tasolla. Pelimannien musisointiin on kuulunut alun perin kuulonvaraisuus, kokonaisvaltaisuus ja funktionaalisuus – musiikki oli tavallisten maaseudun ihmisten tapa ilmaista unelmiaan ja tunteitaan. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterilla nämä piirteet ovat säilyneet ikään kuin toiseen kontekstiin ja musiikinlajiin transformoituina. Musiikki ei ole nuotteja vaan korvien kautta koettavaa elämää.

LÄHTEET

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin kannatusyhdistys ry, toimintakertomukset 1972–86
Kokkolan Orkesteriyhdistys ry, toimintakertomukset 1986-2003

Brunk, I

Divertimenti vom Allerfeinsten, Allgäuer Zeitung, 16.11. 1996

Ekola, Terhi

Palkinto on tunnustus Helsingin ulkopuolella tehtävälle työlle, Keskipohjanmaa 5.11. 1992

Gerber, Leslie

Otsikoton levyarvio, Fanfare, March/April 1989

Hautala, Harri

Pohjanmaan sointi on komea, Aamulehti 28.2. 1992

Hegblad, Lars

Bottniska orkestern utan sirapsklang, Svenska Dagbladet 19.9. 1988

Heikinheimo, Seppo

Hakuammuntaa Baltiaan ja Turkuun, Helsingin Sanomat 23.8. 1992

Heiniö, Mikko

Aikamme musiikki, WSOY 1995

Häyrynen, Antti

Pakenevan kesän muistikuva, Rondo 6/1999

Isopuro, Jukka

Pohjalainen kädenojennus Angstille, HS 11.3. 1997

Kaamoksesta lohtua, HS 18.8. 1997

Synkkyöden kepeä juhla, HS 9.3. 1998

Puhdistunutta kaamosta, HS 8.10.1999

Tehty ja tosi sensaatio, HS 22.3. 2002

J.A.S.

Otsikoton levyarvio, Gramophone 7/1992

Jong, De

Otsikoton levyarvio, American Record Guide, November/December 1995

Kauko, Olavi

Erik Bergmanin kantaesitys sointimaailman ääri rajoilla, HS 5.4. 1990
Perestroika murtaa myös romanttisen esityksperinteen, HS 19.12. 1990
Tunteellinen tyyli räjähti ilmoille, HS 6.8. 1996

Lampila, Hannu-Ilari

Mukavaa kun on vakavaa, HS 8.9. 1988
Olli Mustonen kuin lentoon lähdössä, HS 17.3. 1992
Tähtipianisti lumisilla lakeuksilla, HS 8.3. 1998

Lock, Graham

Otsikoton levyarvio, BBC Music Magazine 6/1999

Murtomäki, Veijo

Hakkapeliitat Sansoucissa, HS 12.12. 1994
Musiikkilöytöjä Liettuasta, HS 1.6. 1995
Aholta uusi valloittava kamarisinfonia, HS 29.4. 1997

Määttänen, Jukka

Vivaldi puhuu totta, koira murahtakoon! Uusi Suomi 19.12. 1990
Hiljaisuus on kauniimpi kuin nerokkain sommitelma, US 5.4. 1990

Mäkelä Tomi

Uutta musiikkia aloittelijoille, HS 28.6. 1990

Nissonen, Heikki

Kamariorkesterilla onnistunut juhlakonsertti, Keskipohjanmaa 15.9. 1992

Otonkoski, Lauri

Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin epäonnen ilta, HS 19.12. 2001

Outakoski, Matti

Kokkolan orkesteri hyytyi tuiskuun, Keskipohjanmaa 24.11. 1988
Kokoillanschnittke, Keskipohjanmaa 10.11. 1988
Ei uutta itärintamalta, Keskipohjanmaa 25.6. 1989
Orkesterin kausi alkoi riemukkaasti, Keskipohjanmaa 28.8. 1989
Saraste karsisi kituvat orkesterit, Pietarsaaren Sanomat 25.3. 1990

Pelttari Raija

Kamariorkesteri maineensa huipulla, Keskipohjanmaa 4.12. 1992

Saloniemi, Aira

Rautavaara innostui pohjalaisuusikoista, Keskipohjanmaa 9.10. 1993

Schlüren, Christoph

Katarakte aus Kokkola, Frankfurter Rundschau 3.12. 1998

Steiner, Harald

Streicherkunst aus dem Land der Elche und Bären, Der Standard 13.11. 1998

Scharr, Johchim

Packendes Klangerlebnis statt Kopfmusik, Hohenloher Tagblatt 13.11. 1996

Tuomisto, Matti

Oikeus voitti Bach-soitossa, Uusi Suomi 8.9. 1988

Otsikoton levyarvio, Klassinen musiikki, 11/1994

Weber, Derek

Hoch vom Norden kommt es her, Salzburger Nachrichten 13.11. 1998

MUUSIKOT

Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin vakinaiset muusikot syksystä 1989 alkaen.

Osa muusikoista on soittanut ennen ammattilaistumista K-P:n musiikkiopiston kamariorkesterissa (MOKO) sen jälkeen Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterissa (KPKO), Kokkolan Orkesterissa (KO) tai toiminut määräaikaisena sijaisena KPKO:ssa v. 1989 jälkeen. Orkesteri ja aloitusvuosi on merkitty sulkeisiin.

AHO-EROLA, Tiina	2.viulu	1990 – 1995	(KPKO vs.1989)
DROUGGE, Per	1.viulu	1989 – 1992	
HALMIO-HANHIKOSKI, Inkeri	alttoviulu	1989 –	(KPKO 1984)
HANHIKOSKI, Ari	alttoviulu äj.	1989 –	(MOKO 1976)
IMMONEN, Kari-Pekka	2.viulu äj.	1992 – 1995	
JÄMSÄ, Visa	fagotti	1989 –	(KO 1983)
KANGAS, Anna-Leena	alttoviulu	1989 –	(MOKO 1983)
KANGAS, Timo	sooloaltisti	1989 –	(KO 1977)
KANKAANPÄÄ, Katja (s. Liedes)	2.viulu väj.	1993 – 1995	(MOKO 1979)
KIRCHER, Tarja-Leena (s. Keränen)	1.viulu	1989 – 1990	(MOKO 1983)
KUIV, Elar	2.kons.mest.	1997 –	
LAASANEN, Esa	sello	1989 –	(MOKO 1976)
LANKILA, Liisa	2.viulu	1991 – 1996	(MOKO 1976)
	2.viulu väj.	1996 – 1998	
	1.viulu äj.	1999 –	
LASSILA, Ahti	kontrabasso	1989 – 1990	(MOKO 1980)
	kontrabasso väj.	1991 – 1996	
	kontrabasso äj.	1997 –	
MIETTINEN, Timo	kontrabasso äj.	1989 –	(KO 1976)
MÄKELÄ, Jukka	2.viulu	1996 –	(KPKO vs. 1992)
NIEMELÄ, Kati	1.viulu	1991 –	(MOKO 1981)
OUTAKOSKI, Niiles	soolosellisti	1989 –	(KO 1976)
PULAKKA, Lauri	soolosellisti	1989 –	(MOKO 1973)
PULAKKA, Maria (s. Nikula)	2.viulu	1989 –	(MOKO 1976)
PÄÄKKÖNEN, Teija	2.viulu äj.	1998 –	
SJÖBACKA, Denice	2.viulu	1996 – 1998	
STEIMANE, Signe	2.viulu	2001 –	(KPKO vs. 1995)
TASKILA, Virpi	1.viulu	1996 –	(KPKO vs. 1994)
TUNKKARI, Reijo	2.kons.mest.	1989 – 1995	(MOKO 1976)
	1.kons.mest.	1995 –	

TYRVÄINEN, Salla	1.viulu äj.	1989 – 1998	
VALO, Jari	1.kons.mest.	1989 – 1995	(MOKO 1972)
VANHAMÄKI, Matti	2.viulu väj.	2001 –	(KPKO vs.1999)

Eripituisia määräaikaisia sijaisuuksia vv. 1989 – 2002 ovat hoitaneet:

ALA-LEPPILAMPI, Sinikka	viulu
FIESTAS, Luis	viulu
HAANTERÄ, Jaana	viulu
HOLMQVIST, Marika	viulu
HUTTUNEN, Sari	viulu
JÄRVELÄ, Minna	viulu
JÄRVELÄ, Siiri	viulu
KENTALA, Jussi	viulu
KIVISTÖ, Mikko	viulu
KOIVISTO, Juhani	viulu
KORKEAKOSKI, Hanna	alttoviulu
KORTEHISTO, Marjut	alttoviulu
KOSKELA, Silva	viulu
KUOPPALA, Heta	viulu
LAPPALAINEN, Jorma	kontrabasso
LILIENTALE, Kristine	viulu
METSÄLÄ, Hanne	alttoviulu
MUSTIKKANIEMI, Anita	viulu
MÖRICKKE, Finn	alttoviulu
NIKULA, Gabriella	viulu
NOUSIAINEN, Mirka	viulu
PARTANEN, Emma	viulu
RAUTASALO, Jukka	sello
RUOTSALA, Kirsi	viulu
TAIPALE, Katariina	viulu
TOKOLA, Merja	viulu
TUHKALA, Minna	viulu
VEENRE, Toomas	alttoviulu
VIRKKALA, Janne	sello

Vuosina 1980 – 1989 orkesterin toimiessa periodiorkesterina mukana soittivat myös mm. seuraavat muusikot:

ALESTALO, Kai	cembalo/urut
ALI-MATTILA, Teppo	viulu
ISOKANGAS, Tarmo	viulu
KANGAS, Outi	cembalo/urut
KAUSTINEN, Rauno	kontrabasso
KENTALA, Kreetta-Maria	viulu
KLEMOLA, Pirjo	viulu
LAASANEN, Antti	viulu
LAASANEN, Liisa	viulu
LEPONIEMI, Osmo	viulu
MALMQVIST, Björn	kontrabasso
PALOLA, Markku	alttoviulu
RANTO, Riikka	viulu
VIRKKALA-MALMQVIST, Päivikki	viulu (toimi myös kannatusyhdistyksen sihteerinä)

KESKI-POHJANMAAN KAMARIORKESTERIN KANTAESITYKSET

Ellei toisin mainita esitykset on johtanut Juha Kangas

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaja
1974			
10.03./Kaustinen	NORDGREN, Pehr Henrik	Pelimannimuotokuvia, op. 26 (1. versio)	K-P:n musiikkiopisto
07.04./Kokkola	KOIVISTOINEN, Ilkka	Variaatioita kamariorkesterille	
08.06./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Koko maailma valittanee, op. 26b (2. versio)	
1975			
26.01./Kokkola	FORDELL, Erik	Kevätsadetta (Pizzicato)	K-P:n musiikkiopisto
26.01./Kokkola	”	Björkarna	
06.07./Kokkola	”	Litet stycke	
1979			
14.01./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Sinfonia jousille, op. 43	K-P:n musiikkiopisto
26.08./Kokkola	SALMENHAARA, Erkki	Lamento	K-P:n musiikkiopisto
1980			
28.07./Kuhmo	NORDGREN, Pehr Henrik	Konsertto sellolle ja jousille, op. 50 Sol. Seppo Kimanen	Kuhmon kamarimusiikki
19.11./Kokkola	MURTO, Matti	Aapiskaikuja (+ Kokkolan Nuorisokuoro)	

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaaja
1981			
01.02./Kaustinen	SNÅRE, Sigurd	Västnyländsk svit	Kaustisen kunnan sävellyskilpailu
01.02./Kaustinen	SERMILÄ, Jarmo	Paimenlaulu	”
01.02./Kaustinen	PANULA, Jorma	Orvon huokaus	”
01.02./Kaustinen	MURTO, Matti	Polskafantasioita jousille, op. 6	”
01.02./Kaustinen	KUORIKOSKI, Ahti	Muunnelmia lapualaisesta kansankoraalista	”
01.02./Kaustinen	JALKANEN, Pekka	Viron orja Sol. Kaija Saarikettu & Mauno Järvelä, viulu	”
01.02./Kaustinen	FORDELL, Erik	Adagio	”
16.03./Helsinki	NORDGREN, Pehr Henrik	”Tuolla mun heilani asuskeloo”, op. 40	KPKO
29.12./Kokkola (Erik Fordellin siunaustilaisuus)	FORDELL, Erik	Folklig melodi från Österbotten	
1982			
09.01./Kokkola	GERMETEN, Jr. Gunnar (Norja)	”Dansen gjennom skuggeheimen”	KPKO
31.01./Kaustinen	NORDGREN, Pehr Henrik	Viulukonsertto III, op. 53 Sol. Kaija Saarikettu	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
20.03./Teerijärvi	KUUSISTO, Ilkka (+ Chorus Sanctae Ceciliae, joht. Ilkka Kuusisto)	Salve regina naiskuorolle ja jousille	
28.04./Kaustinen	KUUSISTO, Taneli	Suomalaisia koraaleja, op. 71	K-P:n musiikkiopisto

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaja
05.09./Kokkola (Erik Fordellin muistokonsertti)	FORDELL, Erik	Tre älvdalsbilder, sarja jousille, op. 141	
10.10./Kokkola	MURTO, Matti	Ultima Thule, op. 9	K-P:n musiikkiopisto
1983			
28.01./Kaustinen	RYDMAN, Kari	Kuusi inventiota jousiorkesterille, op. 75	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
08.04./Kokkola	HEININEN, Paavo	”Tyttöjen kävely ruusulehdossa”	KPKO
27.11./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Konsertto jousille, op. 54	North West Chamber Orchestra & NOMUS
1984			
05.02./Kaustinen	ENGLUND, Einar	Serenadi jousille	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
1986			
05.01./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	TRANSE-CHORAL, op.67	KPKO
16.02./Kokkola	SALMENHAARA, Erkki	Sinfonietta per archi	
02.07./Vaasa	NORDGREN, Pehr Henrik	Alttoviulukonsertto III, op. 68 Sol. Gerard Caussé	Korsholman musiikkijuhlat
1987			
22.02./Kokkola	HELASVUO, Esa	The Singing Grand Piano Sol. Esa Helasvuo	
27.08./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	HATE-LOVE, op. 71 Sol. Marko Ylönen	KPKO
18.10./Kokkola	FORDELL, Erik	Aarnivalkeat, sarja jousille, op. 83	

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaaaja
1988			
31.01./Kaustinen	ELIASSON, Anders (Ruotsi)	Ostácoli	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
31.01./Kaustinen	SVEINSSON, Atli Heimir (Islanti)	Viulukonsertto ("Dreamboat") Sol. Jari Valo	"
12.10./Kokkola	WESSMAN, Harri	Parodioita (Sarja II jousille)	Kokkolan Orkesteri
1989			
08.10./Kokkola	TÜÜR, Erkki-Sven (Viro)	Insula deserta	KPKO
1990			
28.01./Kaustinen	Le FANU, Nicola (Englanti)	Konsertto alttosaksofonille ja jousille Sol. John-Edward Kelly	KPKO
28.01./Kaustinen	BALAKAUSKAS, Osvaldas (Liettua)	Ostrobothnian Symphony	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
03.04./Hki	BERGMAN, Erik	Tutti e Soli	YLE:n tilaus KPKO:lle
19.10./Kokkola	JALKANEN, Pekka	Seitsemän huivia - musiikki- näytelmä Joht. Pekka Haapasalo Solisteja & Kokkolan Nuorisokuoro	Kokkolan kaupunginteatteri
1991			
08.09./Kokkola	VASKS, Peteris (Latvia)	Sinfonia jousille ("Stimmen")	KPKO
1992			
09.02./Kokkola	AHO, Kalevi	Kamarisinfonia nro 2	KPKO
26.02./Tampere	HÄMEENNIEMI, Eero	Darshan, huilulle ja jousille Sol. Mika Helasvuo	

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaaaja
08.08./Lahti	IDENSTAM, Gunnar (Ruotsi)	Urkukonsertto Sol. Gunnar Idenstam	Lahden urkuviikko
21.08./Helsinki	KALSONS, Romualds (Latvia)	Sinfonia kamariorkesterille nro 2 ("Somu")	Helsingin Juhlaviikot
22.08./Helsinki	BALAKAUSKAS, Osvaldas (Liettua)	Polilogas, saksofonille ja jousille Sol. John-Edward-Kelly	John-Edward Kelly
22.08./Helsinki	KUTAVICIUS, Broniuus (Liettua)	Siaurés vartai (Pohjoiset portit)	Helsingin Juhlaviikot
12.09./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Sellokonsertto III, op. 82 Sol. Steven Isserlis	KPKO
1993			
18.06./Harstad	KOCK HANSEN, Ole (Tanska)	Lille suite for strygere og solo-bas Sol. Niels-Henning Ørsted-Pedersen	Festspillene i Nord-Norge
09.10./Kokkola	RAUTAVAARA, Einojuhani	Canto IV	YLE:n tilaus KPKO:lle
09.10./Kokkola	RAUTAVAARA, Einojuhani	Pohjalainen polska	
1994			
28.01./Kaustinen	NORDGREN, Pehr Henrik	Konsertto alttoviululle, kontrabassolle ja kamari- orkesterille, op. 87 Sol. Teemu Kupiainen & Esko Laine	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
26.03./Kokkola	ELIASSON, Anders (Ruotsi)	Konsertto viululle ja jousille Sol. Jari Valo	KPKO
20.05./Pietarsaari	BERGMAN, Erik	Musica marina	Jakobstads Wapen
20.06./Joensuu	HÄMEENNIEMI, Eero	Lintu ja tuuli jousiorkesterille, sopraanolle ja kahdelle intialaiselle tempelitalanssijalle Sol. Riikka Hakola	Joensuun laulujuhlat

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaja
21.06./Jyväskylä	HÄMEENNIEMI, Eero	”Tuulitanssit”- tanssisarja - ”Lintu ja tuuli”-teoksesta	
19.11./Kokkola	MERILÄINEN, Usko	Kesäkonsertto ”Geasseija niehku”	KPKO
1995			
29.01./Kaustinen	VESALA, Edward	Enchantment of a primeval forest	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
06.05./Kajaani	NØRGÅRD, Per (Tanska)	Flyvende sommer	
11.08./Turku	HEINIÖ, Mikko	Hermes, Tanssiteatteri ERI Sol. Juhani Lagerspetz,piano Camilla Nylund, sopr.	Turun musiikkijuhlat
14.10./Tampere	NORDGREN, Pehr Henrik	Konsertto alttosaksofonille ja jousille, op. 92 Sol. John-Edward Kelly	KPKO
14.10./Tampere	HEININEN, Paavo	Two movements, op. 66a	YLE:n tilaus KPKO:lle
25.11./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Equilibrium, op. 94	Nordgrenin syntymä- päivälahja J.Kankaalle
25.11./Kokkola	SUMERA, Lepo (Viro)	Come cercando	KPKO
1996			
24.01./Kaustinen	AHMAS, Harri	Konsertto tuuballe ja kamari- orkesterille Sol. Harri Lidsle	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
01.02./Kokkola	NØRGÅRD, Per (Tanska)	Adagio	
01.02./Kokkola	SÖDERLIND, Ragnar (Norja)	Ecstasy	

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaaaja
23.03./Pietarsaari	VIDJESKOG, Patrik	Sinfonietta, op. 27	
05.10./Kokkola	HOLMBOE, Vagn (Tanska)	Konsertto jousikvartetille ja jousiorkesterille	
05.10./Kokkola	VASKS, Peteris (Latvia)	Adagio	Vasksin syntymäpäivä lahja J. Kankaalle
1997			
26.01./Kaustinen	VASKS, Peteris (Latvia)	Musica adventus	
09.03./Helsinki	NORDGREN, Pehr Henrik	Konsertto käyrätorvelle ja jousille, op. 95 Sol. Sören Hermansson,	Sören Hermansson
26.04./Kokkola	AHO, Kalevi	Kamarisinfonia III Sol. John-Edward Kelly, alttosaksofoni	KPKO
27.06./Vaasa	HEINIÖ, Mikko	Minne	Korsholman musiikkijuhlat
13.09./Kaustinen	NORDGREN, Pehr Henrik	Rock Score, op. 100	Kaustisen Kansan- taiteen keskus
15.11./Kaustinen	JALKANEN, Pekka	Kantelekonseritto Sol. Ritva Koistinen	Suomen Kanteleliitto
1998			
01.02./Kaustinen	NARBUTAITE, Onuté (Liettua)	Sinfonia col triangolo	Kaustisen kamari- musiikkiviikko
08.03./Helsinki	NØRGÅRD, Per (Tanska)	Voyage into the Broken Screen	Norgårdin syntymä- päivälahja J. Kankaalle

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaja
1999			
13.03./Kokkola	KOSKELIN, Olli	Within circles	
22.10./Vilna	BARTULIS, Vidmantas (Liettua)	Psalmen	Gaida festivaali
22.10./Vilna	MARTINAITIS, Algirdas (Liettua)	Serenade to Mistress Europe	”
22.10./Vilna	PETRASKEVICS, Janis (Latvia)	Distance(s)	”
2000			
27.01./Kaustinen	PAASIVAARA, Mika	Tanssien tasangoilla	Kaustisen kamari- musiikkiyhdistys
08.03./Kokkola kinen	JALAVA, Lasse	Kantelekonseritto Sol. Aino Meisalo-Minkkinen	Aino Meisalo-Mink-
2001			
01.09./Kaustinen	SHOSTAKOVITSH, Dmitri	Sarja suomalaisiin teemoihin (1939) Sol. Anu Komsu, sopr. Tom Nyman, tenori	
22.09./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Konsertto oboelle ja jousille, op. 116 Sol. Helén Jahren	Helén Jahren
2002			
29.01./Kaustinen	HELLAWELL, Piers	The Pear-Tree of Nicostratus Sol. The Hilliard Ensemble	Kaustisen kamari- musiikkiyhdistys
09.02./Kokkola	ELIASSON, Anders	Sinfonia per archi	KPKO
01.07./Vaasa	VASKS, Peteris	Musica appassionata	Korsholman musiikkijuhlat

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaja
06.07./ Viitasaari	PUUMALA, Veli-Matti	Grave, lugubre II Sol. Esa Tapani, käyrätorvi	Musiikin aika
07.09./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Uusi teos	KPKO

KOKKOLA-KVARTETIN KANTAESITYKSET

Päivä /paikkakunta	Säveltäjä	Teos	Tilaja
1982			
05.09./Kokkola	FORDELL, Erik	Jousikvartetto, op. 25	
1986			
16.07./Kuhmo	NORDGREN, Pehr Henrik	Jousikvartetto nro 5, op. 69	Suomen Kuvalehti & Kuhmon kamarimusiikki
1989			
24.09./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Jousikvartetto nro 6, op.73	Kokkola-kvartetti
1993			
09.03./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Jousikvartetto nro 7, op. 85	K-P:n konservatorio
1999			
11.12./Kokkola	NORDGREN, Pehr Henrik	Jousikvartetto nro 8, op. 105	Hamilton Chamber Music Society

LEVYTYKSET

TA 7712 Suomalaista musiikkia (Sibelius, Kuula, Salmenhaara jne.) ja kansanmusiikkisovituksia. (Levy sai Yleisradion erikoispalkinnon 1978)

TA 7910 **Pohjoismaista jousilyriikkaa / Nordic lyrics for strings**
P. H. Nordgrenin Pelimannimuotokuvia sekä Bullin, Griegin, Svendsenin, Kuulan, Kajanuksen ja Rosenbergin miniatyyrejä.

TA 8110 **”Hullu Sakari”**
Kansanmusiikkiin perustuvia teoksia: Murto, Nordgren, Jalkanen, Raitio ja Klami.

TA 8111 *P. H. Nordgren* Sinfonia jousille
E. Salmenhaara Lamento,
A. Merikanto Canzona.

KILP 9 **Slumrande toner**
Suomenruotsalaisia kansanmusiikkisovituksia.

FUGA 30309 **Kansankoraaleja**
Sovittajat: T. Kuusisto, Kauppi, Kuorikoski

FACD 343 *P. H. Nordgren*
Viulukonsertto nro 3
Solisti Kaija Saarikettu
(Levyllä myös Englundin Viulukonsertto, RSO / Ulf Söderblom)

FUGA 3054 **Tyttöjen kävely ruusulehdossa**
K. Ekman Det gingo två flickor
P. Heininen ”...tyttöjen kävely ruusulehdossa.”,
E. Salmenhaara Poema
E. Englund Serenadi jousiorkesterille
Solisti Erkki Rautio, sello

FAD 350 / FACD 350
P. H. Nordgren
Konsertto jousille, op. 50
Sellokonsertto nro 1, op 54
Solisti Erkki Rautio, sello

- BIS CD-368**   **W. A. Mozart: Teokset huilulle ja orkesterille.**
Huilukonsertto G, KV 313
Andante C, KV 315
Huilukonsertto D, KV 314
Rondo D, KV 184 Anh.
Solisti Mikael Helasvuo, huilu.
- ONDINE 722-2** *P. Heininen*   ”...tyttöjen kävely ruusulehdossa...”,
K. Ekman   Det gingo två flickor
(Levyllä myös Heinisen Sinfonia nro 3, RSO / Ulf Söderblom)
- OMPL 13 / OMK 13 / OMCD 13**
Plocka vill jag skogsviol
Suomenruotsalaisia kansansävelmiä
Solisti Rita Bergman, sopraano
- ONDINE 737-2** *P. H. Nordgren*
Sinfonia jousille
HATE-LOVE
Solisti Marko Ylönen, sello
TRANSE-CHORAL
- CAP 21381**   *A. Eliasson*
Konsertto fagotille ja jousille,
Solisti Knut Sønstevoid, fagotti
Ostácoli
(Levyllä myös Eliassonin sinfonia nro 1, USSR Ministry of
Culture Symphony Orchestra / Gennadi Rozhdestvensky)
- FACD 382**   **A Portrait of Olli Mustonen**
O. Mustonen
Fantasia pianolle ja orkesterille
Solisti Olli Mustonen, piano
(Levyllä myös muita Mustosen teoksia)
- VIRGIN CLASSICS 7 90805-2**
L. Boccherini
Konsertto sellolle ja orkesterille G, G480
Konsertto sellolle ja orkesterille B, G482
Solisti Steven Isserlis, sello
(Levyllä myös Boccherinin sonaatit nro 2, 5 & 6)

ONDINE 766-2 Folk into Classic

<i>P. H. Nordgren</i>	Pelimannimuotokuvia
<i>E. Grieg</i>	Kaksi pohjoismaista melodiaa, op. 63
<i>W. Lutoslawski</i>	Viisi melodiaa jousiorkesterille
<i>H. Eller</i>	Viisi kappaletta jousiorkesterille
<i>S. Tsintsadze</i>	Kuusi kvartettiminiatyriä

PHONO SUECIA CD 52

Clang & Fury

A. Hillborg

Lamento

Solisti Kari Kriikku, klarinetti

(Levyllä myös muita Hillborgin sävellyksiä, Ruotsin RSO ja

Tukholman Kamarikuoro / Esa-Pekka Salonen, ja

Eric Ericson -kamarikuoro / Eric Ericson)

CANTUS CLASSICS CACD 9.01219 P

<i>J. Ibert</i>	Concertino Da Camera
<i>F. Martin</i>	Balladi alttosaksofonille ja orkesterille
<i>L- E. Larsson</i>	Konsertto saksofonille ja jousiorkesterille
Solisti John-Edward Kelly, saksofoni	

PHONO SUECIA PSCD 23

M. Maros

Sinfonia nro 3

(Levyllä myös muita Marosin teoksia, Budapest Symphony Orchestra,
the Maros-ensemble ja Radio Prague Symphony Orchestra / Miklós Maros)

ONDINE ODE 983-2D

Einojuhani Rautavaara Kaikki jousiorkesteriteokset, vol. 1

E. Rautavaara

Pelimannit, op. 1 (1952)

Divertimento (1953)

Suite for Strings (1952)

Hommage à Liszt Ferenc (1989)

An Epitaph for Béla Bartók (1955/86)

Hommage à Kodály Zoltán

CAPRICE CAP 21443

Nordic Council Music Prize 1993

J. Sibelius Rakastava

E. Fordell I folkton

<i>J. Svendsen</i>	Allt under himmelens fäste
<i>C. Nielsen</i>	Lille suite for strygere, op. 1
<i>T. Kuula</i>	Pohjalainen kansanlaulu
<i>L. Madetoja</i>	Elegia
<i>E. Grieg</i>	Fra Holbergs tid, op. 40

FINLANDIA RECORDS 4509-96869-2

<i>C. Ph.E. Bach</i>	Sellokonsertto A
<i>J. Haydn</i>	Sellokonsertto D
Solisti Marko Ylönen, sello	
(Levyllä myös Boccherinin Sonaatti sellolle ja basso continuoille A)	

FINLANDIA RECORDS 4509-97892-2

Peteris Vasks STIMMEN ja muita Baltian maiden teoksia jousiorkesterille, vol. 1

<i>O. Balakauskas</i>	Ostrobothnian Symphony (1990)
<i>P. Vasks</i>	Symphony for Strings "Stimmen"
<i>O. Narbutaite</i>	Opus Lugubre (1991)

FINLANDIA RECORDS 4509-97893-2

Peteris Vasks CANTABILE ja muita Baltian maiden teoksia jousiorkesterille, vol. 2

<i>B. Kutavicius</i>	Northern Gates (1991)
<i>P. Vasks</i>	Cantabile (1979)
<i>J. Juozapaitis</i>	Perpetuum mobile (1988)
<i>M. Urbaitis</i>	Lithuanian Folk Music (1990)
<i>E-S. Tüür</i>	Insula Deserta (1989)
<i>A. Rekasius</i>	Music for Strings (1992)

CAPRICE CAP 21422

<i>A. Eliasson</i>	Käyrätorvikonsertto (1992)
	Desert Point (1981)
	Viulukonsertto (1993)
Solistit Sören Hermansson, käyrätorvi, Jari Valo, viulu	

ONDINE ODE 836-2

Einojuhani Rautavaara Kaikki jousiorkesteriteokset, vol. 2

<i>E. Rautavaara</i>	Canto I (1960)
	Canto II (1961)
	Canto III (1972)
	Canto IV (1992)

Balladi harpulle ja jousille (1973/80)
Suomalainen myytti (1977)
Pohjalainen polska (1980/93)

FINLANDIA RECORDS 4509-98995-2

Sibeliuksen teokset jousiorkesterille

J. Sibelius

Ett ensamt skidspår, puheosuus Matti Lehtinen
Grevinnans konterfej, puheosuus Lilga Kovanko
Musiikkia näytelmään Ödlan, op. 8
Presto
Andante festivo
Rakastava op. 14
Romanssi, op. 42

PHONO SUECIA PSCD 85

Karin Rehnqvist Davids nimm

K. Rehnqvist

Kast
Tromirs tid
(Illevyllä myös muita Rehnqvistin teoksia)

CAPRICE CAP 21412

Niels-Henning Ørsted Petersen Scandinavian Wood

O. Kock Hansen

Lille suite for strygere og solo-bas
(Levyllä myös muita N-H. Ørsted Petersenin esityksiä)

BIS CD-826 Pehr Henrik Nordgren 'Towards Equilibrium'

P. H. Nordgren

Equilibrium, op. 94
Koko maailma valittanee, op. 26b
Viulukonsertto nro 3, op. 53
Solisti Jari Valo, viulu
Cronaca per archi, op. 79

FINLANDIA RECORDS 0630-17674-2

Divertissimo!

W. A. Mozart Divertimenti, KV 136-138
F. Schubert Fünf Menuette und Sechs Trios D 89
Fünf Deutsche mit Sieben Trios und Coda D 89

FINLANDIA RECORDS 06301-19077-2

Adagietto

A new album of Romantic slow pieces from the top of the world

<i>O. Lindberg</i>	Adagio
<i>L. Madetoja</i>	Elegi
<i>R. Kajanus</i>	Huutolaistyön kehtolaulu
<i>H. Børresen</i>	Mod døden
<i>O. Bull</i>	La Mélancolie
<i>T. Rangström</i>	Två svenska folkvisor
<i>J. Svendsen</i>	Allt under himmelens fäste
<i>T. Kuula</i>	Sanaton laulu
<i>C. Nielsen</i>	Bøhmisk-dansk folketone
<i>O. Bull</i>	Sæterjentens søndag
<i>H. Alfvén</i>	Sarabanda
<i>C. Nielsen</i>	Ved en ung kunstners bære (At the bier of a young artist)
<i>R. Kajanus</i>	Adagietto
<i>J. Sibelius</i>	Canzonetta
<i>E. Grieg</i>	Två elegiska melodier, op. 34 (Two elegiac melodies, op 34)

FINLANDIA RECORDS 3984-21448-2

The Heino Eller School

<i>H. Eller</i>	Sinfonietta
<i>L. Sumera</i>	Come Cercando
<i>A. Pärt</i>	Silouans Song
<i>J. Rääts</i>	Chamber Concerto I
<i>E-S. Tüür</i>	Passion
<i>E. Tubin</i>	Music for Strings

FINLANDIA RECORDS 3984-25325-2

Monica Groop / Bach Alto Cantatas

J. S. Bach

Kantaatti BWV 170 “Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust”

Kantaatti BWV 35 “Geist und Seele wird verwirret”

Kantaatti BWV 169 “Gott soll allein mein Herze haben”

FINLANDIA RECORDS 3984-25322-2

A. Sonninen (sov.)

Siion

Solisteina Esa Ruuttunen, baritone & Marko Ylönen, cello

FINLANDIA RECORDS 3984-25986-2

Fugitive Summer

Per Nørgård Complete Works for String Orchestra

P. Nørgård

Fugitive Summer. 3 movements for String Orchestra (1992)

Pastorale (1987)

Metamorfosis (1954)

”Tributes” (Album for Strings)

1. Observations - from an infinite rapport (1995)

2. Out of this World - Parting (1994)

3. Voyage into the Broken Screen (1995)

Adagio (1950-51)

Constellations (Concerto for 12 strings) (1958)

FINLANDIA RECORDS 3984-23392-2

Pehr Henrik Nordgren Concertos

P. H. Nordgren

Konsertto No. 3 sellolle ja jousiorkesterille, op. 82 (1992)

Solisti Marko Ylönen, sello

Konsertto alttosaksofonille ja jousille, op. 92 (1995)

Solisti John-Edward Kelly, alttosaksofoni

Konsertto käyrätorvelle ja jousille, op. 95 (1996)

Solisti Sören Hermansson, käyrätorvi

FINLANDIA RECORDS 3984-29718-2

Lighthouse

E-S. Tüür Lighthouse

P. Vasks Musica adventus

L. Sumera Symphone

O. Narbutaité Sinfonia col triangolo

FINLANDIA RECORDS 3984-29708-2

Klamin teokset pianolle ja jousiorkesterille

U. Klami

Konsertto pianolle ja jousiorkesterille, op. 41

Hommage à Haendel, op. 21

Neljä suomalaista kansanlaulua, op. 12

Solisti Izumi Tateno, piano

FINLANDIA RECORDS 8573-82831-2**Joulutervehdys**

<i>J. S. Bach</i>	Air
<i>J. Sibelius</i>	Tervehtii jo meitä, op. 1/2
”	Jo joutuu ilta, op.1/3
”	En etsi valtaa, loistoa, op. 1/4
<i>J. Pachelbel</i>	Kanon D
<i>O. Kotilainen</i>	Varpunen jouluaamuna
<i>L. Madetoja</i>	Arkihuolesi kaikki heitä
<i>H. Kaski</i>	Mökit nukkuu lumiset
<i>F. Liszt</i>	Angelus!
<i>A. Sonninen</i>	Rauhaa, vain rauhaa
<i>S. Palmgren</i>	Ja neitsyt pikku poiijuttansa
<i>M. Reger</i>	Mariae vaggång, op. 76/52
<i>A. Corelli</i>	Concerto grosso op. 6/8
Solisti Pia Freund, sopraano	

FINLANDIA RECORDS 3984-29713-2**Arie Amorose**

<i>G. Fr. Händel</i>	Stà nell Ircana
<i>H. Purcell</i>	When I am laid in earth
<i>G. Fr. Händel</i>	Va tacito e nascosto
<i>Chr. W. Gluck</i>	Che puro ciel
	Che farò senza Euridice
<i>G. Fr. Händel</i>	Dopo notte
	Verdi prati
	Where shall I fly
<i>Chr. W. Gluck</i>	O del mio dolce ardor
<i>G. Fr. Händel</i>	Ombra mai fù
<i>G. B. Pergolesi (sov. Köster)</i>	Se tu m'ami
<i>G. Martini</i>	” Plaisir d'amour
<i>A. Caldara</i>	” Selve amiche
<i>G. Caccini</i>	” Amarilli mia bella
<i>G. Paisiello</i>	” Nel cor più non mi sento
<i>F. Durante</i>	” Danza fanciulla
Solisti Monica Groop, mezzosopraano	

BIS CD-1256 Shostakovitch

Sarja suomalaisiin teemoihin
 Solistit Anu Komsu, sopraano, Tom Nyman, tenori
 Sinfonia jousille, op. 118a (sov. Barshai)
 Kamarisinfonia, op. 110b (sov. Barshai)

ENGLISH SUMMARY

The Ostrobothnian Chamber Orchestra has, in the 30 years since it was founded, become something of a byword on the Finnish musical scene. Its homogeneous sound is easy to recognise, as are its intensive interpretations. It has engaged in numerous partnerships with contemporary Finnish and Nordic composers and has so far premiered about a hundred works. Its special relationship with its composer-in-residence, Pehr Henrik Nordgren, already constitutes a major chapter in Finnish musical history.

The Chamber Orchestra has become equally famous for its authentic interpretations of music of the Baroque and the Viennese classical school. The freshness of its phrasing and its sparing use of vibrato are evocative of a period orchestra, but its approach is nevertheless distinctive, making use of the potential afforded by modern instruments.

An orchestra that is thirty years old is still a relative youngster, especially if it has been fully professional for only the past thirteen. The Ostrobothnian Chamber Orchestra nevertheless has roots firmly embedded in the past and has grown up in a climate of concordant artistic visions. It has been schooled by Juha Kangas and is a reflection of his ideals. The musicians in the early years were all of the same generation and region, and many had a background in the local folk music tradition.

To some extent the Ostrobothnian Chamber Orchestra does indeed have a close relationship with folk music, but this has sometimes been overemphasised. Its thorough working methods, with precise attention to detail, are anything but folk-like, and apart from in the very early years, the impact of folk music has been scarcely evident in its repertoire. The most positive influence of folk music has been its direct appeal and the enjoyment derived from playing.

Though the creation of a single man, the Ostrobothnian Chamber Orchestra has proceeded in an increasingly democratic direction, towards the intimate communication characteristic of chamber music. This has ensured that the distinctive sound will be preserved while at the same time living and renewing. It is the force of the collective that acts as a magnet to new players, too.

Although the way in which the Orchestra operates has become increasingly professional in the past decade or so, it has remained far from routine-like. Music is not the printed notes but the life behind them, and this can only be appreciated by allowing it to ripen at leisure. The seed sown by the composer yields a better harvest with organic farming than with intensive fertilisation.

A brief history of the Orchestra

The history of the Ostrobothnian Chamber Orchestra dates back to 1972, when the Central Ostrobothnian Music Institute took on a new violin teacher and decided to branch out into a new field. Juha Kangas gave up his post as viola player in the Helsinki Philharmonic Orchestra and returned to the region where he was born. The first thing he did was to found a chamber orchestra at the Music Institute.

Juha Kangas had studied in the violin class of Onni Suhonen at the Sibelius Academy and still regards the uncompromising Suhonen as his most influential teacher. He has never actually studied conducting, having arrived at his present position by way of practical musicianship.

When Kangas moved to Kokkola in 1972, he formed a chamber orchestra mainly from among his own pupils. To begin with it was, of course, regarded as a normal student orchestra, but its evening concerts soon indicated higher objectives. The youth arts event held in Lahti in 1975 marked the Orchestra's national breakthrough. Giving its debut concert in Helsinki in 1976, it was soon catching the attention of radio and television. In 1978 it released its first disc, *Iltakaiulta koriaisti kuuluu*.

Many of the players at the time were from folk-musician families in the province. The repertoire initially consisted to a great extent of Baroque music and folk music arrangements by Haapalainen, Grieg, Svendsen, Kuula, Klami and others. To the players, this was akin to their mother's milk and provided a good start to their ensemble skills and uninhibited music-making.

Before long the Orchestra was ready to take in new music, and it accordingly embarked on a partnership with composer Pehr Henrik Nordgren. In 1974 he composed a suite called *Portraits of Country Fiddlers* that was premiered by the Orchestra. This was followed in 1979 by a *Symphony for Strings* that was the biggest and most challenging work so far performed by the Orchestra.

A turning point came in the history of the Ostrobothnian Chamber Orchestra in spring 1979: many of the players left the Music Institute to study elsewhere (such as Helsinki and Stockholm) and it was time for a farewell concert. Juha Kangas had been preparing for this in good time and formed a new orchestra under the auspices of the Institute. The spark that had fired the old orchestra was not, however, fully extinguished and it continued to meet in periods, mostly during the holidays and especially in the summer.

In 1981 a Patrons' Association was formed to provide a financial basis for the Ostrobothnian Chamber Orchestra. Funds were put up by the Vaasa Regional Arts Council, the Central Ostrobothnian Fund of the Finnish Cultural Foundation and the host town of Kokkola. Considering the conditions under which it operated, the Orchestra was kept very busy with concert tours, recordings and premieres.

Major events of the 1980s included a World Music Day concert at Finlandia Hall in Helsinki, an appearance at the International Society for Music Education (ISME) congress in Warsaw, and a concert of works by P.H. Nordgren at the Kuhmo Chamber Music Festival. Among the works on its programme for the 1981 Kuhmo Festival was Vivaldi's *Four Seasons* with Gidon Kremer as the soloist.

Meanwhile the Music Institute chamber orchestra was striding ahead in leaps and bounds. It was the winner of its class in the national orchestral competition in Lahti in 1981 and of the national arts event in Kokkola that same spring.

Adding to the musical offering in Kokkola in 1973 was the semi-professional Kokkola Orchestra. In other words, the Orchestra had a few professionals as section leaders, and the remaining players were students and teachers at the Music Institute, and local amateurs. Many of the Chamber Orchestra members played in the Kokkola Orchestra from the very beginning, and some later joined the ranks. It was, however, universally agreed that having three orchestras was confusing. The fundamental objective was, of course, to make the Ostrobothnian Chamber Orchestra a permanent institution and the mainstay of the Kokkola Orchestra. The two chamber orchestras would be combined.

Integration was a gradual process that began in 1984 when the administrative staff of the Kok-

kola Orchestra began handling the Chamber Orchestra's affairs as well. Gun-Maj Peltoniemi was appointed as General Manager, threw herself into the job and began campaigning for more orchestral vacancies. The town of Kokkola soon caught on and began establishing new vacancies each year for which members of the Chamber Orchestra applied. By 1989 a dream had gradually come true: the Ostrobothnian Chamber Orchestra had become a professional ensemble with a full 20 players.

The responsibility for administering the Orchestra was then taken over by the Kokkola Orchestra Association. From then onwards the Chamber Orchestra also provided the backbone of the Kokkola Orchestra, which continued as before to call upon teachers and students at the Conservatoire and others for the performance of larger works. Thus the Chamber Orchestra could continue its career professionally but yet be equipped to perform large-scale symphonies.

The transitional years were highly eventful in the artistic sense. The close partnership with P.H. Nordgren continued, and other Finnish composers also began writing for the Orchestra: Erkki Salmenhaara, Einar Englund, Paavo Heininen, etc. The Kaustinen Chamber Music Week, of which Pehr Henrik Nordgren was Artistic Director, was the commissioner of many new works. In 1988 it decided it wanted more new Swedish music and accordingly addressed its first commission to Anders Eliasson. In the years to come Eliasson was to be one of the Orchestra's foremost partners.

For music of the Baroque the 1985-86 season was an important one, celebrating the Bach and Handel jubilees with performances of all the Handel Concerti Grossi op. 6 and the Bach orchestral suites. The tours began to head for increasingly illustrious venues, such as the Wigmore Hall in 1986 and the Moscow Tchaikovsky Conservatoire in 1987.

From 1989 onwards the Orchestra nevertheless set off on a completely new track. The number of concerts grew, the repertoire became more varied, and the Orchestra acted host to more and more international artists. The Ostrobothnian Chamber Orchestra celebrated the establishment of its permanent professional status with the launching of two major series, the Chamber Orchestra undertaking to perform all 41 numbered Mozart symphonies and the Kokkola Quartet all the string quartets by Shostakovich.

On turning professional, the Ostrobothnian Chamber Orchestra sought to expand its repertoire in the direction of the Romantic era. In the early 1990s Romantic string serenades were the theme of several seasons.

The Kokkola Orchestra continued its tradition of performing large-scale sacred works and was joined by the Vaasa and Oulu Chamber Choirs for Bach's Christmas Oratorio and Handel's Messiah. It was later partnered by the Ostrobothnian Chamber Choir.

One premiere in the late 1980s was particularly significant, since it marked the beginning of collaboration with Baltic composers. The work in question, commissioned by the Ostrobothnian Chamber Orchestra, was *Insula deserta* by the leading young Estonian composer Erkki-Sven Tüür, and it was premiered in Kokkola in 1989.

The 'Baltic Project' continued with the Ostrobothnian Symphony by the Lithuanian composer Osvaldas Balakauskas, commissioned by the Municipality of Kaustinen and premiered at the Kaustinen Chamber Music Week in 1990. The following year it was the turn of Latvian Pēteris Vasks, whose symphony for strings called *Stimmen* was commissioned by the Ostrobothnian Chamber Orchestra itself. It was composed at about the time Latvia gained its independence, and

in it the composer recalls his country's fate. *Stimmen* has since won an established place in the Orchestra's repertoire and clearly speaks to the public at large.

In 1992 the Orchestra took part in the Helsinki Festival's big Baltic Marathon, adding to its list of composer-companions the Lithuanian Bronius Kutavicius and the Latvian Romualds Kalsons. Finlandia Records began recording Baltic music with the Ostrobothnian Chamber Orchestra.

This new international dimension by no means lessened the collaboration with Finnish composers. Following the *Portraits of Country Fiddlers* of 1974, the special partnership with Pehr Henrik Nordgren had already resulted in the premieres of ten works when the eleventh, his third cello concerto, was heard at the Orchestra's 20th anniversary concert in autumn 1992. The soloist was Steven Isserlis. It is no exaggeration to say that the Orchestra had moulded its own traditions and standards to suit the performance of Nordgren's music. Composer and Orchestra have much in common: a liking for a serious idiom and one addressing fundamental issues. Bread rather than cakes.

Joining the list of composers of new works in the early 1990s were Kalevi Aho, Erik Bergman, Usko Meriläinen, Eero Hämeenniemi, Gunnar Idenstam and Einojuhani Rautavaara.

The 1992-93 season was one of the busiest in the Orchestra's history: seven premieres, three discs, and tours to Japan, Germany and Sweden. In November 1992 Juha Kangas was the receiver of the biggest Finnish music award, the State Prize for Music. As if to endorse this further, a telegram arrived only a week later announcing that the music prize of the Nordic Council had been awarded to the Ostrobothnian Chamber Orchestra. The awards committee mentioned not only the high standard but also the focal role of music by Nordic composers in the Orchestra's repertoire. The Nordic Council award led to concert tours and recordings for *Caprice of Sweden* and others.

Despite its growing reputation and tours, the Orchestra has never forgotten its local audience. Concerts at Kokkola village schools and in various parts of the province are on the agenda for every season. In planning its programmes the Orchestra also takes its audiences into consideration. New music is thus presented not in inaccessible blocks but in amongst the standard classical repertoire. One farmer in Kaustinen, when asked to comment on the concerts, gave as his favourite composer not Mozart or Sibelius but Peteris Vasks!

Five premieres were heard during the 1994 season. One of them was a dance theatre work by Eero Hämeenniemi called *The Bird and the Wind* combining Western music with Indian dance and Finnish-Indian texts. The crossover vein was continued in 1995 with Mikko Heiniö's *Hermes* for dancers, piano and chamber orchestra premiered at the Turku Music Festival. That year the Orchestra also made the acquaintance of the Danish composer Per Nørgård and premiered his *Fugitive Summer*.

As a present for Juha Kangas on his 50th birthday in 1995, P.H. Nordgren composed a piece called *Equilibrium*. Another work by Nordgren, a concerto for alto saxophone and strings, was also premiered that year.

At home in Finland the Orchestra visited the following festivals in 1996: the Kaustinen Chamber Music Festival, the Korsholm Music Festival, Sysmän Suvisoitto, the Kangasniemi Music Festival, the Vantaa Baroque Week, Brahe Classica, and the Oulainen Music Week. It made three trips to Sweden (Gothenburg, the Stockholm Eliasson Festival and the Norrtelje Chamber Music Fes-

tival) and a long tour of Germany, gave six premieres and made four discs.

Autumn 1997 began with an unusual premiere, a concerto by Vagn Holmboe for string quartet and chamber orchestra. The Ostrobothnian Chamber Orchestra held its 25th anniversary concert on 6 September 1997 and succeeded in engaging the legendary violinist Ida Handel as its soloist.

The next star visit was in March 1998, when the great Murray Perahia was the soloist in Mozart's piano concerto no. 14 in E flat major. Also on the programme that night was Bach's Brandenburg Concerto no. 5, with Mikael Helasvuo and Reijo Tunkkari on solo flute and violin. Organisers had been trying for years to persuade Perahia to visit to Finland, so it came as a great surprise to many to hear that he was coming to Kokkola. He had, however, heard about the Orchestra from music editor Christoph Schlüren, listened to its discs and been carried away.

The Association of Finnish Symphony Orchestras had the previous year introduced a composer-in-residence project. This was nothing new to the Ostrobothnian Chamber Orchestra, since Pehr Henrik Nordgren had in practice been in residence for over a decade already, though not under this specific title. There was no question of the appointment not being made 'official' under the national project. In October 1998 the Orchestra gave a Nordgren request concert consisting of music by Purcell, Pärt, Haydn, Nørgård and Shostakovich.

The main tour destination in 1998 was Vienna, where the Orchestra gave two concerts at the Wien Modern new music event. The soloist was saxophonist John-Edward Kelly. The theme of this festival was the European periphery, so the Orchestra naturally took along Nordic and Baltic music: Eliasson, Nørgård, Vasks, Nordgren and Pettersson.

The festival fliers made a big issue of the 'exoticism' of its guest artists. The Ostrobothnian Chamber Orchestra was said to come from a province in the far north of Finland, somewhere on the Russian border. The daily newspaper *Der Standard* even went so far as to suspect that the majority of the Finns probably did not know where this remote corner called Ostrobothnia was, somewhere far away in an arctic land of elks and bears. In the eyes of Viennese audiences Juha Kangas was thus an exotic apparition who conversed with bears. The fact that the Orchestra was invited back to Vienna proves that the concerts were nevertheless well received.

The honours continued to pour in. Among those received by Juha Kangas in 1998 were the Latvian Grand Prix for Music and the Finland Prize for the Arts, while the Ostrobothnian Chamber Orchestra was presented with the Madetoja Prize of the Society of Finnish Composers.

Every few years it has become the custom to assemble as many string players as possible from the Ostrobothnian Conservatoire to join the Ostrobothnian Chamber Orchestra. In spring 1999 a band of over a hundred performed at a grand string orchestra concert.

The most sizeable project of 1999 was P.H. Nordgren's *The Lights of Heaven*, a fantasia based on myths from the national epic, the *Kalevala*, completed in 1984 and scored for soprano, tenor, children's choir, mixed choir, two string quintets, wind quintet, percussion, piano, harpsichord and Finnish folk instruments. It was first performed at Kaustinen in 1984 with Jorma Panula conducting, but the composer later decided to expand and improve it. 1999 was an appropriate year for the premiere of the revised work as it was the 150th anniversary of the version of the *Kalevala* most widely read today.

The list of guests for 2000 was dominated by Finnish names, and the Helsinki Festival in August was a chance for many to fulfil a dream of playing under none other than Paavo Berglund.

An opportunity afforded itself in a concert focusing on the music of Brahms given jointly with the Tapiola Sinfonietta.

The millennium year marked the centenary of the birth of Uuno Klami, and the Ostrobothnian Chamber Orchestra performed music by him at several concerts in Finland and Japan. A Klami disc was also released in honour of the jubilee, with pianist Izumi Tateno as the soloist. The Orchestra also had a chance to excel in its staple repertoire in a concert dedicated to J.S. Bach on the 250th anniversary of his birth.

The third tour to Japan, in 2000, was the most ambitious so far, lasting 18 days and taking in 11 concerts. The halls included the leading concert venues in Tokyo, Sapporo, Osaka and elsewhere. In principle, each of the programmes contained at least some Finnish music. Many of the listeners who came up to thank the Orchestra mentioned Sibelius's Canzonetta, the quiet melancholy of which would appear to speak to the Japanese.

The biggest scoop of 2001 involving the Ostrobothnian Chamber Orchestra was announced in the summer at the Kaustinen Folk Music Festival: the discovery of a suite based on Finnish themes by Dmitri Shostakovich that had never before been performed. The Kaustinen Folk Music Institute had received an enquiry from Russia asking it to identify the folk melodies, and the composer's own handwriting in the samples caught the attention of P.H. Nordgren, an expert on Shostakovich. Kaustinen thereupon launched a successful campaign to get the work premiered there, and the Ostrobothnian Chamber Orchestra gave it its very first hearing at the beginning of September.

During the autumn 2001 season the Ostrobothnian Chamber Orchestra and the Kokkola Orchestra heeded the baton of such up-and-coming conductors as Susanna Mälkki and Jan Söderblom. John Storgårds was also a familiar face on the podium. The Principal Guest Conductor is Sakari Oramo, Music Director of the City of Birmingham Symphony Orchestra.

The Ostrobothnian Chamber Orchestra is also used to working without a conductor, under the direction of soloists or leaders such as Kreeta-Maria Kentala and Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch (Baroque violin) and the Orchestra's own protégés Jari Valo and Reijo Tunkkari. This policy is to continue, for the Orchestra has become so independent that it no longer necessarily needs a conductor up front.

For its 30th anniversary in 2002 the Ostrobothnian Chamber Orchestra is looking both back into the past and forward into the future. Throughout the season the concerts will be featuring works premiered by the Orchestra in the course of its history. These will be capped by six new premieres: a new work for the Orchestra by Piers Hellawell and the Hilliard Ensemble commissioned by the Kaustinen Chamber Music Week, the second chamber symphony by Anders Eliasson commissioned by the Orchestra itself, a new work for string orchestra by Vasks performed at the Korsholm Music Festival and a new work by Veli-Matti Puumala at the Viitasaari Time of Music festival. Anders Eliasson has also composed a saxophone concerto for John-Edward Kelly and the Ostrobothnian Chamber Orchestra.

From Per Nørgård the Orchestra has commissioned a violin concerto together with the Sjämland Symphony Orchestra and the Cheltenham Music Festival in which the soloist will be Rebecca Hirsch. The very first performance will be given in England, and the Finnish premiere is scheduled for the gala concert by the Ostrobothnian Chamber Orchestra on 7 September 2002. Also on the programme for that concert will be the premiere of a new work for string orchestra by Nord-

gren. During this jubilee year the Orchestra will also be touring its home province and the Kokkola villages more widely than before.

The Ostrobothnian Chamber Orchestra is so much the creation of Juha Kangas that it may be difficult to envisage a successor. Yet the next generation will have to take over sometime, and the Orchestra is preparing itself in good time by working with possible candidates and looking well ahead. A sudden take-over is out of the question; it must be gradual and flexible. All agree that whoever is chosen must have a deep respect for the Orchestra's own sound and identity and set a course for a new era that is nevertheless rooted in tradition.